

పుస్తకము పేరు :	హనుమద్విజయము
రచయిత :	గంగారాజేశ్వరరావు
హక్కులు :	సర్వం గ్రంథకర్త పరమైనవి
ప్రథమ ముద్రణ :	విక్రమ వైశాఖ శుద్ధపౌర్ణిమ 18-05-2000
ప్రతులు :	1000
మూల్యము :	రూ: 30 /-
ప్రతులకు :	1. గంగారాజేశ్వరరావు, ఇం.నెం.7-20, మంథని-505 184, కరీంనగర్ జిల్లా. 2. గంగా తరంగిణీ సారస్వత సమితి, మంథని - 505 184, కరీంనగర్ జిల్లా.
ముఖచిత్రం :	రేగళ్ళ చంద్రశేఖర శర్మ మంథని- 505 184.
ప్రచురణ :	గంగా తరంగిణీ సారస్వత సమితి, మంథని - 505 184.
ముద్రణ :	శ్రీలక్ష్మీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, గాంధీచౌక్, మంథని - 505 184, కరీంనగర్ జిల్లా. ①: 59490

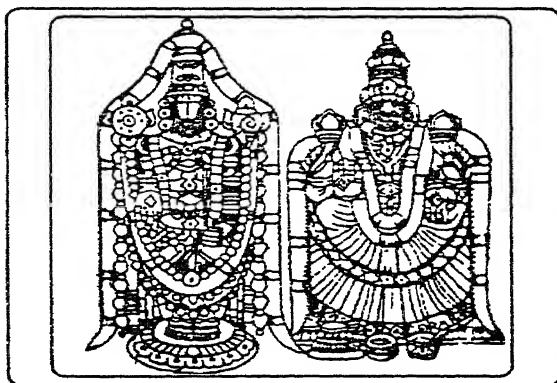
గంగా రామాయణము

హనుమద్విజయము

రగడ కావ్యము

కృతికర్త
కవిశేఖర

గంగా రాజేశ్వరరావు, M.A.B.Ed

“THIS BOOK IS PUBLISHED WITH THE
FINANCIAL ASSISTANCE OF TIRUMALA
TIRUPATI DEVASTHANAMS UNDER THAIR
SCHEME AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS”

ప్రచురణ

గంగా తరంగిణీ సారస్వత సమితి
మంథని.

హనుమద్విజయము విషయ సూచిక

క్రమ సంఖ్య	విషయము	పేజీ
01.	దేశికా ప్రార్థన	1
02.	కృతీ పతి స్తుతి	2
03.	అంజనేయ విభక్త స్తుతము	4
04.	కృతీ సమర్పణ	7

ప్రథమశ్వాసము

	సముద్రోల్లాసము	8
05.	వానరపిచారము	9
06.	ప్రయాణ సన్నాహము	12
07.	మరసా నిరోధము	15
08.	మైనాకాతిభ్యము	18
09.	సింహికాసంహారము	21
10.	సాయంకాల వర్ణనము - సూర్యాస్తమయము	23
11.	లంకావధ	26

ద్వితీయశ్వాసము సీతాన్వేషణము

12.	లంకా ప్రవేశము	30
13.	విభీషణుని నగరు	34
14.	రామతత్త్వప్రదేశము	36
15.	అశోకవనవర్ణనము	43
16.	సీతాసందర్శనము	44
17.	రావణోద్యానవనసమాగమనము	46
18.	సీతరావణుని తుణీకరించుట	50
19.	రాక్షసస్త్రీల బోధలు	53
20.	త్రైజల స్వప్న వృత్తాంతము	55
21.	జానకీ పరిదేవన	56
22.	చైదేహి ప్రాణత్యాగోద్యమము	57

తృతీయాశ్వాసము
ముద్రికాప్రదానము

23.	గాయత్రీ రామాయణము	62
24.	సీతాదేవి సంశయము	66
25.	రామాంగుళీయ మొసంగుట	69
26.	చూడామణి పరిగ్రహణము	73
27.	రాక్షస సంహారము	78
28.	అక్షమూర వధ	79
29.	దశశిరుని పరితాపము	81
30.	ఏదేండ్ల నర్తపు శని	83
31.	కపినాథమేఘనాదుల యుద్ధము	83

చతుర్థాశ్వాసము బంకాదీహాసము

32.	రావణ సభ	88
33.	రామదూత హితోపదేశము	90
34.	లంకా విధ్వంసము	94
35.	పురజనుల విలాపము	97
36.	మారుతి మూర్తి	99
37.	తిరుగు ప్రయాణము - సూర్యోదయము	103
38.	సీతా దేవి కుశల వార్త	108
39.	ఉపసంహారము	113
40.	అనుబంధము	114

హిమాలయస్థిత చిరంజీవి

ఆపదా మహర్తారం
దాతారం సర్వ సంపదాం
లోకాభి రామం శ్రీరామం
భూయో భూయో నమామ్యహం

అంజనానందనం వీరం
జానకీ శోకనాశనం
కషీశ మక్షహంతారం
వందే లంకాభయంకరం

దివంగత గంగా కృష్ణ - గ్రంథకర్తపాత్రుడు
అమృతా కీ.శే. గంగారాజలక్ష్మణరావుల
చిన్న కుమారుడు
జననము : 1972
మరణము: 1977

సంతాపము

నాన్నా! నాన్నా! యనచును
నాన్నను నిల్పితే! నీదు-నాలుక యం దా
నాన్నను దుఃఖజలధి నిడి
నాన్నా! చనినావు పిన్న-నాడే యకటా!

చిన్నతనమునం దాడుచు,
తిన్నగ నొకటినుప తలుపు - తీరా పడగా
జిన్నారి చేతు లానిచి
కన్నయ్యా! దాని నాప-గలిగితి వయయో!

చెన్నుడ! ముద్దుల కృష్ణా!
ఎన్నని సీ పెద్ద బుడ్డు-లేన్నుదు? “నిండా
యున్నవి నా గుమ్ములు చి
న్ననల వవి నిండుకొన్న”వని చూపితేవే!

అన్నం బన్నం బని తిను
చున్న ఫ్రియుల పొత్తులందు - తింటిపి కట్టా!
అన్నం బొడిసెను నీకేట
పున్నుడ వేసితివి గంతు - పోయితి చెలకో!

అన్నా! నేనుండ ననుచు
నన్నావా? పాడు లోక-మం దెనడేనిన్
అన్నెము పున్నెము లెరుగని
నిన్నం టయిపైడు గొనెను-నెనరు! విడుచుచున్

కన్నీరు కాల్యగా, నా
కన్నయ్యా! యంచు తల్లి - క్రందించగ, రా
నన్నా మృత్యువు విడవక
వెన్నుడ! గొని పోయెను తన - వెంటన్ నిను హా!

శ్రీ గీట్ల జనార్దన రెడ్డి

M.A.B.Ed., L.L.B.,

పూర్వశాసన మండలి సభ్యులు

హృదయకావ్యములు!

కుశభర, కళాసీరాజనపురస్కార గ్రహీత మరియు గంగా తరంగిణి సారస్వత సమితి వ్యవస్థాపకులు, గురుదేవులు, బ్రహ్మశ్రీ గంగా రాజేశ్వరరావు గారు ప్రాచీనపద్య కవితా ప్రక్రియలో నందించిన చేయిగా ప్రసిద్ధులు.

వారు నయోవృద్ధులే కాక జ్ఞానవృద్ధులు; పలు పద్య రచనా విద్యా విధానములలో సిద్ధహస్తులు, ప్రసిద్ధులు అనేక గ్రంథాలని వ్రాసి ప్రచురించిన వీరు తొంబది యేండ్ల వయస్సులోను “హనుమద్విజయ” మను రగడ కావ్య రచనాభారము ను విజయవంతముగా ముగించుట సాహసమే కాక స్వాగతార్హము, సంస్తుత్యము.

గత గల్పము నుండి వెలువడిన రామాయణము లెన్నియో సుందరకాండమును బహు రమ్యముగా పాఠకుల కందించినది. కీ.శే.ఎమ్.ఎస్.రామారావు గారు పాడుకునుట కనుపైన, సులభగ్రాహ్యమైన “సుందర కాండ” రచించి, తానే గానము చేసి ప్రచారము లోనికి తీసికొని వచ్చిన యంశమును సామాన్యశ్రోతలు సంగీతజ్ఞులు మరువ లేరు. సంస్కృతములోని వాల్మీకి రామాయణము నుండి భాస్కర, రంగనాథ, మొల్ల రామాయణాలు ప్రసిద్ధ కావ్యములు.

ఇప్పుడు మన గురువు గారు కేవలము రకరకముల రగడలతో రామాయణ కావ్యాంశమును సుందర కాండ సమగ్ర రూపముగ నొకచో సీపుస్తకము నందించినారు. సంక్షిప్త ఛందోరీతులు గల రగడలు వ్రాయుట కష్టమనిపించినను కొన్ని రీతులు ఉదా: ప్రవాళహరిణగతి వంటి రగడలు సులభముగాను, సుగ్రాహ్యముగనే గాక సుస్వర, సస్వర గానము కనుపై యుండి పాఠకులను, శ్రోతలను సంగీత భంగీతరంగి తాంతరంగంబులైన వన కురంగంబుల జేసి, హిమవన్నగ శృంగంబుల నెక్కించి, గంగా తరంగములలో నోలలాడించి మెప్పించుననుట అత్యుక్తులు కావు.

అన్యయ కారిత్యమునకు పాఠకులు బెదరు పరిస్థితు లటనట నున్నను ఆనందింప జేయు రగడల రంగవల్లులే మిక్కిలి చక్కగా శృంగారించిన గంగా రాజేశ్వరులు వాగీశ్వరి స్వరూపులు. కథాంశముక్రొత్త కాకున్నను కవితారీతి నూతనము, ఋయము పాతదైనను వివరించిన విధానము విశేషమైనది.

కావ్యమును ఓంశ్రీగణేశాయనమః తరువాత మధురగతి రగడలలో నుపక్రమించినారు. మంచి చెడునుక్షీర సీర న్యాయములలో వేరు చేయు సంకేత మిందున్న ప్రతిబింబము.

గంగా రామాయణ సుమహారమున గణేశ, సర్వస్వతి రామచంద్ర, హనుమ శిష్ట చతుష్టయము ముఖ్యులైన సంగీవితులు. మధురగతి, హరిగతి, హయప్రవార తురగవల్లన, విజయ మంగళ, ద్వీరదగతి, విజయభద్ర, హరిణగతి, వృషభగతి, ప్రవాళ మరాళాది రగడలు, కంద, సీస, ఉత్సాహమత్త కోకిల, మంగళ మహాశ్రీ గర్భరగడలు. మరియు కావ్యాంతమున అనుబంధ బంధములు ఉదా: శార్దూల విక్రీడిత చతుష్పథ కంద శ్రీకార, ప్రవాళ శ్రేణి, మధురగతి నక్షత్ర, హరిణగతి చక్ర, మధురగతి కూర్మ కలిసంతరణ ఉర్వారుక మంత్రత్రయ విహంగ శ్రీరామమంత్రవ్యజన, రత్నమంత్ర చతుష్పాళి బంధములు చూపించినారు.

ఇందలి యాశ్వాసములు, పరిచ్ఛేదములు, వర్ణనలు ప్రౌఢమైన ప్రాచీన రీతులు కాని డా॥ సి.నారాయణ రెడ్డి గారు రచించిన మాత్రా ఛందస్సు, నాగార్జున సాగరము కర్పూర వసంతరాయలు జ్ఞానకము వచ్చు నాధునిక రీతులును మన కలనట కనిపించిక్రొత్త దనమును స్ఫురింప జేయుచున్నవి.

ఉదా: అతనికి ప్రాంతపుచెల్లలు
అక్షిగోచరములు కావు! అని

నాగార్జునసాగరములో (ప్రవాళగతి రగడ విధానము)

వారి ఉత్సాహమును చెప్పగ-వాయి చాలదు వాక్కుచాలదు (హరిణగతి విధానము) అని 'కర్పూరవసంతరాయలు' గేయ కావ్యములో గల చరణములను పోల్చు కొని గాలి పీల్చుకొన వచ్చును.

అంధ్ర వాఙ్మయ ప్రపంచమున నున్న అనేక కవితా రీతులలో శ్రీగంగారాజేశ్వర కవివర్యులెన్ను కొన్న ఫక్కి, ప్రక్రియలు శాశ్వతత్వము కల ప్రాచీన రీతులు. అంధందాధునికత్వము తొంగిచూచి మనకాహ్లాదమును మనకన్న పిన్నల కానందమును చేకూర్చుచున్నయవి.

నారికేళములను నాటి పాషాణాల
కడకు బెట్టి ద్రాక్ష, కదలి మించు
వారి తరము వారి వరియన్న మెంతేని
సులభముగనె యరిగి బలము నిచ్చు

అందుచేత పెద్దలు, అస్మద్గురు వర్యులు, బ్రహ్మశ్రీ గంగారాజేశ్వరరావు గారికి నా యభివాదములు. వారు మరింత సాహితీ సేవ చేయవలెననునది మదిపీఠము.

విశ్వాసముతో విధేయుడు

శ్రీ రీట్ల జనార్దన రెడ్డి

M.A.L.L.B.,

అద్యకేటు

నేలకు చిన్నారిగింను కొనుచుకై హనుమంతుడు రామకథను గానముచేయగా
 "ఈకాకుల పసిపిల్లన కొకిరిపాటలు వినబడె" అనటం చాలా సమంజసంగా
 సందర్భబద్ధంగా వున్నది.

అతికుమారము అలమడుచుకొనినది నది పల్లమును గురిపించి నున్నది
అనుమంతుడు.

“బాల సుయోధా-బలమును పెంచు
బతుకు గొలుపు - బయటెయిపుల

అంటూ అక్షకుమారుని చెప్పరింపుచునుంచెడిచిల్లముగలదు.

మూలంట్ హనుమంతుని పంపుటకు రావణుడాజ్ఞాపించినట్లుగా నున్నది.
హనుమంతుని హిత పంచములు రోచింపని రాక్షసోచనుడై పిపిసుడైన రావణుడు.

మండినది రావణుడుదుండగనిమెత్తు
గాఢండింతునని కడుకు బిడ్డంబు నెత్తగా

అనుబల్ సహజస్థితి కన్పట్టు చెన్నది. మహావతి వ్రతయగు శీత
హనుమంతుని తోకకు నిప్పు రగిల్చిన విషయము తెలిసి అగ్ని దేవుని ప్రార్థించినది.
తత్ప్రతిఫలంగా హనుమంతునకు వేడిమి తగుల లేదు.

“జనకుమత శక్తులకు జనని కావున జగ
జ్ఞనని యాజ్ఞలవలన జల్లబడె ననిలుండు
అనిలుండు అన మిత్రు డగటచే నాతండు
అనిలసుతునకు నెట్టి హాని దలపకయుండు ”

అనలుండు చల్లబడె అనుబల్ ధైర్యకతి కలదు. వేడిమి తగులక పోగా
శీతలత్వము కలిగినది. అగ్నివాయువులు సహచరులు కాగా, మిత్రుడు సహకరించగా
తానుకూడా సహకరించి నట్లు వ్రాయుట ఉదాత్తత-తన కుమారుని కేసహాయము
చేసెనను మాట కంటె యిది ఉత్తమముగా చెప్పబడినది.

సీతాస్తేషణలో పర్వవసానమునకై నిరీక్షించుచున్న రాముని యెదుట హనుమంతుడు నిలిచి మొదటగా-

“చూచితి సీతను-వేచి చూచు
సీమార్గము-వేయికసులతో జనకజ”

అనుటలో రామునకు సత్వర సంతోము చేకూర్చబడినది.

సుందరకాండముగా పిల్వబడు యీగాధకు సుందర నామ నిర్వచనము.

అతి సుందరముగా శ్రీరాజేశ్వరరావుగారు యిచ్చి యున్నారు.

“సుందరము శివము రాముని తత్వము
సుందరత నిధికి సీతాభాండము
సుందరచారిత్రుడు హనుమంతుడు
సుందరత్రయము సుందరకాండము”

సంక్షిప్తముగా వ్రాయుట మే కాని శ్రీరాజేశ్వర రావు గారి కవితా మాధుర్యము ఎంత చవి చూచినా అంతులేనిదిగా వున్నది. వారికి శ్రీరామచంద్రుడు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యములు ప్రసాదించుగాక

యడవల్లి పట్టాబి రామశాస్త్రి

మచిలీపట్నము, ద్వారకామాయి.

“దాశరథాయ విద్మహే సీతావల్లభాయ దీమహి
తన్నో రామచంద్రః ప్రచోదయాత్”

కూజంతం రామరామేతి మధురం మధురాక్షరం! ఆరుహ్యక వితాళాభాం-
వందే వాల్మీకి కోకిలాం.

పుంసాంమోహనరూపుడగు రాముని చరితము ఆదికవి విరచితమై శ్లోకరూపమున విలసిల్లియున్నది. కుశలపులచే వాల్మీకి ప్రేరణతో గానము చేయబడినది. శతకోటిప్రవిస్తరమగు రామకథ అనల్ప ప్రతిభాశాలురగు మహాకవులచే యనువదింపబడి యనేక భాషలలో తలమానికమై విలసిల్లుచున్నది. భాస్కరుడు మొదలుగ అనేక కవులు విభిన్న రీతులలో వ్యక్తికరించి యశము నందిరి. ఏనోట విన్నా ఎన్నాళ్ళు విన్నా నిత్య నూతనమై భాసిండు రామకథ శ్రీగంగా రాజేశ్వరానూదితమై విభిన్న గర్భ వృత్తములతో దేశభింధుల రగడలతో సాగి గాన యోగ్యమై శ్రవణపీయమై శబ్దార్థాలంకార శోభితమై జాతీయములచే సామెతలచే సంయోజితమై కొనసాగినది.

బహు గ్రంథ నిర్మాతగా పేరు గాంచిన బహు బిరుదావళిభూషితులగు కవిగారి రచనా వైశిష్ట్యము విభిన్న సాహితీప్రక్రియలకు నిలయమై గంగాతరంగిణి చలన చాలిత మధురనాదబిందు నిష్పందమై సుధామధురమై పాఠకులకు ఆనందము గొల్పగల దనుమాట పునరుక్తమే. వార్తకృ మావహించినను వారి ప్రతిభా సమన్విత మగు దీక్ష దక్షత రామకథ పగిది అనంతమై అనే కానేక రచనలకు దోహద కారి కాగలదని సాక్షాత్పరబ్రహ్మస్వరూపుడగు శ్రీరామ కృపాకటాక్షమున సంపూర్ణ రచన సీరితినే సాగిస్తారని ఆశిస్తున్నాను .

ఇట్లు
ఉత్తలూరు రామానుజాచార్యులు
విశ్రాంత ఆంధ్రోపన్యాసకుడు
మంచిర్యాల.

వేదసారశాల మతం మంథనం

ప్రేమద్వంగా రామాయణ ముందరి కొండ హనుమద్విజయబృ కవితా శిష్యుని యాపాత పద్ధతిపై చిత్ర బంధకవితో జ్వలమై పండిత ప్రకాండమానస శిరోవరజబుల నోలరాడు రాయంచమై యలరారుచున్నది. ఇందలీ కవితా కీటులున్న సాధారణములు. కవితా చమత్కృతుల కిది నిలయమై హృద్యపద్య గర్భితపద్యమై బంద గర్భిత పదబంధమై అంతర సాధ్యమై యలరారుచున్నది.

శ్లో॥ ప్రేమద్వంగా తరంగ ప్రతీ బలపదవిన్యాసనిద్య పబంధ
ప్రత్యక్షా నంద సంద యక జనకసుతాజాని సంకీర్తనైస
ప్రేమాద్వంగాన్వయబ్ధి ప్రకటిత శరద్భద్రాజరాజేశరాయం
కీర్తిం చాచంద్ర తారం దివిజవి తను తేదివ్య పీయూషతుల్యం.

శ్లో॥ వర్త తే యస్యజిహ్వగ్రేవాగ్రేవీనర్తతోత్సుకా
తంగంగాబుధి రాకేందుంసమామి కవిశేఖరం.

శ్లో॥ మతిమంతం శ్మతిమంతం ప్రకటితరఘురామ సూక్తి కవితా కాంతం
గంగాంబుధి రాకేందుంసమామి రాజేశ్వరం విబుధం.

శ్రీ కొల్లారపు సీతారామ శర్మ.

ఓం శ్రీ సాయిరాం

బహుగ్రంథకర్త, లబ్ధప్రతిష్ఠలు బ్రహ్మశ్రీ గంగారాజేశ్వరరావు గారు రచించిన సుందర కాండము మాచేభాగ్యము కలిగింది. ప్రవాహ వేగంతో సాగిపోయే కావ్యము అలవోకగా చదవడానికి అనువైనది. నినిధి భందస్సులలో వ్రాసిన రామాయణాలు అనేకములున్నాయి. రంగడలో వ్రాసిన రామాయణ భాగమిది ఒకటే నేమో!

అసలు సుందర కాండము సుందరమేనని చెప్పవచ్చును. ఆపాత మధురమైనది. వాల్మీకి రామాయణములో సుందర కాండము మొదటి మధురమై రాజిల్లినది. ఆ మాధుర్యాన్ని తెలుగులో చూపడానికి అనేకులు ప్రయత్నించారు. కాని కృతార్థులు కాలేక పోయారు.

ఆధునిక కాలంలో సాంప్రదాయ బద్ధమైన మహాకావ్యాలు చదివేవారు కరువయ్యారు. రామాయణభాగాన్ని సులభ సాధ్యము చేసే మామూలు పాఠకుణ్ణెలా చదివించేట్లు చేశారు.

ఈకావ్యముద్వారా....

వీరి అమర లేఖని నుండి రామాయణమంతా ఈరీతిలో రావాలని బహుళప్రచారము పొందాలని ఆశిస్తున్నాను.

ఇట్లు

పచ్చిపులుసు వేంకటేశ్వర్లు
ఎమ్.ఏ.(తెలుగు), ఎమ్.ఏ.(పాలిటిక్స్)
బి.ఇడి.వి శారద, నెల్లూరు.

శ్రీమద్భింకారామాయణ సుందర కాండ హనుమద్విజయాఖ్య కవితా సంపుటి యాపాత పథురమై చిత్ర బంధకవితో జ్వలమై పండిత ప్రకాండమానస సర్వోపరణజుల నోలలాడు రామంవమై యలరారుచున్నది. ఇందలి కవితా కీటులున్న సాధారణములు. కవితా వమత్కృతుల కిది నిలయమై హృద్యపద్య గణితపద్యమై బంధ గల్గిత పదబంధమై అంతర సాధ్యమై యలరారుచున్నది.

శ్లో॥ వర్తతే యన్యజిహ్వగ్రీవాద్దేవీనర్తతోత్సుకా
తంగంగాబుధి రాకేందుంనమామి కవితేభిరం.

శ్లో॥ మతిమంతం శృతిమంతం ప్రకటితధ్మురామ సూక్తి కవితా కాంతం
గంగాంబుధి రాకేందునమామి రాజేశ్వరం విబుధం.

శ్రీ కొల్హారపు సీతారామ శర్మ.

ఓం శ్రీ సాయిరాం

బహుగ్రంథకర్త, అష్టాక్షరీస్థులు బ్రహ్మ శ్రీ గంగారాజేశ్వరరావు గారు రచించిన సుందర కాండము చూడేబాగ్యము కలిగింది. భవానా జేగంతో సాగిపోయే కావ్యము అలవోకగా చదవడానికి అనువైనది. సినిథ భంధస్థులలో వ్రాసిన రామాయణాలు అనేకములున్నాయి. రగడలో వ్రాసిన రామాయణ బాగమిది ఒకటే నేమో!

అసలు సుందర కాండము సుందరమైనది. ఆపాత మధురమైనది. చాత్మిక రామాయణములో సుందర కాండము ఏకైక మధురమై రాజిల్లినది. ఆ మాధుర్యాన్ని తెలుగులో చూడడానికి అనేకులు ప్రయత్నించారు. కానీ కృతార్థులు కాలేక పోయారు.

ఆధునిక కాలంలో సాంప్రదాయ బద్ధమైన మహాకావ్యాలు చదివేవారు కరువయ్యారు. రామాయణభాగాన్ని సులభ సాధ్యము చేసి మామూలు పాఠకుణ్ణి చదివించేట్లు చేశారు.

ఈకావ్యముద్వారా....

వీరి అమరలేఖిని నుండి రామాయణమంతా ఈరీతిలో రావాలని బహుళప్రచారము పొందాలని ఆశిస్తున్నాను.

ఇట్లు

పచ్చిపులుసు వేంకటేశ్వర్లు

ఎమ్.ఏ.(తెలుగు), ఎమ్.ఏ.(పాలిటిక్స్)

బి.ఇడి.వి శారద, నెల్లూరు.

గంగా తరంగిణీ సంక్షిప్త వివరం - నూతన సంస్థ

ఈ సంస్థ | కవి శేఖర బ్ర.శ్రీ.గంగా రాజేశ్వరావుగారిచే 17వ అక్టోబరు 1985న స్థాపించబడి దాదాపు 10 సం॥రముల దనుక శ్రీవారు సంస్థ కార్యక్రమాలను నిర్వహించారు. నాటనుండి ఈ సంస్థకు మార్గదర్శకులు మాజీ M.L.C. శ్రీ గీట్ల జనార్దన్ రెడ్డి గారే, ఈ సంస్థ ఒక చక్కని సుస్థిర కార్య వర్గము గల సంస్థ.

నాడు ఈ సంస్థ 10 మంది సభ్యులతో వెలసి శ్రీ.ఇల్లందుల సత్యనారాయణ గారి అధ్యక్షతన పెక్కు కార్యక్రమాలు నెరవేరుచున్నది. | సాహితీ సమావేశాలు; కవి సమ్మేళనాలు; కవితాగోష్ఠులు, అముద్రిత రచనల ముద్రణా కార్యక్రమం దాతల సహకారంతో; సాంస్కృతిక కార్యకలాపాలు, వార్షికోత్సవాలు; కవిపండితుల ప్రసంగాల నిర్వహణ; సన్మాన సత్కారాలద్వారా సాహితీ సేవ: స్థానిక యువ కవుల వివిధ ప్రక్రియల పోటీల ద్వారా వారి ప్రతిభను ప్రోత్సహించుట; మెదలగు కార్యక్రమాలు ఈ సంస్థ ద్వారా నిర్వహించబడు చున్నవి.

ఈ సంస్థ స్థాపించిననాడు మెదలుకొని 10 సంవత్సరాల లగాయతు కొంత కాలము ప్రధాన కార్యదర్శకత్వము డా॥ శు క శ్రీగారును, ఆపై శ్రీ కాకుటూరి సుబ్రహ్మణ్యం గారును నిర్వహించారు.

1994లో సంస్థలో క్రొత్త మలుపు ఏర్పడివ్వవస్తామనుకుంటున్నప్పుడు, మార్గదర్శకులు సూచనలతో ఒక సుస్థిర నూతన కార్య వర్గమేర్పడింది. అందు 1. వ్యవస్థాపక అధ్యక్షుడు. 2. మార్గదర్శి; 3. కార్య నిర్వహక అధ్యక్షుడు 3. ఉపాధ్యక్షుడు 4. ప్రధాన కార్యదర్శి 5. సంయుక్త కార్యదర్శి 6. ఆర్థిక కార్యదర్శి గా రూపొందింది. ఇలా రూపొందిన ఈ సంస్థ.

వ్యవస్థాపక అధ్యక్షులు - "కవిశేఖర" గంగా రాజేశ్వర రావు

మార్గదర్శకులు - శ్రీ గీట్ల జనార్దన్ రెడ్డి

1. కార్యనిర్వాహక అధ్యక్షు - శ్రీ. రేగళ్ళ మురళీధర శర్మ
2. ఉపాధ్యక్షులు - శ్రీ గీట్ల రమణ రెడ్డి
3. ప్రధాన కార్యదర్శి - శ్రీ కాకుటూరి సుబ్రహ్మణ్యం
4. సంయుక్త కార్య దర్శకులు - శ్రీ. వాన మామలై నరసింహాచార్యులు; శ్రీ బండారి సత్యనారాయణ; శ్రీ తాటి కొండ రాజగోడు.
5. ఆర్థిక కార్యదర్శి - శ్రీ గట్టు నరసింహ ప్రసాద్.
6. హితవరులు - శ్రీ మాదాడి ప్రభకర రెడ్డి; శ్రీ చెప్పాల రామకృష్ణరావు.

ఈ సంస్థ పెక్కు కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తూ దాతల ఆర్థిక సహకారంతో అముద్రిత గ్రంథాలను ముద్రించ జేసి ఆ నిష్కరణ కార్యక్రమాలను నిర్వహించింది. సాంస్కృతిక సమితి కాబట్టి సాహితీ సభలు, సంగీత నాట్య కచ్చీరీలు నిర్వహించి ప్రజలను అలరించ జేయుటలో కృతకృత్యత నొందింది. 26 మార్చి 1997 న . ఈ సంస్థ జిల్లా రిజిస్ట్రారు కార్యాలయం ద్వారా (1488/1997) నెంబరుతో రిజిస్టరు సంస్థగా సుస్థిరతను పొందింది. ఈ సంస్థకు ఏకైక ఇండ స్ట్రీస్ యాజమాన్యం నుండి ఆ సంస్థ నాటి మెనేజింగ్ డైరెక్టర్ శ్రీ గట్టు నారాయణ గారి ద్వారా 20,000 రూ॥లును గంగా రాజేశ్వర రావు గారు 5,000/- రూ॥లును; శ్రీమద్భాకధ సంజయగారు 50 డాలర్లు 1116/- ఇండియన్ కరెన్సీయును సంస్థకు దాతలుగా సమర్పించిరి. ఈ ప్రకారం సంస్థకు 28,073/- రూ॥ నిధి ఫిక్స్డ్ డిపాజిటులో వేయనైనది మొత్తం (26,116/-).

ఇంతదాకా కొన సాగుచున్న ఈ సంస్థ కార్య వర్గ సభ్యులలో సంస్థ ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ కాకుటూరి సుబ్రహ్మణ్యం గారు ప్రభుత్వద్వేగి జా. కా. మంథనిలో పనిచేసి ఉద్యోగ విరమణ జరిగిన మూలంగా సంస్థ కార్య వర్గం ఆతని స్థానాన్ని నింపే నిమిత్తం గా కొద్దిపాటి మార్పులు చేర్పులు చేయుటలో ఈ క్రింది విధంగా ఒక నూతన సుస్థిర బాడీ ఏర్పడింది.

వ్యవస్థాపక అధ్యక్షులు - కవిశేఖర బ్ర.శ్రీ. గంగా రాజేశ్వర రావు.

మార్గదర్శకులు - శ్రీ గీట్ల జనార్దన రెడ్డి.

నూతన కార్యవర్గము

1. కార్య నిర్వాహక అధ్యక్షులు - శ్రీ రేగళ్ళ మురళీధర శర్మ
2. ఉపాధ్యక్షులు - శ్రీ గీట్ల రమణారెడ్డి; శ్రీ పి. రాజేశ్వర రావు.
3. ప్రధాన కార్యదర్శి - శ్రీ గట్టు నరసింహ ప్రసాద్
4. సంయుక్త కార్య దర్శులు - శ్రీ శీలవరాంభావు, శ్రీ వానమామలై నరసింహ చార్లులు.
5. ఆర్థిక కార్య దర్శి - శ్రీ తాటికొండ రాజగోడు.
6. హితవరులు
శ్రీమాదాటి ప్రభాకరరెడ్డి.
శ్రీ చెప్పాల రామకిషన్ రావు.

7.	సిద్ధాంతక కార్యదర్శి	
8.	సంపాదక కార్యదర్శి	- శ్రీమతి. ప్రతిభారాణి
9.	సంచాలక కార్యదర్శి	- శ్రీమతి. ఆవధానుల సుమతి.
10.	ప్రచారక కార్యదర్శి	- శ్రీ దొంతుల లింగ మూర్తి.

ఇది నేటి గంగా తరంగిణీ సారస్వత సమితి మంథని వారి మాతన
సభ్యుల పివరణ. పీరు ఈ సంస్థకు సాయ శక్తులా సేవలనందిస్తూ ఉంటారు.

రేగళ్ళ మురళీధర శర్మ,
అధ్యక్షులు,
గంగాతరంగిణీ సారస్వత సమితి,
మంథని - 505 184.

గ్రంథకర్త
కవిశేఖర, గంగా రాజేశ్వరరావు

తాతసేవలో మనుమరాలు
చి॥ కుమారి స్రవంతి

చిన్న కుమారుడు
చి॥ మనోహరరావు
కుమారిత

ఓం ప్రస్తావన

రామాయ రామబాధ్యాయ-రామచంద్రాయ నేధానో
రఘునాథాయ నాథాయ - సీతాయాః పతయే నమః

రగడలు

ఆంధ్రసంహాభాగవతరచనాభాగ్యము మహాకవి శ్రీసోతనామాల్పనకు
ఏక్విర్యుట్లే తెలుగులో కేవలం రగడ కావ్యం వ్రాసి అద్భుతం నాకొరకు వేచి యున్న
ఎందరో ఆ సీతారాముల కృపాకవాక్ష వీక్షణ నిశేషమే. ప్రస్తుతం రగడల గుఱియి
చేసే రెండుము.

శాస్త్రజీవులు నేరేఖాభివృద్ధిలను బోధింపబడి.

1. హయస్థానరగడ - మూడు మాత్రలు - జుల్మతాళము.
 2. మిమిషస్థాన గతిరగడ - హయస్థానమున ద్విగుణము.
 3. సెయస్థానగతిరగడ - తురగవల్లన గతికి ద్విగుణము.
 4. మధురగతిరగడ - నాలుగు మాత్రలు - ఏకరాళము.
 5. హరిగతిరగడ - మధురగతికి ద్విగుణము.
 6. ద్విరది గతి రగడ - ఆయిదు మాత్రలు - జులెతాళము.
 7. సజయభద్రరగడ - ద్విరది గతికి ద్విగుణము.
 8. హరిణగతిరగడ - ఏడు మాత్రలు - త్రిపులు తాళము
- (3+4=7)
9. వృషభగతిరగడ - హరిణగతికి ద్విగుణము.

లక్షణములు

1. రగడలు మాత్రాభివృద్ధి బద్ధములు - లయాత్మకములు .
2. ద్విరది వలె రగడలో రెండు పాదాలుండును.
3. ప్రతి పాదములో నాలుగు కూటము లుండును.
4. కూటమునగా ఒకటి రెండు లేక మూడు గణముల మాత్రల సమూహము.

5. ఇందు యతి ప్రాసలతో పాటు అంత్య ప్రాస నీయము కలదు.
 6. రెండు క్షాంతముల తరువాత యతి స్థానము.
 7. హగణ, యగణ, యగణములు నిష్పిష్టములు (నిలయని వీని వలన నడక కుంలు బడిను).
- వీనికి ఉదాహరణములు అంజనేయ నిభక్త్యములో చూడనిగును.
ఈగ్రంథములో ప్రాస యతి నాడబడినది.

ప్రత్యేక రగడలు

ఈకావ్యము లో అపవాదములుగా కొన్ని రగడలు దొర్లినవి. వానికి నావ కరణ లక్షణములు సూచితము.

1. ప్రవాళ రగడ - 6మాత్రలు - రూపకతాళం ఇందు రెండు, మూడు, నాలుగు మాత్రా గణములు వచ్చును. ($2+4=6$, $3+3=6$, $2+2+2=6$)
2. మహాప్రవాళరగడ - ప్రవాళరగడికి ద్విగుణము.
3. మరాళగతిరగడ - 8 మాత్రలు - ఆదితాళము ($4+4=8$, $5+3=8$, $3+3+2=8$).
4. మహామరాళగతిరగడ - మరాళగతికి ద్విగుణము
5. రగడమాల శబ్దక ప్రాస యుక్త బహురగడల సమూహము.

మద్విరచిత పార్వతీ వరితపరీక్షిస్తురిత కావ్యాలలో రగడలు, గర్భాలు మరి బంధాలను చూడ నగును.

కృతజ్ఞతలు

లర్డించి నంతనే “హనుమ ద్విజయ” కావ్య ప్రచురణకై రూ. 8,130/- ఆర్థిక సహాయం దయతో అనుగ్రహించిన శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల స్వామి వారికి అనేకానేక నమస్కృతులు, అక్కడి పాలక వర్గమునకు కృతజ్ఞతలు. ఈ గ్రంథముద్రణకు రూ. 1,116/- ద్రవ్యసహాయం అడుగకముందే అంద జేసిన శ్రీతంగెళ్ల పల్లెవక్రపాణి, కొడుకు “శ్రీ. టి.మధూకర్ ప్రిన్సిపాల్ జూనియర్ కళాశాల మంథని” గార్లకు మరియు రూ. 1,116/- ఇచ్చిన శ్రీమతులు మారుసాక విజయలక్ష్మి సత్యనారాయణ దంపతులకు ఆశీః పూర్వక కృతజ్ఞతలు. కోరినంతనే తమ ఆమూల్యాభిప్రాయములు ఇచ్చినందులకు శ్రీగీట్ల జనార్దన రెడ్డి గారికి ప్రేమ పూర్వక కృతజ్ఞతాభివందనములు. శ్రీయడవెల్లి పట్నాభి రామూర్తి మచిలీపట్నము, శ్రీ ఉత్తలూరు రామానుజాచార్యులు, విశ్రాంత ఆంధ్రోపన్యాసకులు, మంచిర్యాల శ్రీ పచ్చిపులుసు వెంకటేశ్వర్లు, లెక్చరర్ నెల్లూరు, మరియు శ్రీ కొల్లారపు సీతారామశర్మ అధ్యక్షులు సంస్కృత పాఠశాల, మంథని గార్లకు కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనములు. ఈ కావ్యముద్రణ యందు నామీది ప్రేమాభిమానములతో సర్వవిధ సహాయ సహకారములందించిన సర్వశ్రీ రేగళ్ళమురళీధరశర్మ “గంగా తరంగిణీ సాంస్కృతిక సమితి అధ్యక్షులు, శ్రీ గజానన్ తామన్, లెక్చరర్, తాటికొండ రాజగడ్, వార్డుమెంబర్, గ్రామ పంచాయితీ మంథని, శ్రీ రేపాక వెంకటయ్య, M.E.O. ముత్తారం మండలము గార్లకు ప్రేమపూర్వక కృతజ్ఞతలు మరియు ఇతరత్రా సహకరించిన చి. గంగా మనోహర్, రాజేంద్ర దంపతులు, కుమారి స్రవంతులకు ప్రేమాశీస్సులు అభిమానముతో చక్కగా గ్రంథ ముద్రణ గావించి యిచ్చినందులకు శ్రీ తోట రాజలింగం, శ్రీలక్ష్మి ప్రెస్ ప్రొప్రయిటర్ గారికి కృతజ్ఞతలు.

ఓం శాంతి: శాంతి: శాంతి: గ్రంథకర్త.

అంధ్రప్రదేశ్ కళా సీరాజున బిర్రోత్సవం

జిల్లా కళా సీరాజున పురస్కారం

28 మే 1995 శ్రీ గంగా రాజేశ్వరరావు

చరచరాం

భారతీయ కళా సాంస్కర్యాయానికి

వన్నె తెచ్చి

కళామ తల్లికి విశిష్ట సేవ చేస్తున్న

మనరాష్ట్ర కళామూర్తులను సత్కరించాలని

అంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నిర్ణయించి

భారతీయ కళారంగంలో అదర్శ సాయములైన

విశ్వవిఖ్యాత నటు సార్వభౌమ

డా॥ నందమూరి తారక రామరావు గారి

జన్మదినమైన సరి మే 28 వ తేదీన

కళా సీరాజున దినోత్సవంగా

పరిగణించిన శుభ సందర్భముగా

సాహిత్యరంగంలో మీరు చేసిన చేస్తున్న

విశిష్ట కళాసేవకు అభినందిస్తూ

సగౌరవంగా

మీకు సమర్పిస్తున్న

కళాసీరాజున పురస్కారం

sd.

కలెక్టర్

కరీంనగర్ జిల్లా

ఉచక్రము

మరాళగతిరగడ

రామకృష్ణరాయని శ్రీముఖమున -
రాముని శ్రీముఖమును నే గాంచితి!
రామాయణ మణిమాలను సీతా -
రామార్పణముగ గూర్చగనెంచితి!!

గంగారాజేశ్వరవిరచిత శ్రీ-
గంగారామాయణసుమహారము !
శృంగారించెద రాముని గళమున-
భృంగరాజి పాడగ ఝంకారము!!

హరిగతిరగడ

సాంగోపాంగము చదివిన బాడిన -
శ్రవణము సేసిన సత్యవ్రతులకు !
భంగపడును భవభయము సుజనులకు -
పరమ సుఖంబులు వరలు సుమతులకు!!

మరాళగతిరగడ

నిండెను దొమ్మిది పదులు వర్షములు -
పండెను జీవితఫలమును, గ్రంథ!
ఉండెను నాయు వనెడు రవి పడమర, -
నిండుకొనును బ్రాణతైల; మింకన్!!

కాయమెప్పుడు పడిపోవునో తెలియదు
ఆయిత పడవలమును బిలుపునకై!
ఆయువు సరిపడునో లేదో రా -
మాయణరచనాపూర్ణముకొనకై!!

ఉచక్రము

మరాళగతిరగడ

రామకృష్ణరాయని శ్రీముఖమున -
రాముని శ్రీముఖమును నే గాంచితి!
రామాయణ మణిమాలను సీతా -
రామార్పణముగ గూర్చగ నెంచితి!!

గంగరాజేశ్వరవిరచిత శ్రీ-
గంగరామాయణసుమహారము !
శృంగారించెద రాముని గళమున-
భృంగరాజి పాడగ ఝంకారము!!

హరిగతిరగడ

సాంగోపాంగము చదివిన బాడిన -
శ్రవణము సేసిన సత్యవ్రతులకు।
భంగపడును భవభయము సుజనులకు -
పరమ సుఖంబులు వరలు సుమతులకు!!

మరాళగతిరగడ

నిండెను దొమ్మిది పదులు వర్షములు -
పండెను జీవితఫలమును, గ్రంథకాండ!
ఉండెను నాయు వనెడు రవి పడమర, -
నిండుకొనును బ్రాణతైల; మింకన్!!

కాయమెప్పుడు పడిపోవునో తెలియదు
ఆయిత పడవలమును బిలుపునకై!
ఆయువు సరిపడునో లేదో రా -
మాయణరచనాపూర్ణముకొల్పకై!!

సుందరకాండము వ్రాసిన వారికి -
 సందునురాచూయణరవనాళల!
 సుందుకు దానిని మున్నుండుగనే -
 సందింతును బుధవరులు మెచ్చ నిల!!

సుందరము శీనము రాముని తత్వము -
 సుందరత నిధికి సీతయ భాండము!
 సుందరచారిత్రుడు హనుమానుడు
 సుందరత్రయము సుందరకాండము!!

మెల్లమెల్లగా కంటి చూపుసన
 గిల్లుచునున్నది, యిక కర్ణంబులు!
 చల్లగాలు పనిచేయుము మే మని
 నమ్మెకు దిగిన బలహింబును!!

సల్లకాల మీ దేహంబును మే
 మేమోయగా వలెనా? యనికాళ్లను!
 చెల్లిపోయే నూ బలమిక యే సని
 చేయ జాల మని దేతులు వల్కును!!

ఆశ మాత్రమే మిగిలినది శక్తు -
 లన్ని యుండిగినను రామాయణమును!
 శేష రహింతముగ చేయుడకు మఱల
 జెంద వలెన? జన్మం బనిపించును!!

ఈశు డన్ని చూచును, సల్పము నీ -
 యీప్రీతమును రాములకు నర్పణము!
 ఆశయ దుఃఖములకు మూలంబు ని -
 రాశయ సుఖశాంతులకు దోరణము.

ఓం

శ్రీ గణేశాయ నమః

శ్రీ సరస్వత్యై నమః

శ్రీరామ చంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ హనుమతే నమః

గంగారామాయణము

హనుమద్విజయము

(సుందరకాండము)

రగడకావ్యము

దేవతా ప్రార్థన

మధురగతిరగడ

శ్రీ గణనాయక - సిద్ధి వినాయక!

యోగజవదనా - యో శుభదాయక!!

నా గతి నీ వని - నమ్మితి వినరా!

నాగవిభూషణ - నందన గనరా!!

మధురగతిరగడమాల

భారతమును నే - వ్రాసితి నంటివి!

కీరితులను వి - ఘ్నేశ్వర గొంటివి!!

కారుణికా నా - కావ్యము గొప్పగ!

బూరితి సేయర - బుణ్యము లొప్పగ!!

శారద జ్యోత్స్నా - సమదర హాసిని!

సారస సంభవు - సఖి మృదుభాషిణి!!

శారద! వికసిత - సరసిజనేత్రీ!

కోరిక దీర్చవె - కోమల గాత్రీ!!

కచ్చపి వీణను - గదలించుచు నా!

యిచ్చను శ్రుతి గా - వించి సుజఘనా!

మచ్చె కంటి రామాయణకథ నీ!

స్వేచ్ఛ కొలదిఁ బాడింపుము జననీ!!

ప్రవాళ రగడ

కలియుగవైకుంఠము దిరు -
మలఁ దిరుపతిఁ బద్మావతి !
నలువేల్మంగను గాదని, -
యార్తత్రాణా! శ్రీపతి! ॥

వెలసితి శ్రీ వేంకటేశ! -
వేయి నమస్కృతులు నీకు!
గొలుతుము నిను శ్రీనివాస!
గోర్కె లెల్ల నిమ్ము మాకు!!

హరి గతిరగడ

కరుణాకర! శంకర! భక్తవశం -
కర! యభయంకర! దుష్ట భయంకర!
పరశు డమరుధర! గంగాధర! విష -
ధరధర! భవ! భవహర! హర! శశిధర!!

గిరిజకుఁ జెప్పిన రామకథను నా -
కెఱిగింపు గిరీశ్వర! గిరిజేశ్వర!
పురహర! వేముల పుర రాజేశ్వర!
పరిరక్షిత గంగారాజేశ్వర!

కృతిపతిస్తుతి

మరాళగతిరగడ

శ్రీరామా నినుఁ దలచు జనులు సం -
సారశరధి నవలీలఁ దరింతురు!
ఓ! రామా నీ నామజపిష్టులు -
ఘోరభవబంధనములను ద్రెంతురు!!

కారుణ్యాంబుధి నీ శరణార్థులఁ-
 గల్వాణపరంపరలు వరించును!
 క్రూరులు నిను గాదను గర్విస్తులు-
 కుమతుల సిరి దుర్విధియ హరించును

మత్తకోకిలగర్భవృషభగతిరగ్గడ

రామ రాఘవరామ కోసల-
 రాజనందినినందనా! ప్రియ-
 కామితార్థఫలప్రదాయక-
 కంబుకంఠ నమోస్తు తే z భయ!
 సామజార్తివినాశకా షీతి-
 జామనోంబుజ భాస్కరా నయ-
 శ్యామసుందర భక్తచందన-
 సారసాక్ష జయోస్తు తే z వ్యయ !!

మత్త కోకిల

రామ రాఘవరామ కోసల-
 రాజనందినినందనా!
 కామితార్థఫలప్రదాయక-
 కంబుకంఠ నమోస్తుతే !
 సామజార్తివినాశకా షీతి-
 జామనోంబుజభాస్కరా !
 శ్యామసుందర భక్తచందన-
 సారసాక్ష జయోస్తు తే !

ఉత్సాహవృత్తగర్భతురగవల్లనగలిరగడ

శ్యామలాంగ నీదు స్మరణ - యడపు - భవభయంబు రామ!
కోమలమృదుపాదసేవ - గూర్చు విమలభక్తి రామ!!
తామరససునేత్ర నాకు - దాపు ప్రాపు సీవ రామ!
రామచంద్ర రాఘవేంద్ర - రార నన్ను బ్రోవ రామ!!

ఉత్సాహవృత్తము

శ్యామలాంగ నీదు స్మరణ -
యడపు భవభయంబు రా!
కోమలమృదుపాదసేవ
గూర్చు విమలభక్తి రా!
తామరససునేత్ర నాకు
దాపు ప్రాపు సీవ రా!
రామచంద్ర రాఘవేంద్ర
రార నన్ను బ్రోవరా!!

ఆంజనేయవిభక్త స్తోత్రము

విజయ మంగళరగడ
అంజనేసుతుండు మారు-
తాత్మజుండు పావనుండు శి-
వాంశసంభవుండు నాశ్రి-
తాళి దుఃఖచయముఁ బాపు!
భంజితాసురుండు బాల-
భాస్కరఫలహారకుండు-
ప్రాంజలిముకుళితుండు రామ-
భక్తవరుండు మనకుఁ గాపు!!

సుధురగతిరగడ

క్లేశవివాశునిఁ - గీర్తినిశాలుని!

క్రీకపరిష్కరి - కేసరిబాలుని!!

దాశరథి ప్రియ - దాసు సుదారుని!

దాసోహ మృని - తలతును ధీరుని!!

హరిణగతిరగడ

జ్ఞానదినమణి హనుమచేతను-

గలిమల ధ్వంసకుని చేతను!

బీనవక్షస్థలుని చేతను-

బేరుమోసిన బలుని చేతను!!

మానిసురసేనితుని చేతను-

మానవేంద్రుని దూత చేతను!

మానవులు రక్షింపఁ బడుదురు-

మారుతాత్మజుఁడు - హరి చేతను!!

ద్విరదగతిరగడ

శ్చవరదుండును గ - వీశునివుని కొఱకు!

దృష్టదానవదైత్య - దోర్బలహరుని కొఱకు!!

సాష్టాంగముగ నమ - స్కారములు హరి కొఱకు!

అష్టోపచార పూ - జార్చణము గసి కొఱకు!!

తురగవల్గన గతిరగడ

జనకజార్తి హరుని వలన-

సకల భువనసేన్య వలన!

ఘన బలాఢ్య హనుమ వలన-

గలుగు సుఖ మభయదు వలన!!

వనజనాభుదాసు వలన-

దనుజవన వినాశు వలన!

ననిలజుఁడు గుణాఘ్న వలన-

నఘము వాయు ననఘు వలన!!

విజయ భద్రరగడ

భీమ విక్రమునకు వి - భీషణాకృతునకు -

బ్రేమవార్దికి విజిత - విషయ వాసనున కు -

గామి తార్థము లిచ్చు - కల్పభూరుహము కు -

గ్రామస్థితునకు సం - గ్రామ జితరిపునకు!!

హరిగతిరగడ

అతులిత గుణ సంపన్నుని యందున -

నఖిల సురగణారాధ్యుని యందున!

పతితోద్ధారుఁడు పావని యందున-

ప్రవిమల భక్తి గలుగు హరి యందున!!

వృషభగ తిరగడ

శమదమాదిసుగుణగరిష్ఠా-

సాధునుత పింగళసునేత్రా-

స్వామి కార్యదురంధర చతుర-

స్వర్ణశైల సురుచిర గాత్రా!

అమిత బల విక్రమ పరాక్రమ-

యమరనుత దుష్కృతలవిత్రా-

యాంజనేయ సుజన శరణ్య స-

హస్రనతు లీవే శుభచరిత్రా!!

హయ ప్రచార రగడ

అంజనీ సుతా - ష్టకంబు!

రంజకము సు - రద్రుమంబు!!

భంజితభవ భయ మమృతము!

సంజనితప్రశాంతియుతము!!

కృతి సమర్పణ

విజయభద్రరగడ

శ్రీరామచంద్రునకు - సీతాసమేతునకు -

శ్రీతజనోద్ధారునకు - శ్రీవత్సవత్సనకు!

శ్రీరమాహస్తసం - సేవితపదాబ్జునకు -

శ్రీమూర్తికి స్వజన - శ్రేయోభిలాషునకు!!

కౌసల్యతనయునకు - గారుణ్యసింధునకు -

గోసలాధీశునకు - గోదండహస్తనకు!

దాసపోషకునకు - దానవవిదారునకు

వాసవార్చితునకు - వైకుంఠధామునకు!!

సృష్టిస్థితిప్రళయ - వృత్తిప్రధానునకు -

ప్రష్టలకు ప్రష్ట కవ - శిష్టునకు శ్రేష్టునకు!

అష్టప్రకృతుల కాది - కాద్యంతరహితునకు -

శిష్టరక్షణదుష్ట - శిక్షణసమర్థునకు!!

ధర్మవర్తనునకు - ధర్మస్వరూపునకు -

ధర్మరక్షకునకు - ధర్మప్రచారునకు!

నిర్మలహృదయునకు - నీరేజనేత్రునకు -

గర్భసాక్షికిని - తగ్మర్మవిచ్ఛేదునకు !!

ఏకనారీప్రతున - కేకనారాచునకు -
 నేకవచనునకునున - నేకావతారునకు!!
 కాకుట్టుతిలకునకు - లోకైకవంద్యునకు -
 లోకరక్షకునకు న - లోకీకసమర్థునకు !!
 దీనబాంధవునకు - దివ్యప్రభావునకు -
 దానవారణ్యఘన - దావాగ్నిశౌర్యునకు!
 మానవాకారునకు - మర్యాదరామునకు -
 జానకీనాథునకు - జగదేకపీరునకు !!
 కృతిసమర్పణ సీసి - కీర్తివంతుడ నైతి -
 గృతకృత్యు నైతి స - త్కృతికిఁ బాత్రుడ నైతి!
 నతిసుకృతఫలమున గృ - తార్థుడను నే నైతి -
 మితి లేని యానంద - మిళితాత్మకుడ నైతి!!

ప్రథమాశ్వాసము

సముద్రోల్లంఘనము

కందగర్భహరిగతిరగడ

శ్రీరామ! య సీమదయావారిధి -
 సీతామృదుకరభావితచరణా!
 మారుతిహృదయాభరణా! వీరా -
 మారరినుత యవిద్యా హరణా!!

కందము

శ్రీరామ! యసీమ దయా!
 వారిధి సీతామృదుకర - భావితచరణా!
 మారుతి హృదయాభరణా!
 వీరా! మారరినుత య - విద్యాహరణా!!

వానరనిచారము

ప్రవాళరగడ

శ్రీరామాజ్ఞలు గొని సీ -
తారమణిని - గాలించిరి !
వారిధి కడఁ బయనము గపి-
వీరవరులు సాలించిరి !!
దారుణభీషణతరంగ -
ఘోరయుదధినిం గాలించిరి!
దారి నడ్డెడు మహాకా -
లోరగ మని మది నెంచిరి!!
ఆకాశపు గంగ నంట -
నలలు మింటి వరకు దూకు!
భీకరఘోషలను ఫెడేల్ -
ఫెడే ల్మనుచు దరిని దాకు!!
ఝుషకుకరతిమింగిలక -
చ్చపములు విచ్చల విడిగా!
వృషభములు మదించి తిరుగు-
విధిఁ జరించు వడివడిగా!!

మరాళగతిరగడ

వననిధి దాటగ లేము దాటినను -
ఁనుజాల గెలువగ లేము గెలిచినను!
వనజముఖిని సీతను గని యిద్దరి-
వలకు జేరగాఁ జాలము మే మను!!

కొనుచుఁ దమదు చెక్కిళ్లను జేతుల-
నునిచి మిక్కిలి విచారగ్రస్తులు!
గనుచు నొకరి మో మొక్కురు దుఃఖా-
క్రాంతు లైరి వానరులు ప్రశస్తులు!!

విజయభద్రరగడ

జ్ఞానవానుండు - హను - మాను డే డని జాంబ
వానుండు సూచి యొక - వ్రూను క్రిందను గనియె!
వానరేంద్రునకు రఘు - వంశచంద్రుని పద
ధ్యానమగ్నున కుదా - సీనునకు ని ట్లనియె!!

మరాళగతిరగడ

రుద్రాంశంబున జన్మించితి వా-
రూఢప్రజ్ఞుడ వైతి రఘురామ!
భద్రుని నామసుభద్రకవచమున-
భయము వాసితివి రాక్షసవిరామ!!
బాలప్రాయము నందున భానునిఁ -
బండని కబళించితి బలవంతా!
చాల కుపితు డై వజ్ర గొట్టగా-
సహియించితివి గదా! హనుమంతా!!

విజయభద్రరగడ

బలము నీదే కాదు - బలిని గెలిచిన మహా -
బలశాలిరామవిభు - బలము - నీ కుండ గాఢ !
బలుడ ముల్లోకాల - బలము లేకము లైన
భయము నీకా? మహా - బలుడు నీ కండ గాఢ!!

ఈక్షించి స్రీమఁ గమ - లేక్షుండు రాముడే-
యక్షీణబలుడ నీ - వనుచు నిను గడు మెచ్చె!
దక్షుడపు గార్యసా - ధకుడ వీవని నమ్మి -
యక్షయపు టుంగరం - బానవాలుగ నిచ్చె!!

నీక్షణం బందు నీ - వీ శరధి లంఘించి-
నీక్షించి జానకిని - శిక్షించి దనుజులను!
అక్షముల మమ్ములను - నంగదప్రభృతులను -
రక్షించు సుగ్రీవ - రామచంద్రాదులను!!

మధురగతిరగడమాల

అంతయు విని హను - మంతుడు మురసెను!
స్వాంతంబున నిజ - బలమును నరసెను!!
జింతితకార్యము - సేసెద ననుచును!
బంతమువట్టె ప్ర - భావిత డగుచును!!
ఇంతిం తాయెను - నంతం తాయెను!
నెంతో దూరం - బెదుగుచు బోయెను!!
అంతయు దానే - యగుచును బోయెను!
వితగ మదినిఁ ద్రి - విక్రము డాయెను!!

మరాళగతిరగడ

కైలాసేశ్వరు వాహనంబు సగు-
ఘనవృషభము నలె వానరర్షభుఁడు!
శైలాకారుఁడు అంకెవేయగాఁ-
ద్రైలోక్య మదిరె భయపడెను జముడు!!

హరిగతిరగడ

అబ్బబ్బో ప్రళయ మె యని గ్రహములు-
తబ్బిబ్బయి తమ దారులు దప్పెను!
బొబ్బలు విని రవి భూరిభయమువడ-
మబ్బు లతనిఁ దమ మఱుగున గప్పెను!!

విజయభద్రరగడ

ఉల్లసితవక్త్రుండు - నూర్ద్వరేతస్కుండు -
 నత్నాహము మొగాన - నుట్టిపడగను లేచెఁ!
 బల్లవితహ్పదయులను - భయవిరహితుల హితుల
 బ్లవగేంద్రులఁ బ్రసన్న - భరితదృష్టినిఁ జూచె!!
 ఖగములును, వృగము లా - కసమందు, భూమిపై -
 గలకలధ్వానములు, - ఘనరవము లొనరించె!
 జగదేకవీరునకు - సల్పెను బ్రదక్షిణము -
 జయ మనుచుఁ గపికి శుభ - శకునము ల్పూసింపె!!
 వరఋషులు జయము నిను - వరియించు ననుచుఁ బా -
 వనైకై యనేకదీ - వన లిచ్చి మురియగా!
 సురవరు లనుగ్రహపుఁ - జూపులకు జతచేసి -
 శుభము నీ కగు వని ప్ర - సూనములు గురియగా!!

ప్రయాణ సన్నాహము

మరాళగతిరగడ

గంతును వేసి మహేంద్రనగము పైఁ -
 గంపించెను భూకంప మనగ నది!
 జంతుపక్షిసంతతు లదరె సురల -
 జంటలు మౌనులు జడిసిరి తమ మది!!
 ఉత్తరదిక్కున భాస్కరుండు నే -
 డుదయించెను విపరీత మి దనుచును!
 బిత్తరిలుచు ద్విజా ల్లభ్యజలము ల -
 ర్హింపక నిలిచిరి తూరుపు గనుచును!!

ప్రాశ్నతియంభోనిధి యను - బాన్సున-
భానుం డను బాలునిఁ బ్రసవించెను!
దివ్యమాస్తముల కీ శుభవార్తను-
దేజోనార్తాహరు డెఱగించెను!!

జయరానూ! యని హనుమంతుడు భీ-
షణముగ గర్జించె దిశలు మ్రోయగ!
భయమున రాక్షసగర్భంబులు భూ-
పతనము లయ్యెను భామిను లేడ్వగ!!

గురునకు రవి కభివాద మొనర్చెను-
గోసలపత్నికై నతు లర్పించెను!
సురలకు మునులకు వందనముల నిడి-
సూటిగ నొక పెట్టున గుప్పించెను!!

ప్రవాళరగడ

శతయోజనవిస్తీర్ణము - శరనిధిమకరాలయంబు!
మతి రాముని గొని యొనర్చె - మారుతి యుల్లంఘనంబు!!
రామధనుర్ముక్తము నా - రాచము విధముగ నేగెద!
రామసతిని సీతను నీ - రాతిరి జనినేఁ జూచెద!!

ప్రాణము వోయెడు దరి నొక - పర్యాయము రాము నెవడు!
ధ్యానించునో భవజలనిధి - దప్పక తరియించు నతడు!!
ఆరాముని చింతనం బ - హర్షిశలును మదిని గలదు!
పారావారం బిది గో - ప్పుదము నాకు భయము వలదు!!

అని పలుకుచుఁ దత్క్షణ మే - హనును దేహమును బెంచెను!
మును ముందుకు బాహుయుగం - బును మిగులఁ బ్రసారింపెను!
ఘనవాలము మింట నెగురఁ - గాకోదర మనిపించెను!
గనుచు నూర్ధ్వదిశను దనదు - కంఠము రుజువుగ నుంచెను!!

ఆకుంచితపదయుగళుం - డనిలవిక్రముడు మించెను!
 ఆకాశపథమున దక్షి - ణాభిముఖుడు పయనించెను!!
 దక్షిణాక్షి కిష్కింధను - దశరథరామునకు నదరె!
 రాక్షసాధిపతికి సీత - కా క్షణమున వామ మదరె!!

హరిగతిరగడ

చండబలుని తీవ్రగతిస్సజితములు -
 ఝంఝూమారుతములు చెలరేగెను!
 ఉండుండుము ని న్నైత్తుకొనెద నని-
 యురుకుచు వెంటఁ బ్రభంజను డేగెను!!

మధురగతిరగడ

పావని నంపెడు - బంధుజనము లనఁ!
 బూవులు గురియుచు - భూరుహములు సన!!
 దేవవిమానాల్ - దివ్విక్తై మఱలెను!
 దేవిని గన రవి - తేజుఁడు దఱలెను!!

ద్విరదగతిరగడ

జలనిధిని నేర్పడిన - సంక్షోభమును గాంచె!
 జలచరము లన్నియును - జడిసి యాక్రోశించె!!

హరిగతిరగడ

జగములు భయమున గడగడ వడకె భు-
 జగములు రయమున బిలముల దూరెను!
 నగములు వనములు నల్లల్లాడెను-
 మృగములు దిశలను శరణము గోరెను!!

ద్విరదగతిరగడ

వాయుసుతు డా వేళ - బల వీర్యములఁ బెంచె!
 వాయుమండల మందు - వాని వేగము మించె!!

నిర్వికారాత్ముండు - నింగిలోఁ బయనించె!
బర్హమున నుప్పొంగు వారినిధి యనిపించె!!

సురసానిరోధము

ప్రవాళరగడ

ఆ వజ్రాంగుని బావని-
నమరులు గని యిట్టి బలుడు!
నీ వేళను లంకఁ బ్రవే-
శింసఁ గలడ? యచంచలుడు!!

అనుచు వితర్కించుచు సుర-
సాఖ్యనాగమాతఁ బిలిచి!
పనిచిరి కపివరుని బుద్ధి-
బలము బరీక్షింపఁ దలచి!!

సురల యానతినిఁ గొని యా-
సురసతి భువి దిగి వచ్చెను!
అరసను మదిలోన, నుపా-
యం బొక్కటి స్మృతిఁ జొచ్చెను!!

హనుమంతుండు బలవంతుం-
డైన, బుద్ధి గన నెంచెను!
ఘన మగు దన యాలోచన-
గార్యరూపమున నుంచెను!!

భీకరకాయంబు దాల్చి-
భీషణరవమున నార్చెను!
ఆకాశము నావరించ-
నట్టహాసము నొనర్చెను!!

అహో!హో! కడుపు నిండ -
నాహారము లభియించెను!
ఓహో!హో! సుదిన మి దని-
యుత్సాహము ప్రకటించెను!!

ఆకలి యగుచున్నది నా-
యాననంబుఁ జొరుపు మనుచు!
నాకవాసిని దెఱచె వద
నంబు యోజన మది గనుచు!!

కేసరిసుతు డనెను నేను-
గీర్తిమంతు డగు రఘుపతి!
దాసకోటిలో నొకడను-
దారి విడుపు మమ్మ సుమతి!!

రామకార్యమును గూరిచి-
లంకకు నేఁ బోదు నిపుడు!
రామసతిని సీతను గని
రాముల కెరిగించి యపుడు!!

తిరిగి వచ్చి నీ కోరిక -
దీర్తు నమ్మ నన్న నమ్ము!
వరము గోరుచుంటిని శ్రీ
వరదుని పై యాన సుమ్ము!!

బొంకి బోర్లవేయు వారిఁ-
బోలెడు మందినిఁ జూచితి!
నింకఁ జెల్ల విట్టి కల్ల-
లింత వరకు నే వేచితి!!

అనుచు నింగఁ బోవు నంత
నైదామడ లేదిగెను హరి!
గనుచు సురస ద్విగుణము వ-
క్తంబు సాచి రమ్మను తఱి!!

నాయుసుతుఁడు పెంచెను ము-
ప్పది యోజనములు దేహము!
పాయక తెఱచె సురస యే-
బది యామడ తొ యాస్యము!!

ఆగక మతిమంతుం డ-
త్యంతసూక్ష్మరూపు డగుచు!
వేగఁ జొచ్చి యాపె నోట
వెడలి వచ్చి యనెను నగుచు!!

అమ్మ! నీ వరం బిచ్చితి
నానతిమ్ము పోయి వత్తు!
సమ్మతిఁ సీతమ్మ జాడ
సరగునఁ దప్పక య తెత్తు!!

హరివరు డిట్లన నాయమ
యమరవంద్య! నీ కభయము!
వరియిందెడు నిన్ను వీర్య-
వంతా హసుమంత జయము!!

అని దీవన లిచ్చి నాగు-
లమ్మ దివినిఁ గూర్చి యేగె!
విని ముదమునఁ గసినరుండు
వినువీధిని ముందు సాగె!!

మైనాకాతిధ్యము

తురగవల్లనగతిరగడ

ప్రజ్వరిలుచు నెత్తి పైన

భాస్కరుండు వెలుగ హనుమ!

యుజ్జ్వలప్రతాపుఁడు సను-

చుండె నవరభానుఁడు సుమ!!

మేరుధీరుదేహఛాయ

మిగుల బొల్పు జలము లందు!

భూరినావ వేగఁ దరలి

పోవు ననగ జలధి యందు!!

మందమారుతములు వీవ

మబ్బులు గొడుగులను బట్ట!

మందరాద్రితుల్య డరిగె-

మౌనివరులు జేలువెట్ట!!

మండు టెండలకు నడలఁడు

దండి వేడిమికి జడియఁడు!

మెండు చెమటలకుఁ దడియఁడు

నిండు మోదమును విడువఁడు!!

గరుడుఁ డమృతమునకు దివికిఁ-

గదలు చుండె నో యనంగ!

సరసర నా లంకకు వస-

చరుడు పయన మై చనంగ!!

ద్విరదగతిరగడ

శరధిరా జది గాంచి - శైలరాడ్పుతుఁ బిలిచి!

కరవలి కొమరు భావి - కార్యంబు మదిఁ దలచి!!

రఘురాము బంటు హరి - రామదాసుఁడు వచ్చె!
నఘహరుని సూరుని కళ - లన్ని వెంటను దెచ్చె!!

అఘటనఘటనకృతు స - మర్చనల సేవింపు!
మఘనాను భయము చుటు - మాయంబు గావెంపు!!

విజయభద్రరగడ

సగరాన్వయుల చేత - సరిసర్దితుడ నగుట
సాగురుం డని వచ్చె - సార్థకం బగు పేరు!
నగరాజపుత్ర యా - నాడు మొదలుగ నే
ణగ్రస్థు వైతి నీ - నాటి కయ్యది దీరు!!

సగరకులజుడు రామ - చంద్రు డాతని జాయ
జానకీనతి యాపి - జాడలకు హరి నెడలె!
నగధీరు కీశవరు - నకును నాలిథ్యంబు-
నయ మొప్పు నిడుము కసి - నాథుండు గడు బడలె!!

సని యిట్లు మైనాకు - డాజ్ఞాపితుం డగుచు
నా క్షణంబున లేచి - యల్లి పైనను నిల్చె!
గనకమయరుచిరశృం - గములచే నెలుగుచును
ఘనత్రికూటాద్రి యన - గాఢ దేజమునఁ బొల్చె!!

సానుమంతు మార్గంబు - నడ్డగించుచు రెండు
సాస్తములు జోడించి - యత్యంత నఘ్రుడై!
వనవరేంద్రా మీకు - వననిధేంద్రుని ఘన-
స్వాగతం బనుచు నా - హ్వానించెఁ బ్రీతుడై!!

సత్తములు ఖండింప - నజ్రాయుధుఁడు రాగ
రక్షించె వేగ వా - రాశిలోఁ ద్రోసి నను!
దక్షుఁ డనిలుండు మీ - తండ్రి దీనావసుఁడు
దాసుడను మీ యెడ స - డా నే కృతజ్ఞుడను!!

ప్రవాళరగడ

ఫలములు పక్వములు దినుము
జలములు మధురములు ద్రావు!
మలయానిలములు వీవగ
నలసట దీర్చుకొను మీవు!!

చిలుక తేనెపలుకులు గో -
కిల కలరవములును వినుము!
పలురకముల పూలవాస -
నల నాస్మాణంబు గొనుము!!

అళుల బృందగానముల, నె-
మళుల జంట నృత్యముల, !
నలరుచు విను, గను శ్రోత్రా-
క్షుల కాష్టోదకరముల!!

హరిగతిరగడ

అని మైనాకుం డాడు పలుకులకు
హర్షపులకితాంగుం డై ధీరుడు!
వినిపించెను దన వివశత నంతయు
వీరుడు నా సామీరి గభీరుడు!!

మరాళగతిరగడ

ముందర గలదు బృహత్తర కార్యము
భోగవిశ్రమముల కిదా సమయము!
తొందరగాఁ బరుగిడు కాలము తో -
డ్తోడఁ బోని యెడ నిడవలయుఁ గ్రయము!!

ప్రీమ తోడ నాహ్వానించితి సం-

ప్రీతుడ నైతిని నే గిరిరాజా!

రామకృపాధారావర్త మనన

రతము గురియు నీ పై రనితేజా!!

అనుచును దన మృదుకరకరసరసీజ-

మున స్పృశియించె నతని శీర్షంబును!

ఘన మగు వేగంబునఁ దన సయనము

గావించెఁ బ్రదర్శించె బలంబును!!

కాంచనదేహుడు రువ్వడిగా లం-

కాపురి కై మార్గము సవరించెను!

ఎంచగ గంగానది గైలాసము

కేతంచుచు నున్నది యనిపించెను!!

సింహికాసంహారము

బాగుగ వీచెడు నెదురు గాలిలో

నేగము దగ్గిన యోడ విధమ్మున!

సాగెడు బయనం బద్ధి యమాంతం-

బాగిపోవు నా యనెడు భయమ్మున!!

వేగ నిరోధక మైన దైన యీ-

విధ మే మని త్తణ మాలోచించెను!

లాగెడు శక్తియు సాగుట గని తన

లాంగూలము నొక పరి ఝాడించెను!!

మహాప్రవాళరగడ

పైకిఁ జూచెఁ బ్రక్కలన్ని

పరిశీలించినను దృష్టి-

ప్రవాళరగడ

ఫలములు పక్వములు దినుము
జలములు మధురములు ద్రావు!
మలయానిలములు వీవగ
నలసట దీర్చుకొను మీవు!!

చిలుక తేనెపలుకులు గో -
కిల కలరవములును వినుము!
పలురకముల పూలవాస -
నల నాఘ్రాణంబు గొనుము!!

అళుల బృందగానముల, నె -
మళుల జంట నృత్యముల, !
నలరుచు విను, గను శ్రోత్రా -
క్షుల కాహ్లాదకరముల!!

హరిగతిరగడ

అని మైనాకుం డాడు పలుకులకు
హర్షపులకితాంగుండై ధీరుడు!
వినిపించెను దన వివశత నంతయు
వీరుడు నా సామీరి గభీరుడు!!

మరాళగతిరగడ

ముందర గలదు బృహత్తర కార్యము
భోగవిశ్రమముల కిదా సమయము!
తొందరగాఁ బరుగిడు కాలము తో -
డ్తోడఁ బోని యెడ నిడవలయుఁ గ్రయము!!

ప్రీమ తోడ నాహ్వనించితి సం-

ప్రీతుడ నైతిని నే గిరిరాజా!

రామకృపాధారావర్ష మనన

రతము గురియు నీ పై రనితేజా!!

అనుచును దన మృదుకరకరసరసజ-

మున స్పృశియించె నతని శీర్షంబును!

ఘన మగు వేగంబునఁ దన పయనము

గావించెఁ బ్రదర్శించె బలంబును!!

కాంచనదేహుడు రువ్వడిగా లం-

కాపురి కై మార్గము సవరించెను!

ఎంచగ గంగానది గైలాసము

కేతెంచుచు నున్నది యనిపించెను!!

సింహికాసంహారము

బాగుగ వీచెడు నెదురు గాలిలో

వేగము దగ్గిన యోడ విధమ్మున!

సాగెడు బయనం బద్ధి యమాంతం -

బాగిపోవు నా యనెడు భయమ్మున!!

వేగ నిరోధక మైన దైన యీ-

విధ మే మని త్తణ మాలోచించెను!

లాగెడు శక్తియు సాగుట గని తన

లాంగూలము నొక పరి ఝాడించెను!!

మహాప్రవాళరగడ

పైకిఁ జూచెఁ బ్రక్కలన్ని

పరిశీలించినను దృష్టి-

పథమునఁ బడ నట్టి దైన
ప్రశ్నార్థక మౌ మాయను!
గాకుట్టతిలకుని బంటు
గనడు, క్రింద జలధి గనెను
గ్రహము గహ్వరానన యా-
కర్షించుట దన ఛాయను!!

దూకె గుభేల్మని జలమున
దుష్టరాక్షసీముఖ మను
తోరపు సర మందున నీ-
దుచు మీన మనఁ జరించెను!
బ్రాకటముగ ఖరనఖములఁ
బాపాత్మయుదరము చీల్చి
భరియింపగ రాని ప్రబల
బాధకు గురి గావించెను!!

కొట్టుకొనుచు మొత్తుకొనుచు
ఘోరముగను దన్నుకొనుచు
గుట్టవలె ధభేల్మనుచును
గూలెను వార్ధి జలంబుల!
నెట్టకేల కార్ధటంబు
లెల్లను జూలించివేసి
యిమ్ముగ నా సింహిక త్యజి-
యించెను దన ప్రాణంబుల!!

సాయంకాలవర్ణనము - సూర్యాస్తమయము

హరిణగతిరగడ

తిరిగి హనుమయు సాగె నుండుకుఁ

దీప్రగతిఁ గొని త్రికూటాద్రికి!

సరసరగ గగనమున రనియును

జనుచు నుండెను బళ్ళిమాద్రికి!!

బాటసారులు నలసి సొలసియు-

బసలు సేరుట కొలకుఁ దఱలిరి!

సూటిగాఁ బనులన్ని నెరనే-

ర్పుకొని పాటక జనులు మఱలిరి!!

కుక్షి నిండగఁ బశువు లన్నియుఁ

గూటములుగాఁ దిరిగె నిండ్లకుఁ!

బక్షిగణములు నేరుకొని తిని

బయలుదేరెను దమదు గూండ్లకు!!

మధురగతి రగడ

పక్షివృగగణా - వాస్తార్థం బగు!

వృక్షఫలకుసుచు - విస్తారం బగు!!

దక్షిణకూలపు - దర్శనమును గొనె!

నక్షీణమతి బలాఘ్నకుడు హరి, గనె!!

సరిఖావలయితఁ - బ్రాకారావృత!

నరిభీకర నీ - రాసుర రక్షిత!!

బురి లంక నసుర - పురము వ్యవస్థిత!

నరు దైన త్రికూ - టాద్రి సుసంస్థిత!!

విజయభద్రరగడ

కోటలను నా కోట - కొమ్ములను నందందుఁ
 గోట కాపరుల నతి - ధాటి గల వారలను!
 గోటానకోటులను - మేటి యోధుల నిలను
 సాటి లే నటువంటి - సాయుధు లనేకులను!!

వనము లుపవనములను - వనరక్షకులను ద్రిభు-
 వనములను మించెడు భ - వనములను గపి గనెను!
 వనజేక్షణలును యౌ - వనలు గీర్తింపగఁ బ-
 వనతనయు డంత రా - వణకీర్తులను వినెను!!

విజయభద్రరగడ

చండశాసనుఁడు నుద్దండుండు రావణుడు
 దండించి లోకాల - దహించుచును గాల
 దండప్రహరములకుఁ - దాళఁజాలక భీతి
 దండి దగు కాలమున - దాగునో యను లీల!!

చండ భానుండు రవి - మండులెండలు గాచి
 మండించి జగములను - మాడ్చి యాకాశమున!
 దండధారి యెవండౌ - తరుము చున్నాడౌ యనఁ
 గొండ చాటుకుఁ జేరెఁ - గొంచెపు ప్రకాశమున!!

హరిగతిరగడ

ఇండ్లను వాకిండ్లను శుద్ధొనరిచి-
 యింపుగ ముగ్గులు రచియించిరి విరి
 బోండ్లు ముఖంబులు శుభ్రపరుచుకొని-
 బొట్లను గాటుకలను సరిదిద్దిరి!!

ఒప్పులకుప్పులు దమతమ భర్తల
కొప్పుగ గొప్పుగ గొప్పులు ముడిచిరి!
మెప్పుకుఁ బతులను గన్నుల నడుగుచు
గుప్పుగఁ దాపులు బువ్వులు ముడిచిరి!!

భామలు దీపారాధన సేసిరి
హోమము సేయదొడగిరి గృహస్థులు !
హోమ జ్వాలలు దివికిం జేర్చె మ-
హోజ్వలరావణవిభు సత్కిర్తులు!!

నారదాగమనము - చంద్రోదయము

మరాళగతిరగడ

నారదర్షి రా స్వాగతములు దా-
నవపతి యిడి, యాసీనుడు గాంగా!
'నూరక రారు మహాత్ములు విశేష
మున్న యెడల సెలవొసగు' డనంగా!!

భో! రావణ బలవిక్రమవైభవ
భోగభాగ్యముల లోన నిను బోల!
రీరేడు జగంబులఁ ద్రిమూర్తులును
నితరులఁ గూరిచి యికఁ జొప్ప నేల?!!

బోరగీలిన గ్రహములఁ ద్రొక్కుటలోఁ
బురుషార్థమ? నీ కియ్యది చెప్పుమ!
వారల యురముల నడుగుల నిడుచును-
జేరుమి సింహాసనమును నొప్పుచు!!

నారదుఁ డిట్లని వీణీయ మీటుచు
నవ్వుచు హరిఁ బాడుచు వేంచేసెను!

౩ రాక్షసవిభుఁ డతిగర్వంబున
౪ గ్రహముల నెలికలఁ బడఁ ద్రోసిను!!

పూరశైశ్చరదృష్టి వడియె నొన-
కాడెను నేనాటిది యొ పాతకము!
కారంభము గొనె నేల్నాటి శనియు
కారెను నపుడె సురారిజాతకము!!

కారవినాశము దలపై నాడగ
౫ రావణు మతి దాటెను హద్దులు!
౬ రులు దప్పును విధివశమున గ్రహ-
౭ రము చాలని విబుధుల బుద్ధులు!!

౮ జయభద్రరగడ

౯ దతిభూసుతమనో - శోకంపు చీకటుల
౧౦ దలించి త్రోలుటకు - నరుదెంచె నో యనగ!
౧౧ దయుండు శ్రీరామచంద్రుండు దయారసము
౧౨ దిత్తుఁ జల్లుమని - పుత్తెంచె నో యనగ!!

౧౩ దమలచరిత సీత - సౌశీల్యచిహ్న మన
౧౪ దముతోఁ బ్రాకృతీ - ముఖ మందుఁ దిలక మనఁ!
౧౫ దయించు జానకికి - నుత్సాహ మింక నన
౧౬ దయించె శశి సీత - నోదార్ప వచ్చె నన!!

౧౭ కావధ

౧౮ గరిణగతి రగడ

౧౯ క్వి విచలిత పాద ఘట్టను
౨౦ కర్షకేశఁ గరాళవక్త్రను!

శర్వరీచర నంజనాచల
సమ శరీరను నగ్నినేత్రను!!

లంక పుట్టువు తోడఁ బుట్టిన
లంక యను యోచనల పుట్టును!
లంక వాకిలి నహర్నిశలును
రక్షణలు గల్పించు దిట్టను!!

గనుచు దీనిని నెట్టు లేనియుఁ
గన్ను గప్పుచుఁ బోదు ననుచును!
హనుమ దలచెను జిన్న కోతిగ
నాయెఁ దన లోలోన నగుచును!!

సన్మడినిఁ గనిపెట్టి మేఘ-
స్వనము తోఁ బ్రశ్నించె నేరా!
యెవ్వడవు? నీ విప్పురికి వై
యేగుదెంచితి వెందు? కౌ రా! ॥

కన్న గానక యుంటివిర నీ
కండకావర మడచివేతుర!
నన్ను గాదని లోని కరుగుట
కెన్ని గుండెలు గావలయునుర!!

అనిస హరి గంభీరముగ నా
యతివ కెదు రొక ప్రశ్న చేసెను!
నను నివారింప నీ వెవ్వత?
వనుచు నవ్వుచు గేలి సేసెను!!

తప్పుకొనుచును బురము సొచ్చెడు
దరిని లంకిణియుఁ బసికట్టెను!
మెప్పుగా నను గెలిచి పోవుట
మే లనుచుఁ గేల్లిక్కఁబట్టెను!!

జవము నంతయుఁ దనదు దృఢసా-
స్తంబు నందునఁ గూడఁ జేర్చెను!
బవనతనయుని వజ్రకల్పపు
వక్ష మందునఁ జలచి యార్చెను!!

విసపుమేతరి యంశు డింతయు
వెతపడక సుష్టిరుఁడు నిలిచెను!
దిశలు వడకెను భూమియును ది
ర్దిర దిరిగె జగములను గలచెను!!

వృషభగతిరగడ

మానవేంద్రుని దాసుఁడగు హను-
మంతు దన పిడికిలి బిగించుచు
దానవాధమురాలి కడుపున
దండి దగు నొక పోటు వొడిచెను!
వానరేంద్రుని ముష్టిఘాతకు
వమన మొనరించుచును రక్తము
వజ్రహతకులపర్వతము వలె
వసుధఁ గూలెను బిదప నిలిచెను!!

హరిగతిరగడ

లంకను గెలిచితి లంకను గెలిచితి
లంకాధిపు రావణునిం గెలిచితి!

వింకను నా కీరేడు భువనముల
నెదు రెవరని? ప్రశ్నింపుచు నిలిచితి!!

రాజాంతఃపుర మందు నశోక్తు
రాజవనంబున జానకిఁ గాంచుమ!
రాజేంద్రుం డగు రామస్వామికి
నా జయవార్తను గొని వినిపింపు మ!!

అని లంకయు శాపవిమోచిత యై
తన దారిని గొని వనె నంబరమున!
విని రాముని దాసుఁడు ముందు పనికి
వెడలెను మున్ముందుకు సంబరమున!!

హయప్రచార రగడ

రామచంద్ర - రాఘవేంద్ర!
ప్రేమమూర్తి - శ్రీయుపేంద్ర!!

కామజనక - కంజనయున!
శ్యామలాంగ - శరధిశయన!!

హనుమద్విజయము

రగడకావ్యము

ద్వితీయాశ్వాసము

సీతాన్వేషణము

కందగర్భ హరిగతిరగడ

శూరాగ్రణి! దీనజనోద్ధారా!

సూరిజననితుత దనుజవిదారా!

తారకనామా! కౌస్తుభ హోరా!

తాపసహృదయవిహారా! ధీరా! ।

కందము

శూరాగ్రణి! దీనజనో!

ద్ధారా! సూరి జననితుత! - దనుజవిదారా! ।

తారకనామా! కౌస్తుభ-

హోరా! తాపసహృదయవి - హోరా! ధీరా! ।

లంకాప్రవేశము

హరిణగతిరగడ

పిన్న కోతిగ మారి భారము

పెన్నిధికి రాములకు నిచ్చెను!

అన్ని విధముల కాపు గల పుర-

మం దెడమ కాలూని చొచ్చెను!!

చిన్ని వానరమూర్తి లంకను-

జేరి పురమున నల్లనల్లన!

పున్నురాలిని సీత వెదకుచుఁ
బోవుచుండెను మెల్ల మెల్లన!!

కోటలను బేటలను బాటలఁ
దోటలను బుప్పవాటికలను!
దాటుచును మిడ్డెలను మేడల
ద్వారములఁ గక్షల గృహములను!!

అశ్వగోహస్తీర శశాలల
యజ్ఞశాలల హోమశాలల!
విశ్వతోముఖుఁ డగుచు నంతట
వెదకఁ జొచ్చెను వేదశాలల!!

పానగృహములన్నైనగృహముల
బహుళ మగు గ్రీడాష్టలంబుల
గాననృత్యాలయములను బహు-
కాముకుల కేళీవనంబుల!!

వివిధధనధాన్యనిలయములను
విషణివీధులను బరికించుచుఁ!
బవిబలుఁడు శస్త్రాస్త్రములు గల
భద్రభవనముల గమకించుచు!!

జనుచు నుండెను గాని జానకి
జాడ నింతయు గాన కుండెను!
ననిలతనయుఁడు ముందు కేగుచు
నాశ మాత్రము వీడ కుండెను!!

రావణశాంతఃపురవర్ణన

విజయభద్రరగడ

ఆకాశచుంబనము - నందుకొను ననెడు బహు-

సూర్యములు చెన్నొందు - నా సౌధసుధ్యగము!
 ప్రాకటంబుగ రసి - ప్రభల నీనెడు రాజ -
 ప్రాసాదమును గనెను - బసవజుడు, దుర్గముము!!

కనులదళమధ్య బం - గారు నన్నెల నీను
 కర్ణికనిధంబునబ్ర - కాశించుమండె నది!
 కనునీయరుచిఁ దార - కాకాంతలకు నడును
 కుముదాస్తుని విధమ్ము - కొలుస్తుదీ రుండె నది!!

పహారాలు సల్పు వర - భద్రాంగనాయుతము
 వారిజేక్షణలకును - నామాంగులకు సీతము!
 బహుళశుకశారికా - పక్షిగణవిలసితము
 వరభరద్వాజ శిఖి - సారాసతనసీతము!!

లగరు పునుగు జనాదు - లత్తరులు పన్నీరు
 లాదుల సువాసనలు - నలరుల సుగంధములు!
 దగవులాడుమ నుండెఁ - దమలోన దాము బి-
 త్తరిలికాంచగఁ బుష్ప - దానుముల భ్రమరములు!!

మణిదీపరుచు లాభ - రణకాంతులును రార
 మణుల మోము లను తా - మరల దీప్తుల గలసె!
 గణనీయములు దార - కానాథతారకా
 గణదీధితుల మ్రింగు - నన దిక్కులను వెలసె!!

హరిణగతిరగడ

అట్టి రాజాంతఃపురంబున
 హనుమ వెదకుచుఁ బోవు చుండెను!
 గట్టెదుటి దృశ్యంబు గని తన
 కన్నులను దా నమ్మ కుండెను!!

మహామరాళగతిరగడ

జవరాండ్రును సర్వాంగసుందరులు
సమసార్వావయవులు తలోదరులు
నవరత్నకనకభూషభూషితలు
నానాసుమవసనాలంకృత లా-
సవమదమదిరాక్షులు మధుమధురే-
క్షణలును ముదితలు శ్రీగంధాంగులు
వివిధవాద్యములు మేళవించు కొని
విభునిం బాడుచు నలసిరి సొలసిరి !
వివశలు సొక్కుచు సోలుచు పరిసర
విస్మృత లై తమతమ సాధనముల
గవువిగిలించి కాంతునికాంతుని ప్రియ
గవుగిలి యని సుఖ మందుచు నిద్దుర
కవుగిటఁ జేరిరి తత్క్షణమున నే
కాలము దేశము మఱచిరి చిత్తా-
రువుల యందుఁ జిత్రితములు సిత్రము-
లో యన వారలు నిలిచిరి పొలిచిరి!!

హరిణగతిరగడ

మత్తకాశినులను సుమదిరా
మత్తలను నరదినమొలలఁ గని!
చిత్తువడక యె యుండె హరి హరి
దత్తచిత్తుం డగుడు బావని!!

ద్విరదగతిరగడ

చంచలుని పుత్రుండు - చంచలు డచంచలుఁడు!
పంచబాణారిభవు - భవ్యాంశసంభవుఁడు!!

చంచలాపతిదాస - జనమౌనిమానసుఁడు !
ఎంచి చూడగ మదన వంచితుఁ డగున ఘనుడు!!

విజయభద్రరగడ

పావని గనియె రత్న - భర్మవిరచితరమ్య
భద్రసౌధమునమ్మదు - భవ్యపర్యంకగతు!
రావణునిఁ బట్టంపు - రాణి మందోదరీ
రమణీసహితు దనుజ - రాజేంద్రు డైవహతు!!

ఆ పడతి సీతయే - యని తలచి కపి వరుఁడు
వ్యామోహమును బొందె - నాక్షణమె తెలి వొందె!
పాపపరిహార సం - ప్రాప్తికై రాఘవ
స్వామిని దలంచి ప - శ్చాత్తాపమును జెందె!!

ఘోరదర్శనుఁ డైన - కుంభకర్ణుడు నగా
కారుండు నిద్ర - ఘనగర్జన యన గుఱువెట్టు!
జేరఁ జని యచటఁ గపి - శేఖరుం డాతనికిఁ
జేరువ నిలిచి కన వి - చిత్రంబు సూపట్టు!!

మారుతి యు నుచ్చాస - మార్గమునఁ జిక్కువడి
దూరుకొనియెను నాసి - కారంద్రగుహ యందు!
జారిపడె నతని*ని - శ్వాసమార్గమునఁ బడి
తేరుకొని తీవ్రగతిఁ - బారెఁ దత్క్షణ మందు!!

విభీషణునినగరు

సాగుచును ముందునకు - సజ్జనుడు సౌహృదుడు
సర్వహితుఁ డగు విభీ - షణుని నగరును గనెను!
త్యాగధనుల విశుద్ధ - తత్త్వభక్తుల సత్క -
ధాలాపములును గీ - రనలు భజనలు వినెను!!

స్వాగతము మీకు సు - స్వాగతము రారండు
 భక్తులారా మీది - స్వగృహ మీది యనుకొండు!
 బాగుగా నుంటిరే - భజన లొనరించు డవి
 ద్వారమునఁ గీరములు - స్వస్తి వలుకుచు నుండు!!
 అది గని విభీషణుం - డ్దర్శ్యపాద్యాదు లిడి
 యత్యంతభక్తితో - నభివాద మొనరించి!
 మది హర్షమునఁ బొంగ - మాన్య నభిమత మెఱిగి
 మనవి యిటు సేసె హను - మను గురువుగ వరించి

మరాళగతిరగడ

భాగవతులు వత్తురు భక్తుల కై
 వేగముగా హృదయములు ద్రవించగ!
 నేగుదెంచు ధేనువు లంబా యని
 లేగల కొఱకై పాలు స్రవించగ!!

దర్శనము పుణ్యదము, సాధుజన
 సృష్ట పాపహరము, సంభాషణము!
 దర్శన మొనరుచు మనమును, మీసం-
 దర్శనము నిదర్శనము, తోషణము!!

కోటిజన్మసుకృతమున మిమ్ము గనుఁ-
 గొంటి నిపుడు మీ యంతేవాసుడ!
 నేటికి ధన్యుడ ననుగ్రహించుడి
 నే మీ దాసుల దాసుల దాసుడ!!

సాత్రను గని హరి యుపదేశించెఁ బ-
 విత్రరామమును భవము దాటుటకు!
 ధాత్రినిఁ గావలయును గాదే! సు-
 క్షేత్రము సద్భీజములు నాటుటకు!!

రామతత్త్వోపదేశము

ద్విరదగతిరగడమాలలు

కామితార్థము లిచ్చు - గల్చుకము రాముండు
 ప్రేమలను గురిపించు - బ్రయతముండు రాముండు

కామాది రిపుహనన - కార్ముకుండు రాముండు!
 కామమోహితరుచిర - గాత్రుండు రాముండు!!

నామసాహస్రం డ - నామకుండు రాముండు!
 నామసాధ్యం డమృత - నాముండు రాముండు!!

పామరతమము వాపు - భానుండు రాముండు!
 నేమముగఁ బాలించు - నిపుణుండు రాముండు!!

పాపపర్వత వజ్ర - పాణి రఘురాముండు!
 తాపసుల నేలు ప్రియ - దైవంబు రాముండు!!

తాపముల నార్చు జల - దంబు ఘనరాముండు!
 శాపముల దీర్చు బహు - శక్తుండు రాముండు!!

ఆపదాంబుదములకు - ననిలుండు రాముండు!
 కోపాహిగరుండు డ - క్రోధనుండు రాముండు!!

ద్విరదగతిరగడ

ఫణిశాయియు నపార - ఘృణాశరధి రాముండు!
 రణశూరుఁ డసురవా - రణహరియ రాముండు!!

మాయావి యును నతఁ - డమాయికుఁడు రాముండు!

మాయానటుఁడు వశ్య - మాయికుఁడు రాముండు!!

కన్ను తెఱచిన స్పృష్టి - గలిగించు రాముండు!

గన్ను మూసిన స్పృష్టి - గననీడు రాముండు!!

ఆత్మ రాముం డంత - రాత్మయును రాముండు!

ఆత్మ పరమాత్మ స - ర్వాత్మ యును రాముండు!!

అంతర్బహిర్గతుఁ డ - నంతుండు రాముండు!

అంతయును రాముఁ డణు - వణువుయును రాముండు!!

చర్మచక్షుల కగో - చరుఁడు హరి రాముండు!

నిర్మలహృదయముకుర - నిలయుండు రాముండు!!

ద్విరదగతిరగడమాల

గురుకటాక్షము ద్వార - గురి సూపు రాముండు!

గుఱుతు నిడి తన దరికిఁ - గొను విజయ రాముండు!!

దరహాసచంద్రికల - దళుకు లీను ముఖమ్ము!

పరమామృతప్రీమ - భరిత మా హృదయమ్ము!!

శరణాగతాశ్రిర - క్షకుఁ డతని బిరుదమ్ము!

గురుణాకటాక్షానీ - క్షణ మతని యందమ్ము!!

మరాళగతిరగడ

సగుణుఁడు నిర్గుణుఁడు గుణాతీతుఁడు-

నగణితసుగుణోపేతుఁడు రాముఁడు!

జగదభిరాముఁడు మేఘశ్యాముఁడు-

నిగమాంతస్రతిపాదుఁడు రాముఁడు!!

చరణకర్త విహీనుఁడు శ్రీరాముఁడు-

చరియించు గ్రహించును జయరాముఁడు!

పరమాత్ముఁడు శ్రోత్రనేత్రరహితుఁడు-
నిరవుగ విను గను జయజయరాముఁడు!!

యాగావనుఁ డీ సీతారాముఁడు-
త్యాగధనుఁడు గౌసల్యరాముఁడు!
యోగిహృద్భితుఁడుదశరథరాముఁడు-
భోగిదశముఖవిరాముఁడు రాముఁడు!!

దిజ్మాత్రంపుఁ బ్రదర్శనీయుఁడు న-
నాజ్మానన గోచరుఁడును రాముఁడు!
ఋజ్మాత్రం ప్రస్తుత్యుఁడు సుంసాం-
దృజ్మాహన రూపుఁడు రఘురాముఁడు!!

విముఖులకును దిర్యబ్బుఖులకు నూ-
ర్త్వముఖుల కందదు రాముని తత్త్వము!
సుముఖుల నభిముఖముఖులను భక్త-
ప్రముఖులఁ జెందును రాముని సత్త్వము!!

రాముని సత్తావిద్యుత్తు వెలుగ-
రాజిత్రైడు నీ జగన్నాటకము!
రాముని సత్తావిద్యుత్తు మలుగ-
రహితెడి చను నీ జగము బూటకము!!

రాముఁడు దృక్కును సాక్షియు సత్యము-
రాముని సతి సీతయె యీ దృశ్యము!
రామదూత హనుమంతుఁడు దర్శన-
మీ మానవుడే త్రిపుటి యవశ్యము!!

దృక్కు రూపమై వెలసిన తానే-
దృశ్యరూపమై తనరిన తననే!

చొక్కుచు దర్శించును గాదే! తాఁ
జూచుఁ దనను దర్శనమున వలెనే!!

వినయవిధేయుఁడు విశాలహృదయుఁడు
విభీషణుని కై రాముని తత్త్వము!
హనుమంతుఁడు బోధించుచుఁ గృప ని
ట్లని యెఱిగించును నామమహత్వము!!

మహామరాళగతిరగడ

“దాసోహ” మని స్మరింతు రక్తులగు
ద్వైతులు, భక్తవరులు, జ్ఞానులును, స-
దా ‘సోహ” మని స్మరింతు విశిష్టా-
ద్వైతు, లిహవిరక్తులు, విజ్ఞానులు!
ఈ సారరహితసంసారము దా
టించు రామనామామృతపూరిత
కాసారహంస “లహ” మని యాత్మను-
గనియెద రద్వైతులు, ప్రజ్ఞానులు!!

హరిగతిరగడ

అష్టాక్షరి యందలి “రా” తోడ వి
శిష్టము పంచాక్షరిఁ గల “మ” గలసి
నిష్టం బగు రామమహామంత్రము
స్మృతిని సర్వశ్రేష్ఠ మన వెలసి

మహామరాళగతిరగడ

సాధన చేత సుదీర్ఘకాలమున-
సాధ్యం బగు వైష్ణవ మష్టాక్షరి -
సాధన చేతను దీర్ఘకాలమున-
సాధ్యం బగు శైవము పంచాక్షరిఁ

గాదని నుంఁత్రోభయసారంబును
గ్రహియింపంగఁ దగును రామమును
సాధనరహితసుసాధ్యము సులభము
సత్వరసిద్ధిప్రదమగు ద్వ్యక్ష రి!!

తురగవల్లనగతి

రామ రామ రామ యనుచు
రామ నామమును స్మరింతు!
రామ! రాము నందున నవి-
రామముగను నే రమింతు!!
నామ మిద్ది యగు సహస్ర
నామములకు సమము వినును!
రామనామ వర సువదన!
క్షేమదాయకం బిది సును!
కామవైరి తన హృదయము
గౌరి కిట్లు విస్మి చెప్పుఁ!
బామరాళికి సహిత మిది
పాటి గౌనగఁ దగియు నొప్పు!!

హరిగతిరగడ

‘రా’యన దెలుచును వాయి కవాటము
ద్రోయబడు బయట సంచిత పాపము!
మూయు మకారం బా ద్వారము రా
నీయదు లోనికి మఱలిన పాపము!!

‘రా’యని యాహ్వానింపుము సత్తును
‘మ’యనుచు నెట్టు మసత్తును నహితము!
చేయుము రామజపమ్ము ఋషిఘటము
శ్రేయస్కర ‘సోహ’ మజపసహితము!!

మరాళగతిరగడ

ఎంచి చూడ రాముని నామము జో -
డించ వలయు శ్వాసలతో సతతము!
పెంచును నానందంబును నది ర -
క్షించును సార్థక మగును జీవితము!!

సర్వదేశ కాలావస్థలలో
సర్వ జనులకు ననుస్మరణీయము!
నుర్విని శ్రేయము ప్రేయము నొసగును
సర్వారిక్షపారము వరణీయము!!

సాక్షిగాను లోకవ్యవహారము
సమభావంబున రాగరహితముగ!
వీక్షించుచు సల్పిన చో కరమయుఁ
బీడించదు జరుగును నీ హితముగ!!

అని దానవు నానందపరవశుని
హరిభక్తుఁ గృపాపాంగదృష్టిఁ గనె!
వినమిత శిరు శిరమున శుభకర మిడి
వనచరర్షభుఁడు ముందునకుఁ జనె!!

విజయభద్రరగడ

ఆకాశగంగ లో - హంస యీదిన యల్లు
రాకాసుధాకరుఁడు - రమ్యగతిఁ జను చుండె!
చీకాకు జారిణీ - స్త్రీలు చోరులు వడగ
లోకాల తాపాలు - లుప్తపటుచుచు నుండె!!

నావలకు వై ప్రయా -ణమున దీప గృహంబు
త్రోవ చూపించు క్రియ - దోహదపడుచు నిల్చె!

ధావళ్యకాంతి తో - ధగధగ మెఱయుచు శశి
పాననికి వై మహా - జ్వలదీప మై సాల్చె!!

ఆ విభీషణుని సతి - యైన సరనూదేవి
సాదర్చితగూఢ - సంజ్ఞానుసారంబు!
పోవుచును దనది యగు - బుద్ధితోఁ దలపోసె
నీ విధము మాయ యౌ - నిదియ సంసారంబు!!

గ్రుడ్డి కొంగల తోడఁ - గూడినది క్రొందంబు
విడ్డార మిది తోక - విపరీత సంఘటన!
చెడ్డ వారలఁ గలసి - శ్రేష్ఠు లుండుట వింత
దొడ్డ వాఁడనదగు చ - తుర్ముఖుని దిది ఘటన!!
వృషభగతిరగడ

సారసాక్షునిభక్తి మానస
సరసి సరసిజపుఁ దూండ్లను దిను
సారమతి యగు విభీషణహం-
సం బహో! తన కంట నట్టుల!
సారహీనపు లంక యను కా-
సారమున రాక్షసాధము లను
సారసములను గూడి యీ సం-
సారసాగర మీదు నెట్టుల?!!
దేహగోహములను మఱచి ని-
ద్రించు కుంభశ్రవణతమమును,
దేహభావతీతవిజితేం-
ద్రియవిభీషణధీరసత్వము,
మోహబలమున నణచియును వై-
దేహి యను బుద్ధిఁ జెఱగొనియును
దేహలంకాపురము నేలును
దీనరావణరజస్తవము!!

అశోకవనవర్ణనము

విజయభద్రరగడ

ధీరుండు సూచె దే - దీప్యమానవనంబు-

దేవతాయోగ్యంబు - దివ్యం బశోకంబు!

భూరిసత్పులనద్రు - భూరుహోపేతంబు-

పుష్పవిలసితలతా - భూజరాజయుతంబు!!

మధుమాసలావణ్య - మహిమాఢ్య సుందరము-

మధుపానమదమత్త - మధుపాళిర్పుంకృతము!

మదవతుల కానంద - మయవిహారస్థలము-

మదనకేళీవిహిత - మలయానిలాస్పదము!!

శారిశుకకోకిలల - సంకులారావంబు-

శాఖామృగమృగశశి - సంచారయోగ్యంబు!

పారావతమయూర - బహుళచాతకచక్ర -

వాకసుచకోరాది - పక్షిగణవాసంబు!!

మకరకచ్చపమహా - మత్స్యాదిసలిలచర-

నికరముల కాన్డోద - నిలయసరస్సినహితము!

బకహంస కారండ - వబహువిధజలవిహగ

సకలజలజోపేత - సలిలాశయాశ్రితము!!

దీపమానవిలాస - దివ్యభవ్యసురత్న-

దాపితసువర్ణచై - త్యగృహప్రకాశితము!

సోపానతీరమణి - శోభాప్రదీప్తస-

ద్వాపీతటాకకూ - పసరోవరాన్వితము!!

నారంగకదళిఖ - ర్హారములు, జామిజం-

బీరద్రాక్షలును, క - ర్హారదాడిమభూరి!

సారిజాతేత్యాది - భూరుహంబులు, కోని
 దారంబులును, దేవ - దారుతరువులు, నారి
 కేళతక్కిలహిం - తాలతాలతమాల-
 మాలకములు, రసాల - సాలములు, నందాల!
 నూలతీమాధవులు - నుల్లెమొల్లలు, వంస-
 కాలు, విరజాజులును - గ్రాలు నచ్చటఁ జాల!!
 గంధగజములు, సింధు - సైంధవంబులును, శ్రీ-
 గంధతరువులను బవ - నాంధసంబులు మెడలు!
 పందెములు గొని పరుగు - గుండేళ్లు, తేళ్లు బ
 హ్మందముగ వనమ్మగవు - మంద లందునఁ గదలు!!

సీతాసందర్శనము

విజయభద్రరగడ

శోకరహితం బగు న - శోకనన మందు సువి-
 వేకుండు చతురుండు - వీరుండు గనె భీత!
 తోకమాతను త్రయీ - తోకైకసుందరిని
 శోకస్వరూప సు - శ్లోకచరితను సీత!!

దీనను, గృశను, నేక - వేణి, మలినాంబరను
 ధృతరామరూపస - ద్ధృదయను, నధోముఖిని!
 జానకిని శింశుపవు - ఛాయాగతను, మ్లాన-
 సరసిజాన్యను, భూమి - జను రాము ప్రియసఖిని!!

రాజవరుఁ డగు జనక - రాజసుత, బంక్తిరథ
 రాజస్పృష్ట శ్రీరామ - రాజసింహుని భార్య!
 రాజముఖి, రాక్షసీ - రాజిసంవృత, దనుజ-
 రాజు రావణుని వన - రాజసంస్థిత, నార్యః!!

గంటి సీతను నేడు - గంటి స్వస్థత, నన్ను-
గన్న మాతాపితలు - గడు ధన్యులై రిపుడు!
గంటి జన్మసఫలతఁ - గంటి రాముని దయలు
గార్యసిద్ధుడ నైతిఁ - గాంక్షదూరుడ నెపుడు!!

తురగవల్లనగతిరగడ

అనుచుఁ బులికి తాంగు డగుచు-
హర్షబాష్పనేత్రుఁ డాయె!
హనుమ యాత్మ లో వినఘ్నము
డగుచు మిగులఁ బొంగిపొయె!!

ననుగుఁబోడి యందమునకు
నమితముగను ముగ్ధుఁ డాయె!
దనివిదీరఁ జూచి చూచి
తన్నుఁ దాను మఱచిపోయె!!

జననిజనకు లిరువురఁ దన
మనసు లోనఁ బోల్చుకొనియె!
మణులు నొకటి కొకటి తీసి
చన వని యిటు దల్చుకొనియె!!

హరిగతిరగడ

అందందునఁ దన స్పృహ నమర్చిన
యందంబుల నొక్కెడ సమకూర్చెను!
సుందరతమము, నపూర్వ మిధున మర-
విందభవుఁడు నే ర్పలర నొనర్చెను!!

మరాళగతిరగడ

శ్రీదేవియును సుమాదేవియును శ-
చీదేవియును రతీదేవి భార!
తీదేవియు సీతాదేవి సిరికి
నే దేవేరియు జాల దిక్ జేర!!

సీతారాముల యందంబుల లో
 సీతయ? రాముల? యెవ్వారు మేటి?!
 సీతారాముల యందంబులకు -
 సీతారాముల యందములే సాటి!!

మహామరాళగతిరగడ
 భూమీసుతసుందరిసీతాసతి -
 భూరిధూళిధూసరదేహద్యుతి
 యే మాత్రము తఱుగక వెలుగును వెలి -
 గించుచు నుండును జాట్టుస్రక్కలను!
 హోమాగ్నిప్రజ్వలజ్వాలామ -
 హోజ్వలకాంతులు ధగధగలాడుచు -
 ధూమావృతములు, నిష్కల్మషములు, -
 దోషరహితములు నిండు, దిక్కులను!!

రావణోద్యానవనసమాగమనము

విజయభద్రరగడ

రావణుఁడు గనెను ను - రక్కటకిశోరము గలను
 రామసతి సీతను బ - రామభృ సేయగా!
 భావినంఘటనల ద - ర్పణము లగునవి గొన్ని
 స్వప్నము లొకొకయెడ ని - జంబు లై తనరుగా!!

అరయుగాఁ దగును స - త్యాసత్యముల నిపుడె
 యటులే సీతను మాట - లాడించ వచ్చు నని!
 బిరబిరను లేచె సంత - ప్రీతమానసు డగుచుఁ -
 దటలే సురవైరి తత్ - క్షణమె యుద్యానవని!!

విజయభద్రరగడ

ఈలోన నంతిపురి - కెదురుగా వాద్యము ల -
 నేకముల చప్పుళ్ళ - నింగితజ్ఞుఁడు వినుచుఁ
 గోలాహలము సేర - గుప్పించి చెట్టెక్కి
 గుబురు కొమ్మల చాటు - గూర్చుండెఁ గపి గనుచు!!

దివటీల వెలుగులో - దివ్యవసనాభరణ-
 దేదీప్యకాంతి దశ - దిశ లెల్ల నిండగా!
 జవరాండ్రు వరభత్ర - చామరములు ధరించి-
 స్వామిని విడక యతని - సన్నిధిని నుండగా!!
 వందిమాగధులు స్తుతి - పాఠకులు ముం దుండి
 ప్రభువు సత్కీర్తులను - వరుసగాఁ బాడగా!
 మందగజయాన లా - మందోదరీ ప్రముఖ-
 సుందరులు చుట్టు సర - సోక్తులను నాడగా!!
 చారుదరహాసినులు - చపలత్వవిరహితను-
 శంపాలత లనంగ - సరస సేవింపగాఁ!
 గారు మేఘ మనంగ - గంభీరరూపండు-
 గదలె రావణుఁడు సుర - గణము గంపింపగా!!
 భేరీపణవశంఖ - వీణామృదంగాది
 వివిధవాద్యధ్వనులు - వెడలి దివి నిండంగ!
 దారి చూపగ దండ - ధరలు భద్రాంగనలు
 దశకంధరుఁడు సేరె - దర్శ ముట్టిపడంగ!!

మరాళగతిరగడ

కావలికత్తెలు లేచిరి నిలిచిరి-
 కలవరమతు లై తలలను వాంచిరి!
 సావధానములు వల్కుచు నుండిరి
 జానకిని నుదాసీనను గాంచిరి!!

ఊరుజానువుల శరణము, నొందెఁ ద-
 లోదరి యుదరము వక్షోరుహములు!
 గ్రూరగృధ్రభయమునఁ దల్లి మఱుగు-
 గొనును గదా కుక్కుటశాబకములు!!

రాసణుండు సుమబాణుని బాణస-
రాజితుడై రారసుణిం గనియెను!
నీ నిధి నిధిపంచితుఁ డగుచును బ్రా-
ర్థించుచుఁ బ్రేసు తొలుక - నిట్లనియెను!!

రావణుడు సీతను బ్రతిమిలాడుట
హరిణగతిరగడ

సరికితే నీ నోటి ముత్యము
తొలుకు నా? బంగారు విలుకా!
మొలక నపు వెన్నెలల గురుపుమ
ముదమలర రత్నాల గొలుకా!!

కలికి! నీ క్రీగంటి మాపులఁ
గనుము నను నిడనాడు కోసము!
జలజసుఖి నీ యధరసుధ చేఁ
జల్లఁబడుచు నాదు తాపము!!

అడపిఁ గాచిన నెన్నియల వలె
నతివ నీ యౌవన మనర్థము!
పడతిరో పాలాశపుష్పము
భంగి నీ సుందరత న్యర్థము!!

రామ! రత్నపు విలువ గట్టుట
రత్నకారున కే సుసాధ్యము!
రామరత్నపు విలువ గట్టుట
రామకుక్కుటమున కసాధ్యము!!

త్రిభువనంబుల రత్నములు నా-
విభవములఁ జూటెడును నెక్కువ!
ప్రభల నీనెడు దివ్యనారీ-
రత్న మొక్కటియ యికఁ దక్కువ!!

ఆగ్రహానుగ్రహములకు దే-
నాళి యెప్పుడుఁ దలల నొగ్గు న
వగ్రహములను మెట్లు గా ది-
వ్యాసనను దీర్చితిని నిగ్గున!!

నాయుదేవుడు సుఖము గా నీ
ననలు లేకయె పీచు, ఘనముల!
సాయమున వరుణుండు నింపును
స్నానపానాదులకు జలముల!!

అనలు డెప్పటి కప్పు డే ది-
న్యాన్నములు సిద్ధంబు సేయును!
ధనదు డెప్పుడును జాగరూకత
ద్రవ్యముల లెక్కలను వ్రాయును!!

దిననిశామణులు, దమ ప్రభలను
దీపములు వెలిగించు చుండును!
ననవరతమును వైరుతీశం-
డసురక్షేమము సూచుచుండును!!

దండధరు డగు యము డెప్పుడు నా
దండనే సేవింపు చుండును!
దుండి గణపతి సావధానుఁడు
దోరణులు రక్షించు చుండును!!

అంగరక్షణ సేయ నీశా-
నాధిపతి వెన్నంటి యుండును!
ఇంగితజ్ఞుఁడు పెద్ద యింద్రుం-
డేమరక సరిచూచు చుండును!!

అనుదినంబును సురగురువు ప-
శ్చాంగమును వినిపించవచ్చును!
మునివరుఁడు నారదుఁడు వార్తలు
మోసికొని నా కొఱకుఁ దెచ్చును!!

రామ! రామా రామ యని యను-
 రాగరహితుని వేభజించుట!
 కామినిరౌ మృగత్పక్ష జలముల
 గాంక్ష సేయుట లూక దంపుట!!

రావణుని భజియింపు పట్టపు
 రాణికిని రాణి నిక నగుదువు!
 ఈపు నా సర్వస్వముకు స-
 ర్వేశ్వరిగ నుండుటకుఁ దగుదువు!!

నీకృపా పాంగేక్షణముల నను
 నీరజాక్షి యొకసరి చూడుమ!
 నీకు దాసుడ నీకు దూరుడ-
 నిలువఁ జాలను గినుక వీడును!!

సీత రావణుని తృణీకరించుట

ప్రవాళరగడ
 దీనుఁడు మన్మథునకు నా-
 ధీనుడు బ్రతిమాలు చుండె!
 జానకి యిడు నట్టి సమా-
 ధాన మీ విధాన నుండె!!

నడుమ నుంచి పూచి పుడక
 పుడక! నీచుడ! దురదృష్ట!!
 మిడుకకు నీ గర్వ మిప్పుడె -
 తుడిచివేయబడుర దృష్ట!!

మినుకు మినుకు మని రాతిరి
 మిణుగురు పురుగులు వెలుంగు
 నినుని యుష్కరిణములు గ్ర-
 సించు వాని దగు వెలుంగు!!

పతివ్రతాద్భుగనలమున
భస్మ మగుట కనర్హుడవు!
పతిరఘుసతిబాణాగ్నిని
బడి మడయుటకు నర్హుడవు!!

దునిమెడు నిను నీ బలముల
ననిమొన సీతావిభుండు!
గనియెడు నా సనుయము కై
యనుజసహితు డతిరథుండు!!

మహాప్రవాళగతిరగడ
దనుజ దుష్టవనమృగములఁ
దరిమి తరిమి వేటాడుచు
వనము నేలుచుండును ద-
ర్భమున రామాశార్దూలము!
కనుమరుగునఁ జేరి పిరికి-
తనమున నెంగిళ్లు గూళ్లు
దినుటకు నాసపడును రా -
వణు డను నీచస్పృగాలము!!

హరిణగతిరగడమాల
ఓరి! రావణ యడవిలో న-
న్నంటి దానిని, హవిని గొని శుని!
పారిపోయెడు విధము దెచ్చితి
పాపి యెదిరిచెదె జగదీశుని!!

వారిరాశిని దాటి రఘుపతి
వచ్చి నిను పరివారసహితునిఁ!
గ్రూరనారాచముల వధగొని
చేరఁబోవు నయోధ్య నను గొని!!

బీరములు వల్కకుర యింకను-
వెట్టి తలలను వేయఁ బోకుర!
చేరి శరణము వేడు రాముని-
శీఘ్రముగ నీ తప్పు గాచు!!

సీత పుట్టెను లంక సెడ నను-
చేదు వాక్యం బెప్పుడు వినవా?
పాతకము గ్రహించి యిప్పుడే-
నృతిత పావను శరణు గొనవా?!!

అనుచుఁ బలికెను సీతఁ గని కడు-
నాగ్రహోదగ్రుం డసురపతి!
యనలమునఁ గా లిడిన మర్కట-
మనగ నెగిరిపడియెను దుర్ముతి!!

నలుకుదును దీని నిపు డనుచు వి-
స్వమతి యొరనుండి దూసెను!
గఱకు ఖడ్గం బట్టె తన పతి-
కరము వట్టెను నిలిపివేసెను!!

“అబలలను వధగొనుట మీకు న-
న్వర్త” మని మందోదరీసతి!
ప్రబలబలభర్త పదములఁగొని-
బ్రతిమిలాడఁ దొడంగెను సుమతి!!

గడువు నిచ్చితి రెన్నెలలు నను-
గలయుటకు నటు పిమ్మట వినుడి!
తడవు సేయక దీనిఁ జీలిచి-
తనివి దీరగ నారగించు డి!!

ఆనతిచ్చుచు రక్షిణుల కిటు -
లవనితనయను గనుచుఁ జూచుట!
దానవేంద్రుడు భ్రాంతచిత్తుడు-
దఱలె నంతః పురము సరసర!!

ఉర్విజకు దనుజేంద్రు పై మరు-
లూర బోధలు సలుపఁ దొడగిరి !
సార్వభౌముని పైని యాశలు-
సడల్ఁజేయ మగువలు గడగిరి!!

రాక్షస స్త్రీల బోధలు

విజయభద్రరగడ

కందమూలా శనుఁడు-

గాననననివాసుండు-

మందభాగ్యుండనభి-

మాని శ్రీనష్టుండు!

మందుండు దుర్బలుఁడు-

మానవుఁడ ధీరుండు-

నిందు రాలేడు వాఁ-

డెన్నటికి భ్రష్టుండు!!

అందచందముల న-

ష్టైశ్వర్య బలములం-

దెందు రావణరాజు-

కీడగు? నరాధముఁడు!

అందుకని ప్రభువు కే-

లందుకొను మాతండు-

అందుకొను నీ మృదుప-

దాబ్బ మసురోత్తముఁడు!!

అని చెప్పి యెంతయును-

వినదు ధాత్రిజ వినదు-

పనికి రాకుండె గద -

పరమ నయ మార్గంబు!

దనదు కుందేలు పా-

దాలు మూడే యనును-
బనిబూని పట్టంగ -
వలయు భయమార్గంబు!!

ఒక దాని ననుచువా-
కోపికలు నోనాడి-
పకపక మనెడి సగవు-
బరిహాసముల తోడ!
వికటాననంబులును-
వెక్కిరింతలు గూడఁ-
బికవాణి బ్రతుకు పైఁ-
బ్రేమలను నిడనాడ!!

గొట్టుచును దిట్టుచును-
గోపగించుచును భయ-
పెట్టు...ను దట్టిం-
పీడ లొనరించు
నట్టహాసము -
నార్చి కోరలు :
యట్టై మ్రింగెడు మ.
నాస్యములు దెలుచు : ౫ !!

దర్జనలు భర్జనలు-
దాడనలు పీడనలు -
గర్జనలు సేసెడు వి -
కారిణులనుం గాంచె!
దుర్జనము లొనరించు-
దుర్భాషదూషణలు -
వర్జింపు డని త్రిజట -
వారల నివారించె!!

త్రిజటా స్వప్న వృత్తాంతము

హరిగతిరగడ

సమ్మతి యుక్తత్రిజట యా రాక్షస-

సంఘతమోహార సన్నక్షత్రము!

ఉమ్మెతననమం దోహో! వెలయుచు-

నుండుఁ దులసి మొక్కకటి పవిత్రము!!

అతివిహ్వలచిత్తకు భీతకు సీ-

తాంగన కనెను ద్రిజట వెను జలచుచు!

మితి మీఱిన యాదరమున గరుణా-

మిళి తేక్షణముల ననునయ పలచుచు!!

సుత! నీ కించుక శాంతిని గూర్చెడు -

సుఖనుయమత్స్వప్నవిశేషంబులు!

ధృతమతి! విను మారయగ నపరరా-

త్రి గను కలలు భువి శతధాని జములు!!

రాముడు పారావారము దాటెను-

లంకాపురమును భస్మ మొనర్చెను!

భ్రామితు డైన యసురపతి గోమయ-

ప్రదమున నగ్నడు స్నానము దీర్చెను!!

రావణు నను జొండు విభీషణు డట -

రాజ్యం బేలెను లంకా పురమున!

దేవత లందఱు గురిసిరి ముదమున-

దివ్యసుమంబులు రాముని శిరమున!!

ఆ రాముఁడు లక్ష్మణ ససేవితుఁ-

డై రావతమున సీతాసహితుఁడు!

చేరె నయోధ్యా పట్టణమును నభి-

షిక్తుం డాయెను నను జనమేతుఁడు!!

అని సీతును స్వాంతన పలుచగ దను
జాంగన లంతయు భయమున వినుచును!
జనిరి నిదుర యొడి నొడలులు నుఱచిర-
సత్యం బీ సంసారం బనుచును!!

బాధలు నుఱచియుఁ బ్రకృతి ప్రశాంతపు-
శ్వాసల నెల్లెడఁ బీల్చుచు నుండెను!
మైథిలి మానస మందున ఝంఝా-
మారుతములు గడు వీచుచు నుండెను!!

జానకి జీవిత నౌకయొ యూగుచుఁ -
జావుబ్రతుకులకు మధ్యన నుండెను!
దీనావనుస్మృతి స్మృతినను మెదలగ-
దీన యిటులు దలపోయుచు నుండెను!!

జానకీ పరిదేవనము

హరిగతిరగడ

శ్రీరామా! యాశ్రిత పరిపాలా! -
సీతాపాంగేక్షణప్రియలోలా! ।
శ్రీరాజిత ఘనభర్మసుచేలా! -
శ్రీవక్షోజ పుర్ణిత మాలా! ॥

ఈ పరితాపము నోపను న్నాపై-
కోపమ, జన్మాంతరమునఁ దగిలిన
శాపమ, యిది లక్ష్మణు నిందించిన -
పాపమ, నీ విరహాగ్ని రగిలిన!!

తాపమ, గట్టిగఁ జేఁబట్టితిరా-
నీపదములు దాపసమందారా! ।
కాపాడర నిను శరణంటినిరా-
కరుణించర భక్తజనోద్ధారా! ॥

రావా? సను గొనిపోవా? యీసా-
రాచారము చరిత్ర జేర్చిన? నీవా!
రాసణు నోడించను శక్తుండవు
కావా? కావగ లేవా? దేవా! ॥

సీవా రానిక నిజ మిది చా నను-
నాచను వచ్చెదను బలితసానన! ।
భాషము నందున నిల్చుము స్థిర మగు-
స్థాపరమును నాకై ముజువావన! ॥

జూసికి యిట్లుని ముసశోకాకుల-
నూసన య్తు పరితాపము నొందెను!
నేనిక నొక క్షణ మేనియు నోపగ -
త నని మిగుల నధైర్యము పెందెను!!

వైదేహీ ప్రాణత్యాగోద్యమము

మహా ప్రవాళ రగడమాల
నిందును సంక్షోభంబును-
నేర్పరచిన సెను తుసాను -
సందుఁ జిక్కువడిన నాన -
చంద , మాయే సీత బ్రతుకు!
సందేహము లేదు కమల -
బంధునిఁ బాసిన కమలము -
నందలి భృంగము భంగి న -
నిందిత గురియయ్యె వెతకు!!

అందములగు శుకపికాళి-
బృందంబుల రవళులు విని-
యిందునదనవదనము విక -
సిందెను, వెలసెను గగనము!
అందందున శుభశకునము -
లగుపడు చుండెను సీతకుఁ-
దొందరపడు చుండె రాఘ-
వేంద్రునిఁ జేరుటకు మనము!!

నుందమారుతములు నీస -
మబ్బులు దొలగగను నాని -
సందు నుండి వైదేహిని -
జందురుండు దొంగిచూడె!
మందహాసమును మోమున -
జిందించుచుఁ బ్రేమ రామ -
చందురుండు నచ్చి తనను -
నుందలిందె ననగఁ దోచె!!

అందరాని ప్రాని పండ్ల -
కల్పలుసాచుటయ, సుఖము -
పొందగ నాసించుట మరు -
భూమిజలము గోరుట యని!
మందభాగ్యురాలి పునసు -
మరు క్షణమున ముకుళించెను -
నాందోళన పాలాయెను -
నందెను బూర్వంపు స్థితిని !!

ఎందుకొ కష్టముల కొండ -
క్రింద నలుగుచును జీవుడు -
బిందుమాత్రసుఖమునకై -
పెనుగులాడుచుండును గద! ।
క్రందన మొనరుచుచు మిగులఁ -
గైబ్యంబును బొందుచు నా -
యిందీవరనయన దలచె -
నింకను ముగియద నా కద!!

హరిణగతిరగడ

రామ యీ దుఃఖం బసహ్య మ -
రణ్యరోదన మిది యగణ్యము!

స్వామి నీ విక రావు సత్యము-
వావు నా కొకటియ శరణ్యము!

ఏల? నాకై జలధి దాటుట -
యేల? దైత్యుల సంహరించుట!
యేల విక నీ కేల? దీనద-
యాళు వను బిరుదము వహించుట!!

రామ పదినెల లాయె నను గన -
రావు నాపై నీకునుం గల !
ప్రీతి లే మాయెను? బరాక్రమ-
నిక్రమము లాయెగద! యొక కల॥

అనుచు మృత్యువు మాత యొడిలో -
హాయిగా నిద్రింప నెంచెను!
మనుసు నీగల వలెను నాలో -
చనపరంపర లాక్రమించెను!!

మహాప్రవాళరగడ

నింగిఁ బండు నింగిల మని -
యంగారకునిం గాంచెను -
అంగార మొ కింత నాకు -
ననసర మని యర్థించెను
గంగాధర! విషధరధర! -
కాలకంఠ! హర! నీ గళ-
సంగతగరళపు బిందు వౌ -
సంగు మనుచు బ్రార్థించెను!!

శృంగారీ! విష్ణుదేవ! -
యంగజ జనకా! నీ దగు-
మంగళకరనందక మొక -
మా రిమ్మనెను వరాంగన ।
పొంగుచు బీవుల బీవము -
లం గొనుచును బింకమునఁ జె -
లంగెడు పాశమ్మును యమ -
రాజు నడిగె వీరాంగన !!

వృషభగతిరగడ

కాలయాసన జరుగుచుండెను -
 గార్యసాధన గాన కుండెను -
 బేల యే సా యంబు నొందను -
 జాలకయ జాలివడు చుండెను !
 ఏల? యీ పరతంత్రజీవన -
 మేల? చచ్చుటకును స్వతంత్రవి -
 హీనహీనపుఁ బ్రతుకు నాకని -
 యేడ్చి విహ్వల యగుచు నుండెను !!

మేలిమిగ పట్టుదనికరముల -
 బోలి నిగనిలాడుచును దన -
 చీలమండల ముద్దుగొనెడు వి -
 నీలకుంతలములను గాంచెను!
 కాలసర్వపు నాలుకలో యన -
 గాలపాశసదృశము లివి యీ -
 వేళ నా ప్రాణములు గొనుటకు -
 జాలు నని సంతృప్తి గాంచెను !!

హరిణగతిరగడ

బాల తాళగ జాల ననియు -
 ద్భంధనమునకు నై కడంగెను !
 ఆలసించిన విషమ మని హరి -
 హరికథను బాడం దొడంగెను!!

మధురగతిరగడ

శ్రీధరముని హృ - శ్రీమ విహారా!
 మాధవ మౌక్తిక - మణిమయ హారా!!
 భూధర నరవర - భూమిజలోలా!
 బోధాకార - పుణ్య విశాలా!!

ఓం

హనుమద్విజయము

రగడ కావ్యము

త్వతీయాశ్వాసము

ముద్రికా ప్రధానము

కందగర్భహరి గతిరగడ

రామారఘవంశార్థవసోమా!

రమ్యసుగుణగణ! సురమునినేమా!!

భీమపరాక్రమ! సువ్రత కామా!

ప్రియజనశుభకర! కరుణాధామా!!

కందము

రామా! రఘువంశార్థవ

సోమా! రమ్యసుగుణగణ! - సురమునినేమా

భీమపరాక్రమసువ్రత

కామా! ప్రియజనశుభకర-కరుణాధామా!

గాయత్రీరామాయణము

మరాళగతిరగడ

రామా! దశరథరామా! కై కజ -
రామా! తాపసరామా! శ్యామా! ।
రామా! రనిసుతరామా! హనుమ -
ద్రాను ! నిభీషణరామా! భీమా ! ॥

రామా! సీతారామా! జగదభి -
రాను! యయోధ్యాధామా! రామా!!
రామా! దనుజనిరామా! తారక -
రామా! గంగారాజారామా!!

బాలకాండము

ఓం! అని పాడుదు శ్రీరామాయణ -
మునూమహేశ్వరసంవాదంబును!
ప్రీతుభరితహృదయమున నిలుపుకొని -
రామునిసుందరశుభయాసంబును!!

తత్ప్రదరతులు సురలు శ్రీనాథుని -
తండ్రీ! శరణని యజపురస్సరు తై!
యుత్పాదితరావణబాధ లింక -
నోర్వలే మంద్రు ముకుళితకరుతై॥

సదయుఁడు నుందస్మితుఁడు నభయహ -
స్తంబు నెత్తి యిట్లను దిగివచ్చెద!
ముదమున దాశరథిగ దైత్యుల నని -
మొనఁ దునిమెద రక్షణ మీ కిచ్చెద!!

విష్ణుమూర్తి రామాఖ్య నయోధ్యను -
వేడుకఁ గౌసల్యకు జన్మించును!
జిష్ణుడు దాటకను బరినూర్చి కౌ -
శికయాగంబును సంరక్షించును!!

తురీయ స్థిరుఁడు రాముఁ డహల్యా -
 దోషము వాపును ఏఱిచి శివుని విలు!
 పరిణయమాడును సీతను భార్గవు -
 భంగపఱిచి చేరం జనుఁ దన యిలు!!

అయోధ్యాకాండము

వరదుని సప్తాభిషేకముకు దే -
 వతలనుసామచే విఘ్నము గలుగును!
 వరములు దండ్రివి సత్యంబులు సలు -
 పగ రఘురాముం డుద్యుక్తుఁ డగును!!

రేపకడను సీతాసౌమిత్రి -
 ప్రీతి వెంట రా వనముకుఁ దరలును!
 శ్రీవతి సేవించి భరద్వాజునిఁ -
 జిత్రకూటవాసుం డయి వఱలును!!

నియమించుచుఁ బాదుక లిడి తనప్రతి -
 నిధిగా భరతునిఁ గడు లాలించును!
 నియమ యుతుఁడు గైకజుఁ డనుజునితో -
 నీతి రామరాజ్యము పాలించును

యమనియమాధ్యుఁడు వాల్మీకి మహా -
 యజ్ఞమేర నత్రాశ్రమ మేగును!
 అమలవరితానుసూయాశీస్సుల -
 నందుకొనుచు దండకమున సాగును!!

అరణ్యకాండము

భరము మాన్పు భూదేవిది విరాధు -
 వధగొని మునిరక్షణ వహించును!
 గరుణతో నిడిన దివ్యాస్త్రంబు ల -
 గస్త్యమహాముని వలన గ్రహించును!!

గోదావరి కుత్తర తీరంబునఁ -
గోరి పంచనటి ముని స్థానమున !
బోధించుచు మునులకు సుప్తనాతి-
ముకుదెవులు దఱుగు జనస్థానమున!!

దేవద్విస్మలను ఖరాద్యసురులను -
దెగటార్చును మారీచునిఁ జంపును!
రావణహృతసీతను నెమకుచు ఖగ -
రాక్షటాయువును మోక్షము కంపును!!

వనరుహోక్షుఁడు గబంధునిఁ బ్రోచును-
భక్తురాలు శబరిఫలంబులు దిను!
వనితకుఁ బ్రతిఫలముక్తిఫల మొసగి-
పంసాసర్వటంబు సేరుకొను!!

కిష్కింధాకాండము

సయవిస్మని రామునిఁ గలయు హనుమ -
సల్పు రామసుగ్రీవుల మైత్రిని !
రయమున వాలినిఁ గూల్చిచేయు హరి-
రాజును మిత్రుని మిత్రునిపుత్రుని!!

ధీనూనుఁడు శ్లవగేంద్రుఁడు సీతా -
దేసీమార్గణముకుఁ బంపించును!
సామజబలహారివిక్రములను మా -
సము లోపల రండని శాసించును!!

మహిజాతను దక్షిణదిశలో హను -
మంతాదులు వెదకుచు వేసరుదురు!
అహిరాజన బుస్సు బుస్సు మనెడు మ-
హోర్ధనంబు తీరంబు సేరుదురు!!

హితవరి సంపాతి లంక దుఃఖ స -
హిత నిలసుతఁ జూపుచుఁ దా నరుగును!
హిత ప్రీరణలఁ బొంగుచు జనకదు-
హితఁ గన మారుతి సంసిద్ధు డగును!!

సుందరకాండము

ధిష్ణుఁడు సూరి యుల్లంఘించు సదధి -
 ధీరుఁడు లంకను హతమొనరించును!
 విషయవిదూరుడు లంకను మైధిలి -
 నెదకుచు గనక బహుగఁ జింతించును!!

యోగినిరూప నశోకవనమున - న -
 యోనిజ గని పావని హర్షించును!
 త్యాగధనునిఁ బ్రియధవు నెడబాసిన -
 ధరణిజదైన్యమునకు దుఃఖించును!!

యోధుఁడు సీతకు ముద్రిక నిడి రా -
 జోద్యానము బలముల భంజించును!
 బాధితుఁ డింద్రారి ప్రయోగించిన -
 బ్రహ్మాస్త్రం బాతని బంధించును!!

నరవరుని దూత బోధించు నసుర -
 నాథునకు హితవు, లంక దహించును!
 సరసిజాక్షి జానకి కుశలంబును -
 సరగున రాఘవునకు వినిపించును!!

యుద్ధకాండము

ప్రస్థవదనుఁడు వానరులు గొలువ -
 వార్ది దాటి లంకాపురిఁ జేరువ!
 అసహాయశూరుఁ డా రఘువీరుం -
 డాహవమున నిలలాక్షుని మీరును!!

వోద్యపడుచు గన ఋషిమునిగణములు -
 చూచుచుండఁ జకితులు దివోకసులు!
 నుద్యతాయుధుల బలరాక్షసుల ర -
 ణోన్మాదులఁ గూల్తురు వనోకసులు!!

దనుజపతినిఁ బుత్రమిత్రసహితుని -
దశశిరు నని ద్రుంచును శ్రీరాముఁడు!
ఘనలంకారాజ్యమునకు నధిపుని -
గ నొనర్చు విభీషణు రఘురాముఁడు!!

యాతుధాను లసురులు మడియగఁ జను-
నయోధ్య సీతారాముండు మహాత్ !
ఖ్యాతి నేలును సుభిక్షంబుగ ని -
ష్క్రంఠకంబుగను రాజ్యం బితి సత్!!

ఫలశ్రుతి

శ్రీరామచరితఁ బాడెడు, వినియెడు, -
వారికిఁ దాపత్రయములు దీరును,!
గోరిక లెల్లయునుం జేకూరును,-
జేరు సిరులు, సుఖములు సమకూరును!!

రాముని కథాసుదారసపానము -
కామవిజయశక్తిని మన కిచ్చును,!
వ్యామోహంబును బారగఁద్రోలును-
భక్తి విరక్తిని ముక్తినిఁ దెచ్చును!!

సీతారామా! శ్రితసంత్రాతా
తాతపు ధాతకు, దనుజవిదారా!
రాతు లరాతు లరయ సములు సుమా!
మాతపు మమతకు మనుజోద్ధారా!

సీతాదేవీససంశయము

హరిగతిరగడ

అనుచు హనుమ రామునిఁ గీర్తించగ-
విని జనకాత్మజ విస్మయమునఁ బడె!
మనమునఁ దలపోసెను నీ కాకుల -
వనమునఁ గోకిల పాటలు వినఁబడె!!

హరిణగతిరగడ

ర మ రామ యనంబడెడు స -
 ళ్లాస మెచ్చటి నుండి వచ్చెను !
 నా మదినిఁ గొనసాగు జనస -
 న్నాద నుది యే చెవినిఁ జొచ్చెను!!

రాక్షసీమాయారహితములు -
 రామభక్తుని వాక్కు లగు నెడ !
 నీ క్షణ మె నా కై యతడు ప్ర -
 త్యక్ష మయ్యడు గాత నీ యెడ !

సీత మొసగిన యాజ్ఞా గొని కపి -
 శేఖరుడు మురిసె నా పట్టున !
 మాతతో భాషించుటకు నస -
 మానప్రజ్ఞుడు దోచెఁ జెట్టున!!

సకలశాస్త్రవిశారదుఁడు నస -
 చ్చరితుఁ డనఘుఁడు దురితదూరుఁడు!
 ముకుళి తాంజళిపుటుఁడు జానకి -
 ముందు నిలిచెను కపికిశోరుఁడు !!

మర్కటాక్షుతి వచ్చె దుష్టుఁడు -
 మఱల నని భయభీత యయ్యెను !
 గర్కశాత్ముఁడు రావణుం డని -
 కలికి తూష్ణింభూత యయ్యెను !!

మిన్న కుండిన సీతఁ గని విన -
 మితశిరస్కుం డనెను సీతా !
 సన్నతుఁడు శ్రీరామునకు నతి -
 సన్నిహితుఁడను నేను మాతా!!

అంజనేయుడ వానరాధిపు -
డర్కసుతుని ప్రధాని నే నరి !
భంజనుని రాముని భటుడ నని -
వందనము సేసి నిలఁబడు తరి !!

తేరుకొని సంశయము మిగులగఁ -
దెల్పు వానరులకు నరుల కును !
జేరు వెటు లయ్యె నన వారల -
స్నేహమును హనుమ యిటు వలుకును!!

మరాళగతిరగడ

రామలక్ష్మణుల దశరథ తనయులఁ -
బ్రాంశుజటావల్కాంబరధారుల !
బ్రేమవీక్షణుల ధనుర్ధారులను -
బ్రయదర్శనులను నగ సమధీరుల !!

వీరుల గొని సుగ్రీవునిఁ గూర్చితి -
వెలసె ననలుసాక్షిగ మిత్రత్వము!
దారాజ్యాపహరుఁడు వాళికిఁ -
దనకు నడుమ గలిగిన శత్రుత్వము !!

శ్రీరామున కెఱిగించె రవిసుతుఁడు -
సీతాభూషణములు సూపించెను!
రారమణిని వెదుక వచన, మిచ్చెను -
రఘుపతి మిక్కిలి సంతోషించెను!!

తారానాథుని వధగొని కిష్కిం -
ధారాజ్యము భానుజనకు నిచ్చెను!
వీరులఁ గవులను దశదిశలకు నం -
పించె హరీశుఁడు హరి నను మెచ్చెను!!

జానకిశ్వాసార్థము ముద్దుల -
జయకరముద్రిక నా కందించెను!
“వానరవర”! యిక్కార్యం బందు స -
ఫలుడవు గ”మ్మని నను దివించెను!!

నారాశిని లంఘించితి లంకను-
నధగొంటిని లంకను నేఁ జొచ్చితిఁ!
గ్రూరదనుజులకుఁ గంటఁ బడక మీ-
కొఱకై రాముని కుశలము దెచ్చితి !!

అనమారుతి తో నీవనిజ యిట్లనె-
నంత జలధి నీ వింత మాత్రుడవ!
అనఘా! దాటితి వన నాశ్చర్యం -
బైన రామసత్కృపకుఁ బాత్రుడవు!!

బలనంతు డనిలసుతుఁడు సీతకై
పర్వతసన్నిభదేహము దాల్చెను!
గలికి సీత గని కడుఁ దృప్తిపడగఁ
గపివరుడు యథాపూర్వము నిల్చెను!!

పలికెను దల్లి! మీపదదాసున-
కిల మీ దయ గల దింకను జింతయ!
బలముల కెల్లను బల మైన మహా-
బలుని భక్తునకు బలము కొఱంతయ !!

రామాంగుళీయ మొసంగుట
హరిణగతిరగడ

“అమ్మరో! నే మీ కనన్యడ-
నమ్ము నను, మీ భృత్యుడని” యని!
సమ్మతిగ రామాంగుళీయ మొ-
సంగ నంగన దానిఁ గొని కని!!

“నా వివాహ సుసమయమున జన-
నాథునకు నా జనకు డొసగెను!
బావనపు టుంగరమ! నిను గని -
భావమున సంశయము దొలగెను”!!

అనుచుఁ బులకితగాత్ర, పూరిత
హర్షజలనేత్ర యుంగరమును!
మనము ద్వరపడ శిరముఁ దాల్చును
మనుత ముద్దులు గురువుఁ గరమును!!

నందమున నడ్డును గనుల, నెద -
యందుఁ జేర్చును గొగిలించును!
సుందరాంగుని బాహుబంధము -
నందు గల సుఖ మనుభవించును!!

కువలమేళుని రాక గాంచిన -
కువలయము లన గనులు విరిసెను!
బ్రవిమలము రాజముఖముఖ మది -
రాహుముక్తశశి వలె మెఱసెను!!

అశ్రుజల కణముత్యముల గమ -
లాక్షి దన నేత్రాబ్జములతో!
మిశ్రమించి యొనర్చి పూజలు
మెల్లగా ననె నుంగరము తో!!

“లోకనాథుఁడు నినకులాబ్ధిను -
ధాకరుఁడు శ్రీరామచంద్రుడు!
రాకపాయెను, నేటి పరకు ని -
రాకరించెన? రాఘవేంద్రుడు!!

నీకు మాత్రము మమత నా పై -
నిండుగా గల దో కృపానిధి!
నా కొఱకు వెదకుచును వచ్చితి -
నన్ను గాంచితి ప్రేమవారిధి”!!

విజ్ఞానా లగు సీత యంత కృ -
తజ్ఞతా భావంబు చిలుకగ!

ప్రాజ్ఞఁ డగు వ్లగేంద్రు మొగమై-
బాపుములు నేత్రముల నొలుకగ!!

“వారధిని రాములకు నాకును -
వానరేశా మనసు గోరదు!
నీరజాక్షునిఁ దప్ప యితరము-
నీ ఋణం బెన్నటికిఁ దీరదు!!

కుశలమే? రామలక్ష్మణులకు, -
కుశలమే? కసికులపు నేతకు,!
కుశలమే? నీకును, గవులకును-
గుశలమే?” యని యడుగు సీతకు!!

పల్లనమ్మదుల పదములకుఁ బ్రణా-
మిల్లి మైథిలికి నెనరెల్లికి!
బల్లిదుఁడు గపిత్థజాం డిటు
వల్కెఁ దల్లికిఁ గల్పనల్లికి!!

“రామలక్ష్మణులకును తేమము, -
రవిసుతాదికపులకు తేమము,!
స్వామి నీ తేమమ్ముగూరిచి-
పరితపించును నిర్విరామము!!

జానకీ! జానకీ! యనుచును-
జరుపు నామామృతపు పానము!
మానవేంద్రుఁడు నీ విషయమున-
బూనినా డనిమిషఫిధానము!!

ప్రవాళరగడ

సావధానులై వానరలు
పైన్యాధిపతులు గొలివగ!
పావనుండు సుగ్రీవుఁడు-
స్వామిసన్నిధిని నిలువగ!!

హనుమద్వ్యజయము

సేవించగ నను జన్మఁడు-
శేషాంశుఁడు లక్ష్మణుండు!
శ్రీవత్సుఁడు రాఘవుండు-
సీతాప్రియవల్లభుండు!!

బాహుబలుఁడు శ్రీరాముఁడు-
వాహినీపతినిఁ దరించు!
నాహవమున రావణు బల-
వాహను ఖలు సంహరించు!!

దేవదుందుభులు మ్రోయగ-
దివ్య కుసుమములు గురియగ!
దేవదేవుఁడేలును వై-
దేహిని జనములు మురియగ!!

ఎంత మాత్రమును సందే-
హింపఁ బోకు పోకుమ సుమ!
మంతనమునఁ జింత నింక-
మాను మాను" మనెను హనుమ!!

హరిణగతిరగడ

! అన్న! నను రక్షించితివి ని-
న్నెన్నగా నే నెంత దానను!
ఎన్నగా నీ యుపకృతికి బదు-
లిడుటకై యేమియును గానను!!

కన్నతండ్రీ భువిని, మునిజన-
సన్నతా! చంద్రార్కతారక!
లున్న వర కిట నుండుమా హను-
మన్న సంసారాబ్ధి తారక!!

అనుచు దీనిని చిచ్చు సీతా -
జనినిచిచింబులకు మొక్కుచు!
“సయ సంతయు సుట్టిపడగా -
“స్నునించె ముదమునఁ జొక్కుచు!!

చూడామణి పరిగ్రహణము

విజయభద్రరగడ

“ఘామిజా! మీ యాజ్ఞఁ - బోయినచ్చెది నిమ్ము -
భూమిశునకుఁ జూప - నేమేనియు నభిజ్ఞ”
అనె దన కేశముల యం దసురి యున్న చూ -
డామణిని గొని యిచ్చె అలనామణి విధిజ్ఞ!!

“స్వామికిని నాకుఁ గే - వలము గుర్తు గలట్టి -
సత్యమైనది రహ - స్వంబు విను మొకనాడు!
రాముండు నా యంక - సీమ నిద్రించ దు -
ర్మదుండు గాకాసురుం - డదను గైకొనినాడు!!

క్రూరుండు నుత్పదాం - గుప్తంబు గని భ్రాంతిఁ
జీర దర్భాస్త్రముఁ - శ్రీహరి ప్రయోగించె!
బారెను, నరక్షితుండు - ఎచ్చి శరణము నేడ -
ప్రభువరుం డొక్క నే - త్రము గొనుచు రక్షించె!!”

అని పలికి పోయి ర - మృనుచుఁ బ్రేమలఁ జూచి -
యననిసుత దీవించి - యతగాని నంపించె!
దన రాఘవుల బలో - ద్ధతిఁ బ్రదర్శించుటకు -
హనుమ యోచించి యా - యమ నిట్టు లర్థించె!!

ప్రవాళరగడ

“అకొంటి యొసంగును యే -
మైనను నా కో పెన్నిధి!
వేకొని కడుపారగఁ దిని -
వేరెద రాముని సన్నిధి!!”

హనుమద్విజయము

భక్తుని ప్రార్థనల వినుచు-
బ్రాకృత భావమున సీత!
శక్తుల కాదియు ననియె న-
శక్తత నా లోకమాత !!

“నాకడ నే మున్నది?రా-
నీ కిడుటకు నై దీనను,
నేఁ గడు నిర్భాగ్యురాల-
నా కొడుక! పరాధీనను.”

అను దీనాలాపంబులు-
విని ధీరుఁడు హనుమంతుఁడు!
జననికిజనకజకు నిటుల -
మనవి సేసె ధీమంతుఁడు!!

“ఫలములె యాహారము గపి-
కులమున కవి యివ్వనమునఁ!
గలవు పుష్కలముగా, దిన-
సెల వడిగెద సవినయమున”!!

“ఆకలిదీరగ మాత్రమె-
యారగింపుమా ఫలముల!
మీ కపిచేష్టలు సూపకు-
మి, హరివర పరస్థలముల!!

కాకలుదీరిన యీ ర-
క్కసు లెక్కడ? నీ వెక్కడ?
బోకు మెవరి జోలికి నే
కాకివి సుమ! నీ విక్కడ!!

పాతకు లతిఘాతకులు కి-
రాతకు.” అని హెచ్చరించె!
సీత. వాతజుండు రామ-

వనభంగము

హరిగతిరగడ

చెప్పిన పని చేయని వా డధముఁడు-

చెప్పిన దేసిన మధ్యము డాతఁడు!

చెప్పిన పని చెడకుండను హెచ్చుగ-

జేసిడి భృత్యుండు గదా శ్రేష్ఠుఁడు.!!

ఒప్పుల కుప్పుగు సీతాకుశలము-

గప్పుగఁ జుప్పుగఁ గొని చనెడు భటుఁడు!

మెప్పు వడయునా? రాముని కన్నులు-

గప్పుచుఁ గొనె భూమీ సుతను శతుఁడు!!

అని నిర్ధారణ సేసికొనుచు రా-

మార్చితచిత్తుఁడు రాజోద్యానముఁ!

జని తృప్తిగ నిష్క్రమధురఫలములు-

దిని చూపెను మర్కటుని విధానము.!!

క్రమ్ముచు నాకులు బువ్వులు ద్రుంచుచుఁ,-

గాయలు రాల్చుచుఁ, బండను దులుపుచు,!

గొమ్మలు విరుచుచు, రెమ్మలు ద్రెంచుచుఁ,-

గూకటి వ్రేళ్లను జెల్లను బెఱుకుచు,!!

జానకి కాశ్రయ మౌ శింశుపమును-

ఛాయాస్పదవృక్షమును నిల్పుచు,!

దానవరాజోద్యానననంబున-

దక్కు విభీషణుఁ డొక డని తెల్పుచు,!!

భంగము సేసెను ననమును మదమా-

తంగం బిత్తువనము ననఁ బొంగుచుఁ,!

దుంగతరంగము వోలె మారుతి సె-

లంగుచు దుముకుచుఁ గడు నుప్పొంగుచు.!!

వనభంగపు దు + ర్వార్తను నిని యా-

వనరక్షకు లటు వచ్చిరి రెచ్చిరి.!

హనుమంతుని వా రార్చుచుఁ గ్రమ్మిరి

పెను నాయుధములఁ బెనగగఁ జొచ్చిరి.!!

కరముల మొత్తుచుఁ, గాళ్లను దన్నుచు,-

గొఱుకుచుఁ బండ్లను, గోళ్లను జీల్చుచుఁ,

జరచరఁ దోకను జప్పున నెత్తుచు,-

గిరగిరఁ ద్రిప్పుచుఁ, గ్రిందను జర్చుచుఁ.!!

బ్రక్కలఁ గ్రుమ్ముచు, గ్రక్కగ రక్తం-

బెక్కడి వారల నక్కడ ద్రొక్కుచుఁ,!

జిక్కిన వారలఁ జిక్కిన యట్టుల-

జక్కగ హననము సల్పెను నిక్కుచు.!!

బిరబిర మిగిలిన భీరుకు లురికిరి,-

గొరపదములు గొని కరములు మోడ్చిరి,!

శరణము వేడుచుఁ గరుణను గోరుచు-

శిరములు వాంచియ చెప్పుం దొడగిరి.!!

“భూమీసుతతో సంభాషించెను-

బుద్ధికుశలుఁ డొక మర్కటనీరుఁడు!

స్వామీ! మన వనమును రక్షకులను-

భంగమొనర్చె మహారణశూరుఁడు.!!

నందనవనమును గేరు నశోక వ-

నంబును శోకవనముగా మార్చెను!

బంధనములు గూలిచి సురసుదతుల-

బంధనములు దొలగంగ నొనర్చెను!!

బంధుర మగు చైత్యప్రాసాదము-
సుందరభవనంబులు భంజించెను.!
అందందునఁ గల వాపీకూప జ-
లాశయములు ధ్వంసం బొనరించెను.!!

మరాళగతిరగడ

చిత్రశాలలను, చంద్రశాలలను,-
శిలాగృహములను, లతాగృహములను,
జిత్రవిచిత్రపు శిల్పము లెల్లను-
జోసిను భిన్న మితర భవనములను.!!

హరిగతిరగడ

మృత్యువై మర్కట రూపము దాలిచి
మేదిని దిగె ననగ విజృంభించెను.!
దైత్యులెదురుకొన వారల నరక-
ద్వారము గాయుడి యని పంపించెను.!!

విజయ భద్ర రగడ

రమణీయతర మైన - ప్రమదావనము హనుమ
ప్రమదావనుండు వి - ధ్వంసమొనరిచె ననగ!
నమితా గ్రహోదురుగ్రుఁ - డై రావణుండు మండె-
నగ్నిపై జల్లఁబడు - గుగ్గిలంబో యనగ!
దనుజపతి కర్ణభేదంబైన దుర్వార్త-
విని వ్యగ్రుఁ డుగ్రుఁ డం - పెను కాలకింకరుల!
కెన యైన బలుల “చ - య్యనఁ బోయి యాకోతి
పనిపట్టు” డని చెప్పి - పదివేల కింకరుల.!!

హనుమద్విజయము

వనభంగపు దు + ర్వార్తను విని యా-

వనరక్షకు లటు వచ్చిరి రెచ్చిరి.!

హనుమంతుని వా రార్చుచుఁ గ్రమ్మిరి

పెను నాయుధములఁ బెనగగఁ జొచ్చిరి.!!

కరముల మొత్తుచుఁ, గాళ్లను దన్నుచు,-

గొలుకుచుఁ బండ్లను, గోళ్లను జీల్చుచుఁ, !

జరచరఁ దోకను జప్పున నెత్తుచు,-

గిరగిరఁ ద్రిప్పుచుఁ, గ్రిందను జర్చుచుఁ,!!

బ్రక్కలఁ గ్రుమ్ముచు, గ్రక్కగ రక్తం-

బెక్కిడి వారల నక్కడ ద్రొక్కుచుఁ, !

జిక్కిన వారలఁ జిక్కిన యట్టుల-

జక్కగ హననము సల్పెను నిక్కుచు.!!

బిరబిర మిగిలిన భీరుకు లురికిరి,-

గొరపదములు గొని కరములు మోడ్చిరి,!

శరణము వేడుచుఁ గరుణను గోరుచు-

శిరములు వాంచియ చెప్పం దొడగిరి.!!

“భూమీసుతతో సంభాషించెను-

బుద్ధికుశలుఁ డొక మర్కటనీరుఁడు!

స్వామీ! మన వనమును రక్షకులను-

భంగమొనర్చె మహారణశూరుఁడు.!!

నందనవనమును గేరు నశోక వ-

నంబును శోకవనముగా మార్చెను!

బంధనములు గూలిచి సురసుదతుల-

బంధనములు దొలగంగ నొనర్చెను!!

బంధుర మగు చైత్యప్రాసాదము-
సుందరభవనంబులు భంజించెను.!
అందందునఁ గల వాపీకూప జ-
లాశయములు ధ్వంసం బొనరించెను.!!

మరాళగతిరగడ

చిత్రశాలలను, చంద్రశాలలను,-
శిలాగృహములను, లతాగృహములను,
జిత్రవిచిత్రపు శిల్పము లెల్లను-
జేసిను భిన్న మితర భవనములను.!!

హరిగతిరగడ

మృత్యువె మర్కట రూపము దాలిచి-
మేదిని దిగె ననగ విజృంభించెను.!
దైత్యులెదురుకొన వారల నరక-
ద్వారము గాయుడి యని పంపించెను.!!

విజయ భద్ర రగడ

రమణీయతర మైన - ప్రమదావనము హనుమ
ప్రమదావనుండు వి - ధ్వంసమొనరిచె ననగ!
నమితా గ్రహోదురుగ్రుఁ - డై రావణుఁడు మండె-
నగ్గిపైఁ జల్లఁబడు - గుగ్గిలంబో యనగ!

దనుజపతి కల్లభే-దంబైన దుర్వార్త-
విని వ్యగ్రుఁ డుగ్రుఁ డం - పెను కాలకింకరుల!
కెన యైన బలుల “చ - య్యనఁ బోయి యాకోతి
పనిపట్టు” డని చెప్పి - పదివేల కింకరుల.!!

రాక్షససంహారము

మహా విజయభద్రరగడ

అంజనాద్రిశరీరు - లాయుధములు ధరించి-
 యట్టహాసముల తో - నార్చుటములు గలున-
 భంజింపు డీకోతిఁ - బట్టు డని యార్చుచుఁ బ్ర-
 భంజసుని సుతిని పైఁ - బడిరి మూకుమ్మడిగ. !
 సంజీనరాయండు - స్తంభ భ్రమణములను-
 సర్వగతుఁడగుచు సం - చారంబు గావించె
 రంజన చెడి మడసి - రాక్షసశలభగణము-
 ఆంజనేయుని ప్రతా - పాగ్నిఁ బడి వడివడిగ.!!

మహా ప్రవాళరగడ

దశముఖు నానతిఁ బ్రహస్త-
 తనయుఁడు హనును పయి గురిసె-
 ధరణీధరము పయి వర్ష-
 ధారలోయన బాణంబులు.-
 లిశనిపాతహతభూరుహ-
 మనగ హరి స్తంభాయుధ-
 హతుఁడు జంబుమాలి కూలి-
 త్యజియించెను బ్రాణంబులు.!!

విజయ భద్రరగడ

బింకబుతో విష్ణు - వీగు చేడ్వరు మహా-
 వీరులును మంత్రుల కు - మారు లలిహర్షమున!
 జంకుగొంకు అనక య - చలు మర్కటాచలుని-
 జడివాన వలె ముంచ - శస్త్రాస్త్రవర్షమున,!!

“నింక జెల్లెను నూక - లీ భువినిఁ బరలోక-

మేగుండి” యనుచు నెదు - రించు రాక్షసగణముఁ!
 గంక పొదలను గాల్చు - కార్చి వనగహనును
 గ్రమ్ముకొని సర్వమును - గబళించెఁ దుష్టణము.!!

మహామరాళగతిరగడ

దండధరసమోద్దండులు నేవురు-
 దండనాథు లా దుండగు డేడని-
 మండుచు మండెడు నస్త్రశస్త్రములఁ-
 జండునిఁ గపిమార్తాండునిఁ గుప్పుగ!
 ఖండసరశుపురఖండన మన నా-
 ఖండలు కొండలఁ బిండిగొట్టుటన-
 భండన వీరుని దండి దగు గదా-
 దండమున దనుజఖండన మొప్పుగ,!!

హరిగతిరగడ

లోహస్తంభాయుధుఁడు విభీషణ-
 లోహితనేత్రుఁడు శైలాకారుఁడు!
 ఆ హనుమానుఁడు దన లాంగూలము-
 నాడించుచు నిల్చెను గంభీరుఁడు.!!

అక్షకుమారవధ

కోతినిఁ బట్టుకొ వచ్చెద నే నని-
 కోరి జనకు నా జ్ఞులు గొని వచ్చెను!
 ఖ్యాతుం డక్షుఁడు మృత్యుముఖపు సు-
 గ్రాసమొ యన హనుమ నెదురఁజొచ్చెను!!

బాలుని గని దయ లూరగ మారుతి-
 జాలిని గొని “యద్భుత! విన వేరా!
 గోళి లాడుట గాదుర నాతోఁ-
 జాలవు పోరను నింటికిఁ బోరా.!!

మరాళగతిరగడ

మొక్క వోని శూరుడ నే నెక్కడ?-
 ముక్కుపచ్చ లారని నీవెక్కడ?!
 ముక్కువ వొడమును బాలుగారు నీ-
 చెక్కిఁజులం గన, నుండకు మిక్కడ.!!

మరాళగతిరగడ

“ఆర్యా! సురగంధర్వ గరుడులును-
యక్షనాగకిన్నరకింపురుషులు!
మర్యాదలు దప్పక మిము గొలుతురు-
మర్కటుఁ దాకుటయ! నుహో పురుషులు!!

తల్లడిల్లుచు సురగణము వార ముని-
తల్లజాలుం దడబడ మీదు సుతుఁడు!
ముల్లోకాధిపుఁ బట్టితెచ్చి మీ-
ముందర నిలబెట్టిన యింద్ర జితుఁడు!!

హరిగతిరగడ

బల్లిదు డుండగ భయ మేల? యసుర-
వల్లభ! సనుపుడి బహు శస్త్రాస్త్రుడ!
ప్రల్లదు వనచరుఁ బడవేయుదు మీ-
పాదకమలముల పై బ్రహ్మాస్త్రుడ.!!”

మరాళగతిరగడ

అన “హనుమాం క్షణిమొనమొనగా డౌఁ-
దన లావు నెదిరి లావు గనుముఘన!
“ఘననిస్వన! స్వామి కార్యమునఁ గడుఁ-
గడు మెలకు వై సఫలుడ వై రమ్మన!!”

హరిగతిరగడ

తనయుఁడు మ్రొక్కిన హర్షపులకితుఁడు-
దనుజవిభుం డాతనిఁ గడు మెచ్చెను!
“వనచరు సాధింపుము విజయీ భవ!
యని దీవించుచు ననుమతినిచ్చెను.!!

ఏడేండ్ల నద్దపు శని

విజయభద్రరగడ

“నేడు మారుతి నింక - నేను సాధింతు”నని-
నిశ్చయించుకొని శని - నేరుపన వినతుడై!
జోడించి హస్తములు - చూడ్కులు పద్మము లంట-
జోహార్లు వలికి ని - ల్చుకొనెఁ గడు భీతుడై!!

స్వామి! స్వామీ! యనుచు - సారెసారెకు వచ్చు
శనిపీడ విరుగు నని - చతురుండు మోదించె!
‘స్వామికార్యమును దన - పనియు సిద్ధించు’నని
స్వాగతం బిడి శనై - శ్చరుని నామోదించె!!

ఎంతకాలపు నేస్త - మిదన మారుతి, పంగు-
వేడేండ్ల మన - యేడ్చావని హరి యనె!
గొంత తగ్గింతు మీ - కొఱకేడు నెలలనర-
కొసరకుడి యన సారి, - కుదుర దని కీశుడనె!!

పంతంబుగా దేడు - వారాలనరయైన-
నద్దనక కొను డన్న - వానరుండు గా దనెను!
మంతనంబున గినుక - మాని యేడున్నర వ్ర-
మాణ వాసరములన - మారుతి ‘యుహూ’ మనెను!!

ఇంతకంటెను దక్కు - వింకఁ గాబోదు దయ-
నేడు గడియలు నర - యేలు డని మందుఁ డనె!
వింతగాఁ జూచి కపి - విస్మితుఁడు సరె యనిన-
వేసె శని గంతు న - వీరుని పదములు గొనె!!

కపినాథమేఘనాదుల యుద్దము

హరిగతిరగడ

పిత్రాజ్ఞుల నరిభీకరవీరుఁడు,-
వివిధాయుధయుక్తుఁడు, విహయార్థుఁడు,!

చక్రసతాకసమేతరథస్థుఁడు, -
ఎతురంగబలనసాతుఁడు, సమర్థుఁడు.!!

మేఘునినాదు ఁడెలమి గురియించె స-
మీరసుతుని పై శరనర్థంబు, న!
మోఘగదాఘత్రంబున నిల్చెను-
రాఘవయాత బలోత్కర్షంబున.!!
మహామరాళగతిరగడ

మారులిరాయు డవక్రవిముఁడు-
మార్తాండుని నలె భగభగ మండుచు-
ఘోరదర్శనుఁడు ఘోర్లిల్లుచుఁ బెను-
కొండ నొకటి దానవునె కేసిను!

ఆరావణి యాగ్రహపరవశుఁడై-
సారినాదము సల్పుచు నుగ్రుం డై-
నారావహస్రంబులు గుప్పుచు-
నడుమనె వానినిఁ బిండిగఁ జేసిను,!!
మరాళగతిరగడ

కింశుకానేకముల నొప్పించెను-
గీర్తికాము డింద్రజితుఁడు ధీరుఁడు.!
కింశుకవృక్షము సుస్పించెనో యన-
కీశవరుఁడు సాంపలరి గభీరుఁడు!!

హరిగతిరగడ

క్రుద్ధుఁడు రథరథసారధిహాయకా-
ర్ముకములఁ ద్రుంచె సుహృష్టంబునఁ!
దర్దయు వీనిని సాతమార్తు ననుచు-
దైత్యునిపై నురకెను రౌద్రంబున.!!

మీనపు పిల్ల ననురుని నమాంతము-
మ్రుంగివేతు ననుచును జెలరేగెను.!
దానవాంతకుఁడు రిపు వాహిని మ-
త్స్యంబో యనఁ జీల్చును నెదురేగెను.!!

హరిగతిరగడ

ఉద్ధండుఁడు వీని నుపేక్షించుట-
లుచితము గా దనుచును శీఘ్రంబున!
సిద్ధుఁడు బ్రహ్మాస్త్రము నేయగ హరి-
బద్ధుండగునస్త్రపు గౌరవమున.!!

గట్టిగ మోకులఁ గట్టిరి వానరుఁ-
గొట్టుచుఁ, దిట్టుచు, గ్రుద్దుచుఁ, దన్నుచు!
బట్టుకొపోయిరి ప్రభువు నెదుట నిల-
బెట్టిరి తప్పులు విరివిగ నెన్నుచు.!!

హరిణగతిరగడ

వేకువజాము వర్ణన
చుక్క వొడిచెను దూర్పు దిక్కున-
సూచనగ నాలుగవ జామని!
కొక్కొరో కో యని పదేపదె-
కోడిపుంజులు గూసి లెమ్మని!!

కార్మికులు మేల్కొనుచు దమతమ-
కర్మలకు సిద్ధపడుచుండిరి!
నిర్మలులు కర్షకులు సేద్యపు-
నేలలకు జేరఁ జనుచుండిరి!!

విప్ర బాలురు నిద్రలేచిరి-
వేదములు వల్లించు చుండిరి!
వప్రసంరక్షకులు దమతమ-
వంతులను మార్చుకొను చుండిరి!!

బ్రాహ్మణులు సేకొనుచు సంధ్యా-
సరికరములను బయలుదేరిరి!
బ్రహ్మకర్మలు దీర్చుకొనుటకు-
వాసానుత తీరిములఁ జేరిరి!!

ప్రియుల విగికాగ్నితోఁ గల-
ప్రేమసుఖముల నలసి సొలసిరి!
ప్రియసులు భర్తలను శయ్యల-
వీడి గృహకృత్యముల మునిగిరి!!

జారిణులు సిగ్గవూలు రాలగ-
జారు కొప్పులు నుడుచుకొనుచును!
జారు పరిచెలు దిద్దుకొని యిలు-
చేరుదురు దెలవారె ననుచును!!

వృషభగతిరగడ

ప్రక్క నీడెడు భామినిం గని-
యెక్కడకు నేగెద ననుచుఁ బలి-
సిక్క బట్టుమ మక్కువను దన-
బక్కపెట్టునఁ దప్పుకొనుచు న-
హో! యికను ననుఁ బట్టు మనుచును-
బక్కు పక్కున నగుచు నతి యెర-
నక్కెమాడుచుఁ బోవుచుండెను!!

హరిణగతిరగడ

గంట లవి మ్రోయఁ దొడగగ జా-
గంటలును మొరయ గనుపూజకు!
జంటజంటలుగాఁ బురజనులు-
ననుచునుండిరి దేనళములకు!!

ఓరచూపుల భర్తలను నొ-
య్యారులును గవ్వించు చుండగ!
సారసాక్షులఁ బతులు దమ సర-
సాలతో నవ్వించు చుండగఁ!!

జారుదరహాసినుల నవ్వులు-
చంద్రికతో యన గ్రాలుచుండగ!
జారుసిగముడులు ముడిచిన విర-
జాజిపువ్వులు రాలుచుండగఁ!!

గామనుల పాటలకు లయగాఁ-
గంకణంబులు మ్రోయు చుండగ!
భామినులు ఝంఝమని పితికిరి-
పాలు దమ భాండములు నిండగ!!

పాలకావడుల గొని పతులును
బట్టణపు వీధులను వెడలిరి!
పాల్కై క్రేపుల వదలి యా-
పడుచులును దమ పనికి గదలిరి!!

హయస్రచారరగడ

నారదనుత - నళిననేత్ర!
సూరి జనుల - స్తుతికి పాత్ర!!
చారువదన - స్వజన మిత్ర!
శూరసింహ - సుశుభగాత్ర!!

ఓం

హనుమత్త్విజయవము
దగడకావ్యవము
చతుర్థాశ్వాసము

లంకాదహనము

కందగర్భహరిగతిరగడ
సురసేవిత సరసీరుహచరణా
ధరణీసుత ముఖ చంద్రవకోరా!
పరమదయాకర! శుభకర! సురరిపు -
హర! కోటిమదనసుందర! శూరా! ॥

కందము

సురసేవితసరసీరుహ!
దరణా! ధరణీసుత ముఖ - చంద్రవకోరా!
పరమదయాకర! శుభకర!
సురరిపుహర! కోటిమదన - సుందర! శూరా! ॥

రావణ సభ

మహామరాళగతిరగడ

తలలను రత్నకిరీటంబులు, భుజ-
ములను గనకరచితపు కేయూరం-
బులు కంఠంబుల ముత్యపు - సరములు-
తళుకు తళుకు మన ఘనపు టందమున!
కొలుపుదీరె నసురేంద్రుఁడు తీవిగ-
గొలువ బ్రహ్మాద్యక్ష ప్రధాను-
లల స్వర్గమునం దష్టదిక్పాల-
కులతో సుధర్మ నింద్రు చందమున!!

విజయభద్రరగడ

రాక్షసాధము లాసనారూఢు లై యుండ-
రామదూతకు నాసనంబు గరువా? యనుచు-
తత్క్షణమే పుచ్చుమున కానతీయగ నద్ది-
త్వరితగతిఁ జూట్టలుగ నాసనం బై మించె!

నక్షీణబలబుద్ధిమంతుండు హనుమంతు-
డందఱకు వాడిచూపుల చుఱుకు లంటించె-
లక్షణంబుగను లాంగూలాసనస్థుఁడై-
రావణప్రభువరు నదఃకృతుని గావించె!!

హరిగతిరగడ

నీలాచలనిభు డసురపతి గొలుచు-
కైలాసగిరీశ్వరునికి విధమున!
వాలాసన నుధిరోహించెను హరి-
బ్రహ్మ వెలసె నన మేరువు సగమున!!

“ఆనతి లేకయ లంకను జొచ్చితి-
నీవనిజతో భాషణ మొనరిచితివి!
వానర! ననభవనములను రక్షక-
వరబలముల ధ్వంసం బొనరిచితివి!!

పూని యెనడు బంపెన్తు? నీవెవడవు? -
పురమునఁ దిరిగితి వెందుకు? జంకక!
దానవనాథుని ధర్మాసన మిది-
దండన తగ్గును దెలుపుము బొంకక!!”

హరిగతిరగడ

అని ప్రశ్నించు బ్రహ్మస్తునిఁ గాంచుచు-
హనుమంతుండును నధరక బెదరక!
మనమున హరిసదవనజము లిడికొని-
యనియెను గంభీరాస్యుడు చెదరక!!

రామదూతహితోపదేశము

సీసగర్భవిజయభద్రరగడ

బలిపాచికను లేప - బల మేది? నీకు నా-
 బలిగర్వ ముడగించు - వామనుడు రఘుపతిర!
 యిలఁ గార్తవీర్యునకు - నెదురు నిలలేవు, ఆ-
 బలుఁ బరశునం గొట్టు - భార్గవుడు రఘుపతి ర!!
 శివచాప మెత్త నీ - చేతగా దాయె నా-
 శివచాప మెత్తి వం - చెను విఱిచె రఘుపతి ర!
 దివిజపతిసుతు పేరు - దిగులుగొల్పును నీకు-
 నవలీల నా వాలి - హతము గొనె రఘుపతిర!!
 అట్టి రాముని బంటు - నత్యంత బలుఁడ నేఁ-
 బట్టితిని రవినిఁ బసి - భావంబునందు నే!
 చెట్టుగుట్టలలో వి - శేషించి యుందు నే-
 పట్టి సీతను గంటి - భవ్యంబు గాను నే!!

సీసము

బలిపాచికను లేప - బల మేది? నీకు నా-
 బలిగర్వ ముడగించు - వామనుడుర!
 యిలఁ గార్తవీర్యునకు - నెదురు నిలలేవు, ఆ
 బలుఁ బరశునం గొట్టు - భార్గవుడుర!
 శివచాప మెత్త నీ - చేత గా దాయె నా-
 శివచాప మెత్తి వం - చెను విఱిచెర!
 దివిజపతిసుతు పేరు - దిగులు గొల్పును నీకు
 నవలీల నా వాలి - హతము గొనెర!!
 గీ. అట్టి రాముని బంటు - నత్యంత బలుఁడ!
 బట్టితిని రవినిఁ బసి - భా-వంబునందు!
 చెట్టుగుట్టలలో విశేషించి యుందు !
 పట్టి సీతను గంటి - భ-వ్యంబు గాను!!

విజయభద్రరగడ

ఆ రాము లంపె నే - నంజనీనందనుడ -

నర్కపుత్రుని మంత్రి - నర్కశిష్యుండ నే!

శ్రీరామునాజ్ఞలను - శిరసావహించి యే -

వారాశి లంఘించి - వచ్చి యున్నాడ నే!!

శూరాగ్రసరు రాము - శుభకరపు ముద్రికను -

సుందరి కిడితిఁ గొంటి - సుదతికుశలంబు నే!

శ్రీరామ జయరామ - సీతాపతే! యంచు -

జింతింతు సతతంబు - శ్రీశు నామంబు నే!!

ఆకొంటి సీతమ్మ - యాజ్ఞానుసారంబు -

చేకొని ఫలములు భ - క్షించు చుండగ భటుల!

హో! కోతి పట్టు డని - యురికి వచ్చును నుండ -

గైకొను డనుచుఁ బండ్లు గాయ లిచ్చిలి నిటుల!!

చుట్టుముట్టిరి వారు - పట్టఁ జూచిరి కాని -

పట్టుకొనగ లేక - కొట్టఁ జొచ్చిరి నన్న!

జెట్టుకొమ్మలు విఱచి - చేతనగు నంతలో -

నట్టె దట్టించుచును - నడలఁగొట్టితిఁ దన్ను!!

తన్ను డనుచును శస్త్ర - ధరులు పైఁబడి రంత -

దరువులను బెకలించి - తాడనము సేసితిని!

దన్నుఁ దాఁ గాచుటయే - ధర్మంబు గాఁ నెఱిగి -

తిన్నగా నవ్వారి - దివి కంపివేసితిని!!

రాక్షసులు హెచ్చి నను - రాపాడ రెచ్చితిని -

వృక్షసాధములఁ బడ - వేసితిని నే మినుమ!

లక్ష యాదుల రణా - హ్వనమునఁ బోరితి జ -

యాపజయములు నీళ్ళ - రాధీనము లవి సుమ!!

బ్రహ్మన్వయమున సం - భవమైతి రావణ-
 బ్రహ్మభ్య! వేదశా - స్త్రజ్ఞాడను యజ్ఞాది!
 బ్రహ్మకర్మ తౌనర్చ - పడసితిని సస్కర్తి-
 బ్రాహ్మణుడ,! స్త్రీలోల,! - పతితుడ,! యహంనాది!!

తెలిసి తే నతగానిఁ - దెలుపంగ నచ్చుఁ గద-
 తెలిసిన విమూర్ఖునకుఁ - దెలుప బ్రహ్మకుఁ దరమె-
 యిల నిద్రితుని లేపఁ - గల మికఁ గపటనిద్ర-
 గల వాని మేల్కొల్పు - గల్గుటది దుస్తరమె!!

మానవుని చేతిలో - మరణంబు గోరితిని-
 మానవాకారుడు రి - మానాథు డుదయించె!
 మానవా? యీ దురభి-మానము, నిలుపుకొనుము -
 మానము, ననుచును హను - మానుండు బోధించె!!

ఆ రామునకు నీకు - హస్తమశకాంతరము-
 పోరుననలని సములు - నీరు నీ లోకముల!
 లేరన నధికు లె-వ్వార? నీ ధారుణినిఁ-
 గోరుకొని తెచ్చుకొన - కుమయింక వైరముల!!

రాముండు విను పరం - ధాముండు, లోకాభి-
 రాముండు దుర్జనని - రాముండు, శత్రుజన
 భీముండు నాశ్రితా - రాముండు, నాతనికి-
 భూమిజాలలనాల-లామ నొసగును సుజన!!

రక్షకుండు రఘునరుం - డీక్షణమె నినుఁ గులము-
 రక్షించునుభయ సుఖ-మత్తయం బందెదవు!
 కక్షలను నీడక ని - పక్ష మూనితి వేని
 నీక్షింప సురలు స ర్యక్షయము నొందెదవు!!

కలఁ బోలూ విషయసుఖ - ముల భ్రాంతి వీడి రా-
ముల మదిఁ బదిలపఱచి - సలుపు వ్యవహారంబు!
తలచఁగా మును గూర్చు - వలయు నాకులను జే-
తులు గాలకుండ నని - పలికె కపి సింహంబు!!

ద్విరదగతిరగడ

పండితాగ్రణి పలుకు - లుండె మండెడు ననల!
కుండమున నాజ్యంపుఁ - గుండ దొరలిన యటుల!!

మండిపడి రావణుడు - దుండగుని మెత్తగా!
ఖండింతు నని కఱకు - ఖడ్గంబు నెత్తగా!!

దండి దొరలకు దూత - ఖండించు టనుచితము!
దండన మితక మొకటి - దగ వేయుట యుచితము!!

దండ మిడి చిన్న సో - దరు డిట్లు ప్రార్థించె!
జండతరశాసనుడు - శాంతించి మన్నించె!!

కోతులకుఁ దోకకడుఁ - బ్రీతి దానికి తగును!
ప్రాత బట్టలు చుట్టి - బహుతైలమున ముంచి!!

వీతి హోత్రునిఁ దగులఁ - బెట్టి త్రిప్పుట తగును!
దూతను దగిన శాస్తి - తో నంపుటయు నగును!!

చేత మన దిది గని వి - చేతస్కులై కపులు!
భీతిల్లి మిక్కిలిగఁ బెదరిపోదురు, రిపులు!!

కాతరులు వనచరులు చేతగాదని పోరు-!
సీతను గుఱించి యికఁ జింతింపఁగాఁ బోరు!!

ఈ లీల తీరు పసు రేంద్రు డిడి తన సభను!
జాలించి వెడలె ని ర్హరసభాసన్నిభను!!

విజయభద్రరగడ

ఒక్క శరమున నేల - కొఱగెఁ బిట్టలు రెండు-
చొక్కమగు మన రాజు - సూక్ష్మబుద్ధికి ముందు!

మొక్కనోపును సురల - దిక్కు గురుబుద్ధియని
మ్రొక్కిరి సభకు లెల్ల వక్కు నో సభయించు!!
లంకావిధ్వంసము

ద్విరదగతిరగడమాల

బాలిశులు దైత్యులన - సోనల నొప్పించి!

వాలగార బురిలోని - చేలాలు చెప్పించి!!

వాలంబు పొడుగునను - వాలాయముగఁ జాట్ట!
వాలము పెరుగుమఁ జనె - చేలము గొలచునట్ట!!

అలోచనకుఁ దట్ట - దీ లీల పురమందు!
చేలము లొడిసె నొదిగె వాలంబు దనయందు!!

లీలగా బయలు వెడ - తెడు భుజంగము ఛీలి!
రాలేక పుట్టను మ - లలి యణగె నను రీతి!!

తైలంబు నోయుచును - దడిసి రాలని తోక!
కాలకింకరులకుం - బోలు భటులును నీచ!!

అలసించక యప్పు - డంటింవిఁ రోక కొన!
చాల జాగ్రత్తగా-పైనికులు నట్టుకొన!!

మహావిజయభద్రరగడ

మేళతాళాలు బా - జాలును బజంఁత్రీలు
డోలు జమడిక నగా-రాలు - ధంకాలు ధే-

రీలు తప్పట్లు బా - కాల వప్పు ఛన్నీ -
మేళవించుచు నంత - రాళమున నిండగా!

కూళ లగు రాక్షసుల - కూటములు నవ్వనా-
వేళ వేళాకోళ - విధ మతిశయిల్ల గా

వేల కొలదిగ సేన - నెన్నంటి నడునగా

కోలాహలము ది - క్కుల నిండ మెఁదంగ!!

చోరుండు, దానవని - దారుండు, పెసరా-

కారుండు, నక్షసుకు - మారాంతకుడు, ద్రోసి-

చారు డుద్వాననా - శంకరుండును, మహా

నేరస్తు డని ప్రజలు - నిందించు మండగా!

బారుబారులు దీరి - దారి కిరు ప్రక్కలను-
 పౌర జనములు భయ - భ్రాంతులై చూడగా-
 నూరేగుచును వచ్చి - మారుతినిఁ బశ్చిమ-
 ద్వారంబు కడఁ జేర్చి - దునుజభటు లుండగా !!

హరిగతిరగడ

వాలాభీలజ్వాలాజిహ్వడు
 కీలల నాల్కలు గోరుచు నుండెను!
 ఆలస్యము విష మని లంక నొకే
 యాహుతి గొన సిద్ధపడుచు నుండెను!!

విజయభద్రరగడ

హరిరాయఁ డుభయై గ - ట్లన్ని దెగె పటపటన-
 దొరకొనిన భటగణము - ద్రుంచుచును జెలరేగె!
 గిరికాయు పుచ్చాగ్ని - కీలలు విజృంభించె
 పిరోపిరో మనుచు బలము - భీతి దూరము కేగె!!

బరబర మనుచు మండు - వాలంబు నెత్త నది-
 సురవరుల కారతులు - సూపిన ట్లనిపించె!
 గిరగిరను ద్రిప్పిన న - సురుల బరిమార్చుటకు-
 సరసరన వచ్చు హరి - చక్రమును దలపించె!!

హరుని నిటలంపు నే - త్రాగ్నియే యిది యనుచుఁ-
 బురపురను బొక్కెనా - సురపురీదుర్గంబు!
 హరిహరీ యనుచు హరి-హరిగర్జనము సేయ-
 నంతరాళము నిండె - నదరె రిపువర్గంబు!!

లాంగూలపుం జ్వాల - నింగినే మ్రింగు ననఁ-
 జంగుచంగువ నెగిరి - సౌధముల నంటించె!
 శృంగారభవనముల - భంగ మొనరించుచును-
 బంగారు మేడలను - భస్మంబు గావించె!!

అంగనానుణులు దను - ప్రాంగణంబులు దాటి
కంగారుపడి సిల్ల - కాయలను బిల్బుమను!
నంగలార్చెడు స్త్రీల - కై బాలవృద్ధులకు-
నంగహనులకు నై - యభయంబుఁ గూర్చుమను!!

కింకరులు రాక్షసుల - బింకంబు లుడుగగను
లంకావిభవము కూ - లంకషము గాఁ బ్రేల్పిఁ!
బొంకపు నిభీషణుని - భూరిహర్మ్యము ఎప్పు-
జంకుగొంకులు లేక - సర్వంబు నుం గాల్చి!!

కుయ్యో! మొయ్యో! యనుచుఁ - గూకలేయుచు జనులు-
వెయ్యార్లు దమనారి - నెదకి వేసరి రట్టె!
యయ్యో! యయ్యో! యనెడు - నాబాలగోపాల
హో హో రవము లన్ని - యా కాశమును ముట్టె!!

హరిగతిరగడ

పుత్రులఁ గానక తల్లులు, దల్లులఁ-
బుత్రులు గానక పోవుచు నుండిరి!
ఛాత్రుల వెదకుచు గురువులు గురువుల-
ఛాత్రులు నెమకుచు - సాగుచు నుండిరి!!

మిత్రులఁ బొందక మిత్రులు దమతను-
మైత్రినిఁ గూరిచి తలచుచు నుండిరి!
ఆత్రత దంపతు లొండొరులను బా-
ష్పాకులనేత్రులు పిలుచుచు నుండిరి!!

మహామరాళగతి రగడ

వీడగఁ గొప్పులు, చీరల చింగులు-
నూడగ, భయమున బాదము లల్ల-
ల్లాడగ, నిట్వార్పులు విడుచుచు విరి-
బోడులు గొందరు బారదొడంగిరి!
కూడగఁ బెట్టిన ధనమును ద్రవ్యము-
నేడు వారముల సొమ్ము లన్నియును-
బాడు చిచ్చు పాలాయె నని కొంద-
ఱేడుచుచును బరుగెత్తఁ గడంగిరి!!

మరాళగతిరగడ

శ్రద్ధను నొకతెను చేతఁ బట్టుకొని-
పెద్దవి వెంబడి సరుగిడు చుండగ !
నొద్దిక భుజమున నొకతె నుంచుకొని-
ముద్దుల చిన్నది చంకన నుండగ!!

దద్దయుఁ బొట్టను దాల్చుచు నొకతెను-
నిద్దురగొను బిడ్డను ద్యజియించెను!
నద్దానిని రక్షించు నెవం డని-
యతిసంతతి వతి యాక్రోశించెను.!!

యిల్లు గాన డిల్లాలినిఁ గానడు-
పిల్లాజెల్లా ప్రేమలఁ గానడు!
కల్లుకుండ చంకనఁ గొని నిడువం-
డెల్ల వేళలను ద్రాగుడు మానడు,!!

మెల్లన దివి విడి భువి వచ్చితి వని-
యుల్లాసంబున నూగుచు వచ్చెను,
తల్లీ! నిన్నే సేవింతు ననుచుఁ-
ద్రుళ్ళుచుఁ దూలుచునుం బోఁ జొచ్చెను.!!
విజయభద్రరగడ

పురజనుల విలాడము

“ఏనాటి పాపమో ! - యెవరి దీ శాపమో!-
యీనను ముందు బడి - యేడిపంచగఁ జొచ్చె. !
నానాడు పంచఁటి - యడవిలో నొంటి దగు
జానకినిఁ దెచ్చెఁగ - స్త్రములు దోడుగ వచ్చె.!!

మౌనులను ఋషుల నవ - మానాల పాల్చేసె-
మానవతు లైనట్టి - మానినులఁ జెఱఁ బెట్టె!
ఘనమునం గెల్చి - ప్రాణలింగమ్ము గొనె-
నానందికేళు శా - పానలము నొడిగట్టె!!

జానకీ శోకసం - జాతదావాగ్ని లో -

దానవపురీవనము - దగ్ధమగు చుండెఁ గద!

భూనాథు డొనరించు - బుణ్యపాప ఫలాలు-

భూరిసుఖదుఃఖాలు - పురజనుల నంటు గద!!

వట్టి మూర్ఖుఁడు రాజు - పట్టు విడువఁడు దాను

బట్టు కుందేలు నకుఁ - బాదాలు మూ డనును!

బట్టు కొనె వాని శని - వచ్చెఁ బోగాల" మని-

యెట్టకేలకును బ్రజ - యిట్టులనుకొని జనును.!!

కట్టుబట్టలతోడ - బట్టుబయలునఁ బడుచుఁ-

జాట్టాల బక్కల - జోలి మఱచిరి వారు!

కొట్టుమిట్టాడుచును - గోడుగోడున నేడ్చి-

చెట్టుకో గుట్టుకో - చేరుచుండిరి వారు!!

సౌరి దశ శిరుని శా - సనము గొని భీతిఁ దరు-

చరవరుని నెదిరించ - సాహసము గొని తరలె!

మారుతి ఘనుని తోక - మంటల కొడల వలన-

మాడె, నల్ల మొగమున - మందు డాగక మఱలె!!

ముక్కునను వ్రే లిడి వి - మోహచిత్తుండు దశ-

ముఖుండు సూచుచు నుండ - మూతి మీదను నొక్క!

వ్రక్క మీసము పైన - భగ్గుభగ్గున మండు-

వాలకీలలఁ దుడిచి - వానరుండు గడు నిక్క!!

దిక్కు గానక యెట్టి - దిక్కు గానక రాజు-

వెక్కసపడుచు మిగుల - విసిగి కడు వేసారె!

పక్కుపక్కున నగుచు - వెక్కిరించెడు సురలఁ-

జక్కల ప థము నందు - సురసుర గనుచుఁ బారె!!

జనకసుత శక్తులకు - జనని గావున జగ-

జ్ఞనని యాజ్ఞల వలనఁ - జల్లఁబడె ననలుండు!

అనిలుండు దన మిత్రు - డగుటచే నాతండు-

ననిల సుతునకు నెట్టి - హాని దలపక యుండు!!

ఆర్భాటముల తోడ - నట్టహాసము గూడ -
దోర్బలుఁడు శరనిధిని - దోక ముంచగఁ బోగ!
గర్భస్థప్రాణులను - గాపాడుకొన రత్న -
గర్భుండు ధన వీచి - కల నంపె నెదురేగ!!

మారుతి యార్తి

మరాళగతిరగడ

ఎందుకొ హనుమ హటాత్తుగ నమితభ -
యాందోళన చే నీరైపోయెను!
సందేహపరంపరలు ముసురుకొనఁ -
జతికిలఁబడి యతివిహ్వలు డాయెను!!

చేసిన యత్నం బంతయు బూడిదఁ -
భోసిన పన్నీ రాయెను గటకట!
నా సాహసపు ప్రమత్త వృత్తికి -
నా సీతమ్మను బలిగొంటి నకట!!

ఏ మొగమునఁ గిష్కింధకుఁ బోదును -
నేమని చెప్పుదు సుగ్రీవునకు!
క్షేమమె సీతకు నని యడిగిన బదు -
లేమందును స్వామికి రాములకు!!

జనకజమ్మతిభీషణదుర్వార్తను -
విని హో! హో! యని రామలక్ష్మణులు!
సనిపోదురు, సుగ్రీవవానరులు -
మునిభరతాదు లయోధ్యావాసులు!!

ఇందఱు చావున కేకకారకుడ -
నే నగుదు ననుచుఁ గడు వాపోయెను!
అందఱు రక్షించుటకై తా నొక -
డంత మొందఁ గృతనిశ్చయు డాయెను!!

ఆత్మహత్య నరకహేతు వని శా-
స్తార్థము పలికెడు బుధులను గాదని!
ఆత్మార్పణ సేయు త్యాగులకు సు-
స్వాగతములు వలుకుదురు విబుధులని!!

స్థిరమతి ప్రాయోపవేశమున కై-
సిద్ధము గా నిట్లనె నంతరాత్మ!
“త్వరపడఁ బోకుమ భక్తుల భారము-
వహించుట కున్నాడు పరమాత్మ!!

నెమ్మది చెందె నొకింత సామీరి-
నిందించె నహంకృతిని విస్మృతినిఁ!
నమ్మెను గర్తయు, భోక్తయు నైన జ-
నార్దను, రాముని, వైదేహిపతిని!!

సీతాకుశలపు వార్తాలాపము-
సిద్ధుల వలనను జెవిఁజొర నాయెను,
వాతజుండు దేహత్యాగపు భా-
వంబు వదలి బహు స్వస్థుం డాయెను!!

విజయభద్రరగడ

ఉత్సుకత సామీరి - యురకె వేవేగ వసు-
ధోద్భవను గని మ్రొక్కె - యుద్యానవనమందు!
వాత్సల్యమున సీత - వనచరుని దీవించి-
వార్తావిశేషములు - వ్రాకుచ్చు మనె ముందు!!

భూపుత్రిసహితు డా - భూజానిపదములకు-
మున్నుండు నాత్మలో - మ్రొక్కుచు వినఘ్రు డై!
“నీ పరాక్రమ మిద్ది - నీ చేతి కీల్చొమను-
నిక్క మిది” యనుచు హరి - నెనరునకుఁ బాత్రుఁడై!!

రాజీవ నేత్రునకు - రారాజు పుత్రునకు -
రాక్షసవిజేతకు - త్రైలోక్యత్రాతకు!
జేజేలు వలికి సం - జీవరాయం డపుడు -
చెప్పం దొడంగె నిటు - సీతకు మాతకు!!

వార్తావిశేషముల నివేదన

మరాళగతిరగడ

“వనము నేల మట్టము సేసితి రిపు -
బలములను బెద్దనిద్దర బుచ్చితి!
దనుజపతికి హితవు గరపి లంకను -
దగ్ధము సేసితి మిము గన వచ్చితి!!”

విజయభద్రరగడ

అని యిట్టు లనిలసుతు. - డమితపులకితగాత్రు, -
డశ్రుపూరితనేత్రు, - డంజలిపుటుం డగుచు
“వనజనాభుండు హరి - వర లక్ష్మణులఁ గూడి -
వచ్చు శీఘ్రముగ నీ - వ్యథలు మానువు” ననుచు!!

ఉత్సాహమున హనుమ - యుఱ్ఱాత లాగుచును -
సుర్విజాచరణముల - నుంచెఁ దన శీర్షంబు!
వత్స! మేలగు నీకు, - వసుధాస్థలము నందు -
వాసికెక్కుముర యా - బ్రహ్మకల్పాంతంబు!!

ప్రోత్సహించెడు నిల్లు - భూమీ తనయను గని -
పోయివచ్చెద నమ్మ - భువనేశుఁ జూడ ననఁ!
“గుత్తితుఁడు రావణుఁడు - గొనముట్టు వర కెట్లా -
కొనయాపిరినిఁ దాల్చు కొందు” నని యాసె యన!!

సీత కాతడు ప్రద - క్షిణము లర్పించి తన
చేతులను జోడించి - సెల వనిన యా క-!
మాత యాతనినిఁ గడు - మమతతో దీనించి -
“నీతిమంతా! యంజ - నీపుత్ర! యిందాక!!

తాతపుర, నా ప్రాణ - దాతపుర, యా చంద్ర-
తారార్కకీర్తికాం - తామణినిను వరించు!
నా తండ్రి నీ దాపు - నా కిచ్చె నుపశయన-
తాత! ప్రాణము ప్రాణనాథు కడలఁ జరించు!!”

ప్రవాళరగడ

అను బాష్పాకులనేత్రకు-
హనుమాం ధ్యోదార్పచు విను!
“వినువీధిని నిను గొని నీ-
విభునకు నొనగూర్చెద” నను!!

“నీవంతటి ధీరుడవు ర-
నే నెఱుగుదు వీరుడవుర! .
యా వనరుహనేత్రు రాము-
నాజ్ఞామీరఁ జాలుదువుర?!!
యీ విధమున నను గొని నీ-
వేగు లేమి తగియుండదు!
రావణునకు రాములకు న-
రయగ భేద మపు డుండదు!!

శ్రీరమణుఁడు రావణు నని-
శీఘ్రముగను శిక్షించును!
భూరికీర్తి గొనుచుఁ బుణ్య-
పురుషుఁడు నను రక్షించును!!

వీరవరుఁడు వచ్చు నిందు-
వేగఁ దీర్చు దుఃఖములను!
ధారణంబుసేతు నంత-
దనుక బొందిఁ బ్రాణములను!!”

అని యను నా యమను మిగుల-
 ననునయించి నిక్రముండు!
 ననిలగతిని నేగె సువే-
 లాద్రిపైఁ బరాక్రముండు!!
 తిరుగు ప్రయాణము - సూర్యోదయము
 మహా ప్రవాళరగడ
 సత్తువ కొలది యును వాయు-
 సత్పుడు దన పాదంబుల-
 నొత్తెను, నా యుర్వీధర-
 ముర్వికి సమమై నిల్చెను!
 ఉత్తము డా మహోదధిని-
 నుత్తరించ నభము నందు-
 నుత్తరాభిముఖుడు మఱొక-
 దుష్ట కిరణుఁ డనఁ బొల్చెను!!
 విజయభద్రరగడ

ఇనవంశ రాజేంద్రు - నిల్లాలు కుశలంబు-
 గొనివచ్చు నాంజనే - యునికి స్వాగతము లిడ!
 నినుడు దోచెను గపుల - హృదయాఙ్గములు విపు
 జనకసుతదుఃఖసం - జాతతమములును విడ!!
 న్యాయ సమ్మతిని - నభి- నందనలు మారుతికి-
 ప్రేయసీశుభవార్త - శ్రీపతికి నందించె!
 వేయి కిరణాలు గల - వేలు పపుడే రామ-
 రాయని సతికి శుభప - రంపరల నంపించె!!

ప్రవాళరగడ

శ్రీరామా! జేజే యని - సింహనాద మొనరించెను!
 నా రవమ్ము మారుమ్రోగి - యవ్వతి దరి వినిపించెను!!
 వీరవరుఁడు వచ్చె నదిగొ - వెలది సీత జాడ దెచ్చె!
 ధీరుడహో! యనగఁ గపికి - శోరుఁడు దిగె ముదముహెచ్చె!!

చూచితి సితమ్మ, నహో! - చూచితి శ్రీరామసతిని!
జూచితి జనకజ, నవనిజ - జూచితి ననెడు చూరుతిని!!

అంగదాదుల యుత్సాహము

మొక్కు నొకఁడు బాదాలకు-

మొక్కిన దీవిండు నొకఁడు,!

చక్కగ వాలము స్పృశించి-

చాల ముద్దులు గొను నొకఁడు!!

అక్కునఁ జేర్చుకొను నొకఁడు-

చెక్కిలి గొని పుణుకు నొకఁడు!

మక్కువ నాతని కరమును-

నొక్కుఁ దన కరమున నొకఁడు,!!

ఒక్కఁడు చుట్టూర దిరుగు-

నొక్కఁడు నృత్యంబు సేయు,!

గ్రక్కున నెత్తుకొని యొకఁడు-

గంతు లనేకములు వేయు.!!

మహాప్రవాళరగడ

కోలాహల మంత నాపి-

కోపించుచు బుక్షనాథు,-

“డీలీలను మన మురెప్ప-

లీల లింకఁ జాలు నిచట!

కాలయాపనంబు దగదు-

ఘను లీ సంతోషంబునఁ-

బాలుపంచుకొన వేడుక-

పడుచు వేచి యుందు రచట!!

ప్రవాళరగడ

విందుము గావుత! నిపు డర-

విందనయనకుశలము మన-

సందేహము దీరఁ బవన-

నందను శుభముఖమున” నన!!

మరాళగతిరగడ

“మెప్పించితి సురసను, మైనాకుని-
బుప్పించితిని, మహాజలరాశిని!
గుప్పగూల నా ధాయాగ్రహమును-
గూర్చితి, సింహిక యను రాకాసిని!!

శరనిధి దాటితి, సూటిగాను న-
డ్డరెఁ జేరితి, లంకానగరంబున!
బరిసూర్చితి లంకను, సీతాస-
చ్చరితను గంటి నశోకననంబున!!

ననభంగము, వైరి శృంగభంగము-
నొనరించితి, రావణు బోధించితి,
ననలునికాహుతి నిచ్చితి లంకను-
నవనిజకుశలము మీ కెరిగించితి”!!

మహా ప్రవాళరగడ

అని పానని యన యువ రా-
జంగదుండు సార్థింమచు-
“నసఘా! నీ యుపకార మ-
నర్హం” బనుచును నుతించి,
“చనవలె శీఘ్రమే శ్రీరా-
ముని సాన్నిధ్యంబు” కనగ-
వనచరు లందఱు మేల్మే-
లని రాతగతిఁ బయనించి!!

మధువనవినాశము

మధునిస్తారస్రవిత, సు-
మధురఫలభరిత కపిరా-
ణ్మధువనమున, లాలసులై
మధుపములో యనవ్రాలిరి!
డధిముఖది రక్షకులను-
దరిమి పారద్రోలి, మధువు-
క్షుధ దీరగ గ్రోలి వనము-
సూరగొనుచుఁ గడుఁ గ్రాలిరి!!

ప్రవాళరగడ

న్యాయము కోరుచు దధివ-
క్రాదు లురికి సవినయమున!
వాయి దెలువ లేక యెట్లా-
పలికిరి ప్రభువుకు భయమున,!!

“వాయుసుతుఁడు నంగనాది-
వానరులట మధువనమ్ము-
పాయక యొనరిచిరి వమ్ము
పారద్రోలినారు మమ్ము.!!

విధియించుడి వారికి దగు-
విధపు కరినశిక్ష లీరు!
విధివిధానములను మఱచి-
విష్టవీగుచున్న వారు!!

వనచరభూపతి హర్షము-
వట్టలేక గంతువేసి,
“ననిలసుతుఁడు గాంచి వచ్చె-
నవనిజ” నని అంకవేసి!!

విని హరి నిజమా,? కలయా?, -
విభ్రాంతియ? యనుచు లేచె!
జనకజకుశలమును దెచ్చు-
జనమాన్యుని గలయఁజూచె!!

దాశరథికి రవిసుతుఁడనె-
“దధ్య మిద్ది గానియెడల!
గీశవరుల మధువనస్ర-
వేశమశక్య మీ యెడల!!

శ్రీశ! మధువనమ్ము సారగ-
జీమకుఁ దరమ? సుగ్రీవ!
శాసనమ్ము మీరుట యన-
సంచకరి యిడుటయ చావ!!

లన్యులకు నసాధ్యమైన-
సూరికార్యము సాధించెను,
పుణ్య డ్రవభయ మిడి త్రిలోక-
పూజ్య డయ్యో భటుల కనెను!!

“మాన్యవరుని గౌరవమున-
మా కడకుం జేరఁదెండు,
ధన్యునిఁ గన వేడుకపడు-
దాశరథియు, నేగఁ బొండు.!!

ఆనతి నిని భ్రాంతు లనూ-
హ్యం బియ్యది యనుచు నెంచి!
యాననములు వెలవెలఁబో-
నా భటులు శిరములు వంచి!!

స్వామి! సరే యని చని వన-
చరకుంజరునిం జేరిరి!
స్వామిభక్తిపరాయణుని-
జయపరంపరలు గోరిరి!!

“జయ! జయ! శ్రీరామదూత!-
జయ! సీతాప్రాణదాత!
జయ! రాక్షసకులవిఘాతఁ!
జయ! జయ! యభయప్రదాత!!

స్వాగతమ్ము హనుమంతా!-
స్వాగతమ్ము బలవంతా!
స్వాగతమ్ము నీకిదె సు-
స్వాగతమ్ము ధీమంతా.!!

యోగేశుఁడు, జానకీ వి-
యోగదుఃఖితుఁడు రాముఁడు!
వేగిరముగ నిన్నుఁ గాంచ-
వేచి యుండు శ్రీధాముఁడు.!!

త్యాగధనుఁడు సుగ్రీవుఁడు-
దద్దయు మమ్మంపినాడు.!
ఆగక తత్క్షణమే ర-
మ్మనుచు నిన్ను బంచినాడు!!”

అన విని యాక్షణమే యంగ -
దాదియుతుఁడు హనుమానుఁడు!
చని యె నొక్కగంతున రా-
ముని సన్నిధి ధీమానుఁడు!!

గని రఘువరు మూడు ప్రద-
క్షిణములుగొని ముందు మ్రొక్కె!
నినతనయుని నా పిమ్మట-
వినుతి సేసి నుతికి నెక్కె.!!

సీతాదేవీ కుశలవార్త

మహాప్రవాళరగడ

చూచితి సీతను రామ య-
శోకవనమునందున శిం-
శుపపు వృక్ష మూలమం ద-
సురవనితల రక్షణమున!
వేచిచూచు నీ మార్గము-
వేయి కనుల జనకజ నిను-
వేగ వచ్చి కావు మనుచు-
వేడుకొను ననుక్షణమున.!!

ప్రవాళరగడ

ఆ వైదేహి యతిదీన - యసురక్రూరమృగమధ్యన!
గోవు రీతి గాను గడుపు - కొను దినము మహాయుగ మన,!
కలికి మీ వియోగం బర - ఘడియయు నోపదు వరాంగి!
జలములఁ బాసి బయట విల - విలలాడెడు ఝషము భం

కోమలి కుములును శత్రువు - కును వద్దని యట్టి శిక్ష!
రామ నీదు నామమె యా - రామకు శ్రీరామరక్ష!!

వామాంగి ధరించును నీ - ప్రాప్తికొఱకు తనప్రాణము!
ఏమరక యొనర్చెడు నా - లేమ సతము నీ ధ్యానము!!

రామనామ మే యన్నము-రామనామ మే పానము!
రామనామ మే నిద్రయు-రామనామ మే స్నానము!!

శ్రీరామా! జానకీచ-కోరమెదిరి చూచు గనుచు!
నీ రాకాచంద్రు రాకకు-కోరామా! రామ! యనుచు.!!

వారధి దాటితి కావలి-వనితను లంకను ద్రుంచితి!,
కారుణికాత్మను గని మీ-కరముద్రిక నర్పించితి!!

మహాప్రవాళరగడ

వనభంగమొనర్చి యెదురు-
వచ్చు వారిఁ గూల్చితి రా-
వణికిఁ బట్టు వడితిని రా-
వణునకు హితముం జెప్పితి!

జని లంకను గాల్చితి రా-
క్షసులు హా! యనుచు నేడ్వగ-
వననిధి దాటితిఁ, దెచ్చితి,
జనకజ సిగమణి యొప్పితి!!

అని చూడమణి యొసగిన-
నందుకొనుచు శ్రీరాముం-
డవనిజసాంగత్య సుఖం-
బనుభవించె, నానందము!

ఘనుని హృదయమున నిండెను-
గనుల మత్తడులు దుమికెను,-
దనువు మఱచె నతఁడు గొంత-
తడవున కనె నీ చందము.!!

ప్రవాళరగడ

“నను, సీతను, సౌమిత్రిని, -
ఘనకిష్కింధానిలయుల!
మునిభరతుని, శత్రుహనుని, -
జననులను, నయోధ్యజనుల!!

ప్రాణునిసుత! గాచితి మా -
ప్రాణదాత వైతి, త్రాత!
మా నలుపురితో నీ విక
నేనవ వాడవుర భ్రాత.!!

స్థిరముగ నూరూరను మం -
దిరము నీకు వెలయుఁ గాత,!
నిరవుగ భక్తులకుఁ గోరు -
వరముల నొసగెదవు గాత!!”

అని దీవించుచు హరి గా -
డాలింగన మొనరించెను!
ఘనపులకితగాత్రుఁడు హరి -
గనుజల మభిషేకించెను!!

మరాళగతిరగడ

చుక్కల లోనఁ బ్రకాశించును నా -
షోడశకళాత్మకుఁడు చంద్రుఁడును!
మిక్కిలిగాను వెలింగును ధవ కపి.
మిత్రులందు శ్రీరామచంద్రుఁడును!!

వృషభగతిరగడ

పెద్దనారల బుద్ధి నెవ్వఁడు-
 పడచెనినిఁ బెట్టునో నానికి-
 నద్దు నద్దని వేడుకొన్నను-
 బహుళక్షణము వచ్చు. రాదా?!
 నాద్దు మీరుచు రామునిం గా -
 దన్న సీతకు లంకలోపల-
 పెద్దకాలము రావణుని చెఱ-
 పీడ నో దిది నిజము కాదా?!!

గురువు ద్రిగుణాతీతుడై కద-
 గురుతరపు భవజలధి దాటెను,-
 గురిగలుగు శిష్యుల కొఱకు వై-
 గోవ్యతారక నిచ్చి పొల్చెను!
 సురస, మైనాకు, లనుసింహికం-
 హరి జయించెను వనధి దాటెను-
 తరుణిసీతాదుఃఖసాగర-
 తారకుండై భువిని నిల్చెను!!

మంగళ మహాశ్రీ గర్భ విజయభద్రరగడ

మంగళము రాములకు, - మంగళసురూపునకు, -
మంగళము సీతకు, సు - మంగళికి నింపాను!
నింగి విడనాడి భువి - వంగినది మేఘమె య-
నంగఁ జను శ్యామలశు - భాంగునకు మే తాను!!

రంగుగను భూమిపై - బంగరు తట్టిల్లత సె-
లంగె నన కోమలల - తాంగికి మహాశ్రీని!
సంగత మొనర్చును వె - లుంగ నవరత్నములు-
నంగనలు పాడి రిల - మంగళ మహాశ్రీని!!

మంగళమహాశ్రీ

మంగళము రాములకు - మంగళ సురూపునకు-
మంగళము సీతకు సు - మంగళికి నింపా!
నింగి విడనాడి భువి - వంగినది మేఘమె య-
నంగఁ జను శ్యామలశు - భాంగునకు మే తాను!!

రంగుగను భూమిపై - బంగరు తట్టిల్లత సె-
లంగె నన కోమలల - తాంగికి మహాశ్రీ!
సంగత మొనర్చును వె - లుంగ నవరత్నములు-
నంగనలు పాడి రిల - మంగళ మహాశ్రీ!!

హయప్రచారరగడ

అమరవంద్య! - యసురహంత!!
సమరవిజయ! - జయనియంత!!
విమలచరిత! - విశదహృదయ!!
రమణమూర్తి! - రామ సదయ!!

ఇతిశమ్

ఓమ సంహారము

ద్వితీయగతిరగడ

జయము రాములకును, ని - జయము సీతాసతికి!,
జయము సౌమిత్రికి ని, - జయము శ్రీమారుతికి,!!

జయము సుగ్రీవునకు - జయము ఋక్షసలి కగు!
జయము సంగదనిభీషణుల కగు శుభము దగు!!

రానురాజ్యము భువని - రంజిల్లు చుండెడును,
సానుమార్గమున నే - జనము నర్తించెడును,!!

భామినీనులుకల న - భయ మెపుడు గల్గెడున,
భూమి సత్పులసులను - భూరి కల్పించెడును!!

స్వస్తి గలుగును; బ్రజా - స్వామ్యంబు వర్తిల్లు!,
నీస్తులప్రేమయును - సత్యము పరిధవిల్లు.!!

మరాళగతిరగడ

నూనరజన్మండు రాముని ఛర్మము -
మానసజాలకి పై సమర్పణము,
ను సమర్థ యే రాముని కథ యెది
నూనరజన్మమునకు దర్పణము.!!

విజయభద్రరగడ

రామునకు సరి యైన నరవరుండు నరవరుండు, -
రామునకు సరియైన యట్టిడు ధవుండు దవుండు,
రామునకు సరియైన అగ్రజుండు అగ్రజుండు, -
రామునకు సరియైన వాడే సుతుండు సుతుండు.!!

సౌమిత్రం బోల వలె దమ్ము డుండిన యెడల, -
స్వామి సేవకు వలయు మారుతికి దగు భటుండు,
భూమిజును బోల వలె భార్య యుండిన యెడల, -
భూమియందునను సుగ్రీవుడే తగు సఖుడు.!!

మధురగతిరగడ

పావనమైనది - బాడితి నీకథ!
పావని దయగొని - బాపర నా వ్యథ!!

గంగారాయని - మంగళహారతి!
పొంగుచు గొను హరి - పుంగవ! మారుతి!!
తత్సత్

అనుబంధము

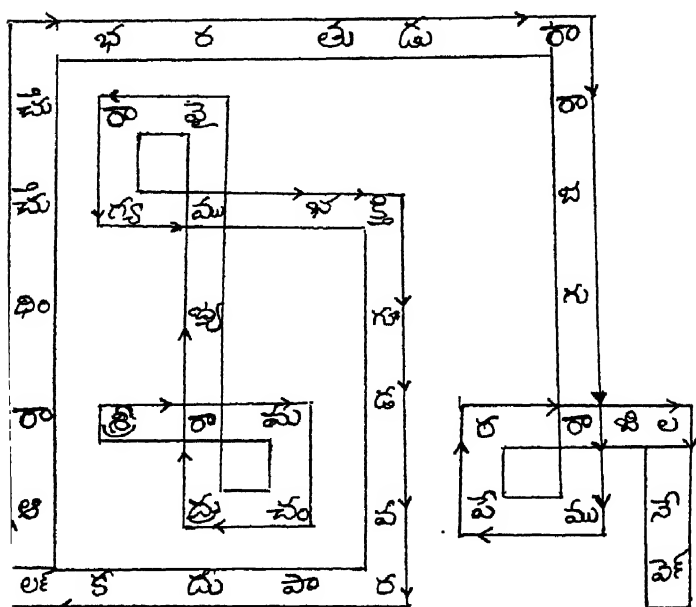
కందశ్రీకారబంధము

రానుచంద్రు రాజ్యము

వైరాగ్యము భక్తి గూడ - వరపాదుకల్

ఆరాధించుచు భరతుడు

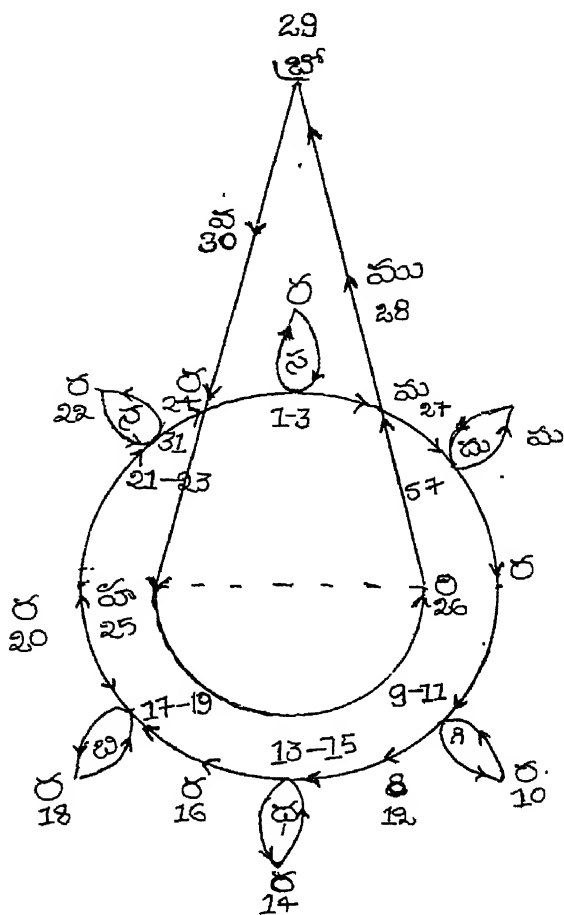
రారా జగు రాము పేర - రాజిల నేలె

మధురగతిరగడగిరిధరకూర్మబంధము

నరస మధు మధుర - గిరగిరి ధరధర!

బిరబిరనర, నరహరి మము బ్రోవర!!

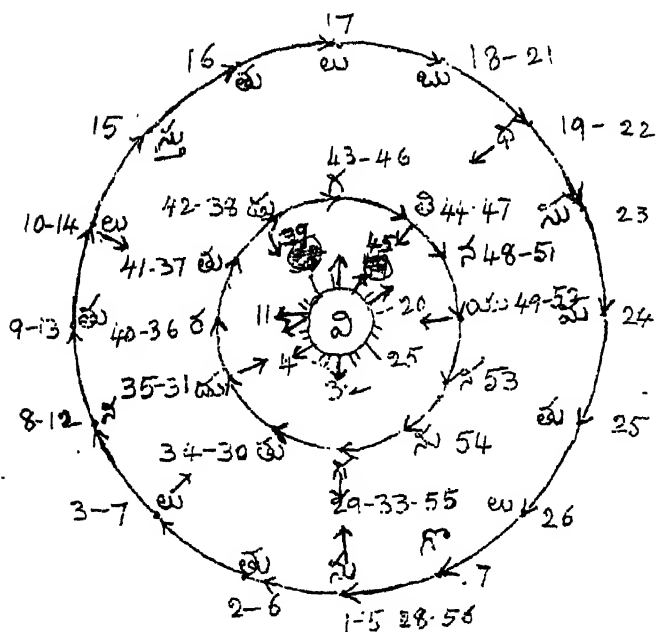
హరిణగతి రగడ సృష్టి చక్రబందము

సుతులు, నినుతులు, నతులు నినతులు

స్తుతులు బుధనిబుధసుసుతులఁ గొను!

గతుడు, నిగతుడు, రతుడు, నిరతుడు

గతి, నిగతి, నయు, వినయు, నను గను!!

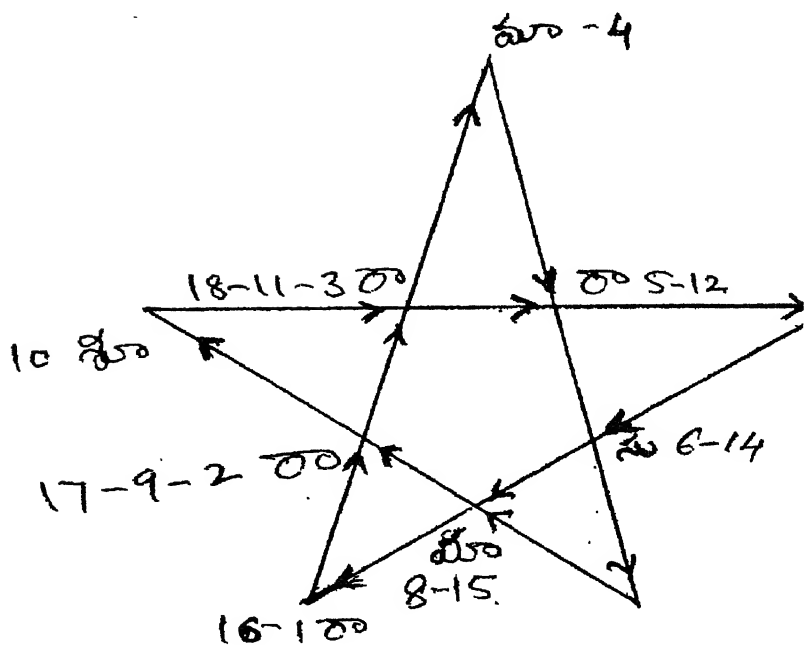

హనుమద్విజయము

మధురగతిరగడ-నక్షత్ర బంధము

రారా రామా - రా సుకుమారా!

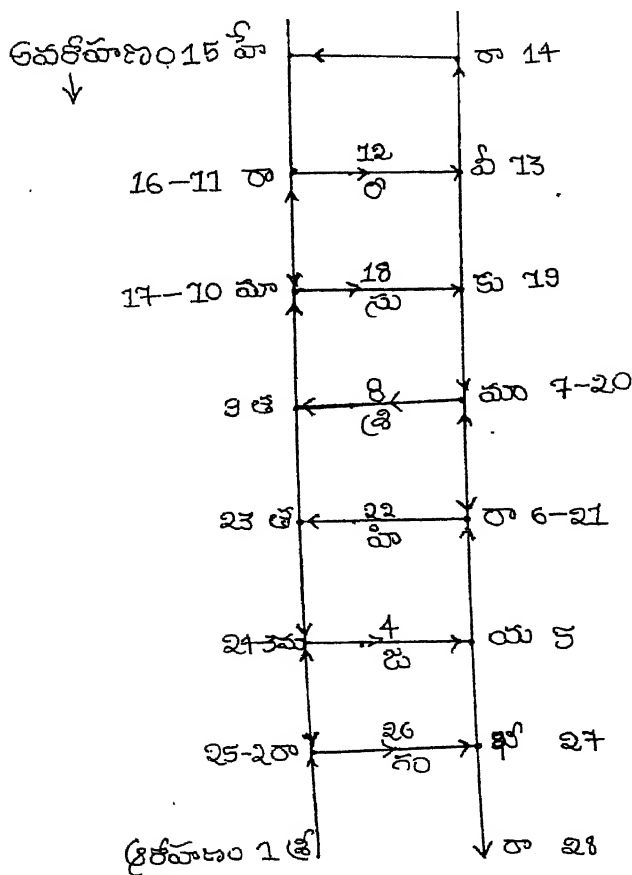
శూరా రాజసు - మా రా రారా!!

ప్రవాళగతిశ్రేణీబంధము

శ్రీరామా జయరామా - శ్రితమారారీ వీరా!

హే! రామా సుకుమారా - సితమారా గంభీరా!!

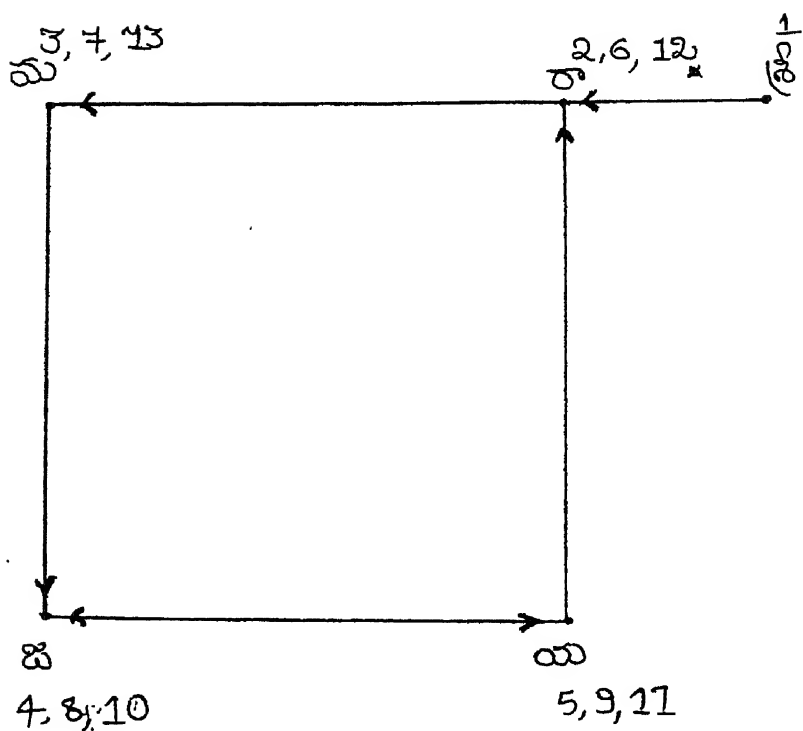

హనుమద్విజయము

శ్రీరామ మంత్ర వ్యజన బంధము

శ్రీరామ జయరామ

జయజయరామ

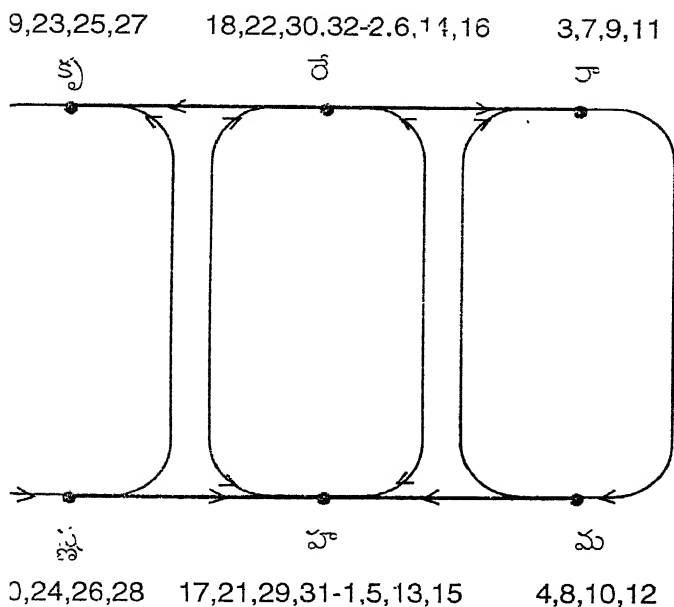
కలి సంతరణ మంత్ర - ఉరువరుక బంధము

హరే రామ హరే రామ

రామ రామ హరే హరే।

హరే క్షణ్ణ హరే క్షణ్ణ

క్షణ్ణ క్షణ్ణ హరే హరే॥

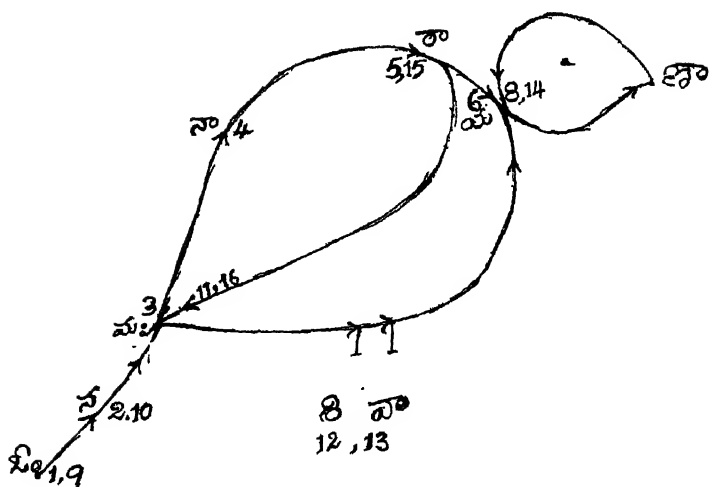

ఓం త్ర్యంబకం యజానుసో సుంగంధిం పుష్టినర్తనం।

ఉర్వారుక మివ బంధనా న్మృత్యో ర్ముక్తీయ మామృతాత్॥

మంత్రత్రయ విహంగబంధము

- 1 ఓం నమో నారాయణాయ
- 2 ఓం నమః శివాయ

హరిణాగతిరగడ

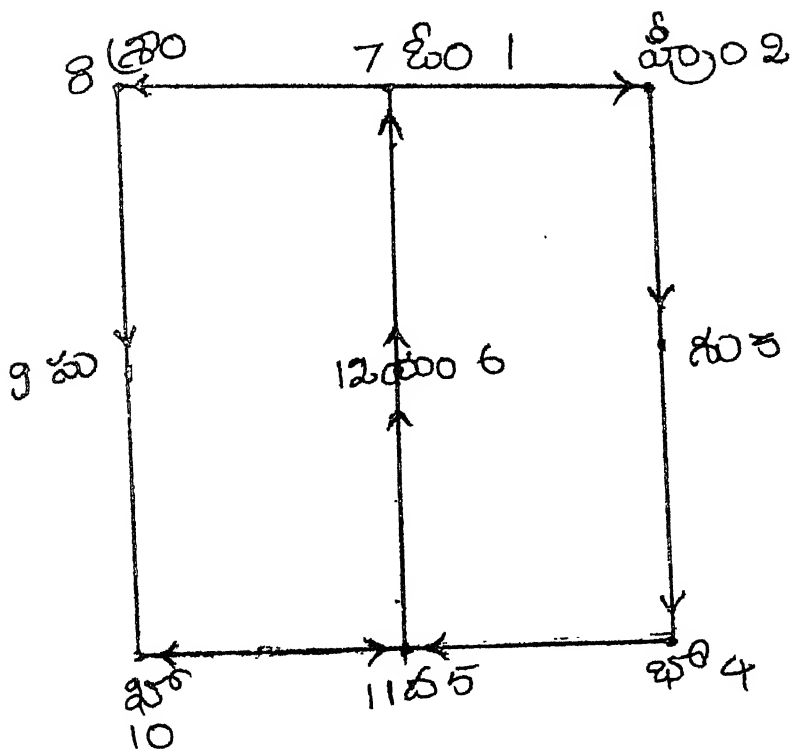
అష్టాక్షరి యందలి 'రా' తోడ, వి-
శిష్టము పంచాక్షరి 'మ' గలసె।
నిష్టం బగు రామమహా మంత్రము
సృష్టిని సర్వశ్రేష్ఠ మన వెలసె॥

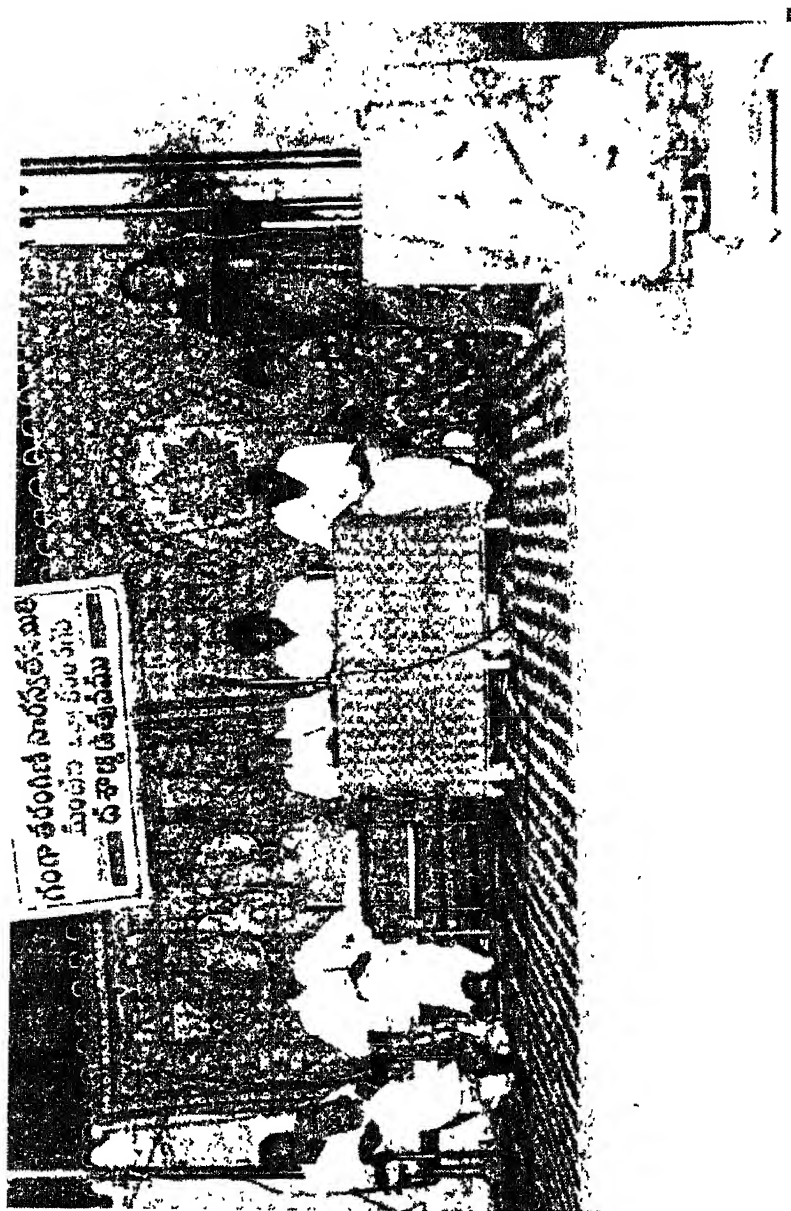
ఓం హ్రీం శ్రీం రక్షామంత్ర

పుస్తక బంధము

ఓం హ్రీం శుభోదయం

ఓం శ్రీం సుభోదయం

గంగా తరంగిణి సారస్వత మఠం
మొదటి పాఠశాల
దశాబ్దోత్సవము

-: కృతికర్త కృతులు:-

1. రుక్మిణీ కల్యాణము	ముద్రితము
2. పార్వతీ విజయము	ముద్రితము
3. శ్రీమద్భగవద్గీతాగానము	ముద్రితము
4. పరీక్షిచ్చరితము	ముద్రితము
5. గంగా రూపకాలు	ముద్రితము
6. వేణు గోపాలశతకము	ముద్రితము
7. ఆత్మబోధ శతకము	ముద్రితము
8. హనుమద్విజయము	ముద్రితము
9. శ్రీ పిరిడీసాయి చరిత్ర	అముద్రితము
10. గంగా తరంగాలు	అముద్రితము
11. హరికథా గేయ గుచ్ఛము	అముద్రితము

(గ్రంథకర్తాపిల్లదేవులు:

కే.శ. గంగో లక్ష్మణ రెండవ కృతులు

1. రత్నకాంతనాటకము	ముద్రితము
2. కుచేలోపాఖ్యానము - హరికథ	ముద్రితము
3. దండకారణ్య చరిత్ర	ఇవి కాల గర్భలీనములు
4. కృష్ణ దేవరాయ నాటకము	కాల గర్భలీనములు

-: కృతి కర్తా కృతులు:-

గౌడ రామాయణ - బాలకాండ

రచయిత

శ్రీతాటికొండ రాజగౌడు - మంథని